

**ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ MOKSLŲ FAKULTETAS
VADYBOS KATEDRA**

Milda VEŽBAVIČIENĖ

**SOCIALINIŲ MOKSLŲ FAKULTETO MAGISTRANTŪROS
STUDIJŲ KOKYBĖS VERTINIMAS**

Magistro darbas

Šiauliai, 2010

**ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ MOKSLŲ FAKULTETAS
VADYBOS KATEDRA**

Milda VEŽBAVIČIENĖ

**SOCIALINIŲ MOKSLŲ FAKULTETO MAGISTRANTŪROS
STUDIJŲ KOKYBĖS VERTINIMAS**

**Magistro darbas
Socialiniai mokslai, vadyba ir verslo administravimas (03S1)**

Teigiu, kad magistro studijų baigiamasis darbas, kurį teikiu vadybos studijų programos magistro kvalifikaciniam laipsniui įgyti yra originalus autorinis darbas:

Magistro darbo autorius
(vardas, pavardė, parašas)

Vadovas
(pareigos, vardas, pavardė, parašas)

Recenzentas
(pareigos, vardas, pavardė, parašas)

SANTRAUKA

Milda Vežbavičienė

Socialinių mokslų fakulteto magistrantūros studijų kokybės vertinimas

Magistro darbas

Darbo tikslas - nustatyti, kaip Šiaulių universitete Socialinių mokslų fakultete yra vertinamos magistrantūros studijos studentų požiūriu. Darbe apibūdinta studijų kokybės samprata, analizuojami veiksniai, susiję su studijų kokybės užtikrinimu. Aptartas studijų kokybės vertinimas Lietuvoje ir užsienyje. Atliktos anketinės apklausos tyrimo duomenų analizė atskleidė didelės viso universiteto sudedamosios dalies – studentų – nuomonę apie magistrantūros studijų kokybę Šiaulių universitete, Socialinių mokslų fakultete. Ištirti veiksniai, susiję su aukštosios mokyklos įvaizdžio ypatumais, dėstytojų žiniomis ir kompetencijomis, studijų programos kokybe, metodinės medžiagos kokybe. Pasitvirtino iškeltos hipotezės: nustatyta, kad magistrantai studijas vertina pakankamai teigiamai ir kad ankstesniais metais baigusieji studentai magistrantūros studijas šiame fakultete vertina blogiau.

Milda Vežbavičienė

The assessment of postgraduate study's quality in the faculty of Social Studys

Master's work

The point of work- identify what students think about graduate study's in the university of Siauliai the faculty of social study's. The article describes study's quality conception, analysing factors connected with study's quality security. It is discussed study's quality assessment in Lithuania and abroad. After questionnaire accomplishment, the analysis of research information revealed a large whole university component- student's opinion about postgraduate studies quality in the Universtity of Šiauliai, the faculty of Social studys. . Investigated factors, connected to higher school image peculiarity's, teacher's information and expertises, the quality of study's scheme, the quality of methodical stuff and the quality of study's organization.. Hypothesis was proved out: it was tested that graduate students think about study's positively and previuos year finished graduates think about postgraduate studys worse.

TURINYS

ĮVADAS.....	5
PAGRINDINĖS DARBE NAUDOTOS SĄVOKOS.....	8
1.STUDIJŲ KOKYBĖS SAMPRATA.....	10
1.1.Studijų kokybės užtikrinimas.....	12
1.2.Vidinis studijų kokybės užtikrinimas.....	14
1.3. Išorinis studijų kokybės užtikrinimas.....	18
2.STUDIJŲ KOKYBĖS VERTINIMAS.....	21
2.1. Studijų kokybės vertinimo sistema.....	22
2.2. Studijų kokybės vertinimo sistemos kitose Europos šalyse.....	24
3.ĮVAIZDŽIO SAMPRATA. AUKŠTOJO MOKSLO INSTITUCIJŲ TEIGIAMO ĮVAIZDŽIO FORMAVIMO YPATUMAI.....	28
4. MAGISTRANTŪROS STUDIJŲ KOKYBĖS VERTINIMAS STUDENTŲ POŽIŪRIU.....	31
4.1. Tyrimo instrumentarijus ir respondentai	31
4.2. Šiaulių universiteto Socialinių mokslų fakulteto įvaizdis studentų požiūriu.....	35
4.3.Magistrantūros studijų kokybės veiksniai.....	39
4.3.1. Dėstytojų žinios ir kompetencijos.....	41
4.3.2. Studijų organizavimo kokybė: studentų nuomonė.....	44
4.3.3. Studijų metodinės medžiagos kokybė.....	47
4.3.4. Studijų programos kokybė: studentų vertinimai.....	50
4.3.5. Veiksniai, susiję su studentų individualiu mokymusi.....	53
4.3.6.Šiaulių universiteto Socialinių mokslų fakulteto studijų kokybės vertinimas: pasiūlymai, ką reikėtų keisti, siekiant aukštesnės studijų kokybės.....	55
IŠVADOS.....	59
REKOMENDACIJOS.....	61
LITERATŪRA.....	62
PRIEDAI.....	67
1 priedas. Anketa.	
2 priedas. Skaityto pranešimo mokslinėje konferencijoje registravimo kortelė.	

ĮVADAS

Problema. Globalizacija, žinių visuomenės kūrimas, užsienio investicijų plėtra, socialiniai ir ekonominiai pokyčiai šalyje, šiuolaikinių technologijų diegimas kelia naujus reikalavimus asmens profesiniam pasirengimui. Ypatinę reikšmę įgauna išsimokslinimo ir kvalifikacijos atitikimas esamiems ir būsimiems ūkio poreikiams, nes itin išsivysčiusių technologijų bei gamybos potencialo efektyvus panaudojimas vis labiau priklauso nuo žmogaus profesinio pasirengimo kokybės.

Aukštojo mokslo specialistų rengimo lygmenyje vis dar pastebimas nepakankamas darbo jėgos pasiūlos ir paklausos atitikimas. Kiekybinis specialistų, turinčių aukštąjį išsimokslinimą, poreikio patenkinimas ne visada atitinka esamų darbo vietų reikalavimus kokybės požiūriu. Todėl šiuo metu itin kintančios Lietuvos visuomenės kontekste svarbią vietą užima aukštojo mokslo institucijose vykstančių procesų analizė. Vienas iš plačiai analizuojamų aspektų – mokslo ir studijų kokybė. Įvairiose auditorijose diskutuojama ir siekiama sutarti, kokios aukštojo mokslo ateities norime, numatyti veiksmingas priemones, kaip ją įgyvendinti.

Pasak Pociūtės (2005), kokybė niekada nebuvo kažkas naujo nė vienai organizacijai, tuo labiau universitetams. Tik iki šiol tai buvo labiau universitetų vidaus reikalas, tiksliau kiekvienos akademinės veiklos savaime suprantamas reiškinys. Autorė taip pat priduria, jog kokybė yra daugiareikšmis reiškinys, todėl, kad skiriasi kokybės suvokimas, net ir esant panašioms sąlygoms, skiriasi samprata kokiais kriterijais vertinti kokybę. Kokybė apima visą universitetų veiklą, ne tik studijas, todėl kokybės palaikymo sistema tampa dar sudėtingesnė.

Mokslo ir studijų kokybės užtikrinimas yra svarbus kiekvienai valstybei. Tik kokybiškas specialistų rengimas aukštosiose mokyklose, aukšto lygio moksliniai tyrimai gali garantuoti sėkmingą šalies vystymąsi.

Aktualumas. Siekiant kokybės yra labai reikšminga studentų, kaip studijų proceso adresatų, nuomonė. Pilelienės, Vanagienės (2008) teigimu, studentų nuomonė yra labai sviri. Pasak minėtų autorių, turime kalbėti apie studentų studijų pasitenkinimą, kuris yra vienas pagrindinių rezultatų, pasiekiamų organizacijų, gerinant paslaugos/produkto kokybę. Manoma, kad vartotojų pasitenkinimas padeda juos išlaikyti, kartu daro įtaką organizacijos konkurencingumui. Tuo remiantis, galima daryti išvadą, jog tyrimai, atliekami siekiant išsiaiškinti studijų kokybę studentų požiūriu, yra labai reikšmingi bei reikalingi universitetams.

Tyrimo objektas yra studijų kokybės vertinimas.

Tyrimo dalykas - Šiaulių universiteto Socialinių mokslų fakulteteo magistrantų studijų kokybės vertinimas.

Tikslas – nustatyti, kaip Šiaulių universitete Socialinių mokslų fakultete yra vertinamos magistrantūros studijos studentų požiūriu.

Siekiant tikslo, sprendžiami šie uždaviniai:

1. Išanalizuoti literatūrą, susijusią su studijų kokybe, jos užtikrinimu bei vertinimu Lietuvoje ir užsienyje.
2. Apklausti magistrantus ir nustatyti, kaip jie vertina studijų kokybę Šiaulių universitete Socialinių mokslų fakultete.
3. Apklaustos duomenis apdoroti SSPS programa, gautus ir apibendrintus rezultatus palyginti su kitais tyrimais, padaryti išvadas ir pateikti rekomendacijas dėl studijų kokybės gerinimo.

Hipotezės:

- Šiaulių universiteto Socialinių mokslų fakulteto studentai magistrantūros studijas vertina teigiamai.
- Ankstesniais metais baigusieji magistrantūros studijas vertina blogiau.

Tyrimo bazė. Metodologija:

- **Tyrimo konceptualioji dalis.** Sisteminė ir palyginamoji mokslinės literatūros analizė. Šioje darbo dalyje remiantis moksline literatūra aptarta: studijų kokybės samprata, dabartinė situacija ir problemos. Išanalizuotas vidinis ir išorinis kokybės užtikrinimas bei nustatyta jo svarba aukštajame moksle. Taip pat išanalizuotas studijų kokybės vertinimas. Palygintos Lietuvos ir kitų užsienio šalių vertinimos sistemos. Išsiaiškinta įvaizdžio samprata bei teigiamo įvaizdžio formavimo ypatumai universitetų pavyzdžiu. Analizuota remiantis Lietuvos ir užsienio autorių darbais.
- **Tyrimo struktūra.** Tyrimo duomenims surinkti buvo naudota anketinė apklausa. Tyrimo metu surinkti duomenys apdoroti SSPS programa.

Metodika:

1. **Tiriamieji.** Tyrimui pasirinkta apklausti magistrantus, kurie šiuo metu studijuoja, bei tuos, kurie studijas baigė 2009 metais. Respondentai atrinkti atsitiktine tvarka.
2. **Instrumentarijus.** Tyrimui atlikti pasirinktas kiekybinis tyrimas – anketinė apklausa raštu.
3. **Metodai.** Darbe nagrinėjamos temos analizei atlikti ir išvadoms parengti buvo naudojami šie metodai:
 - Teorinių šaltinių analizės metodai: mokslinės literatūros analizė, lyginimas, apibendrinimas, sintezė.
 - Empiriniai duomenų rinkimo metodai: anketavimas.
 - Statistinės duomenų analizės metodai: duomenų rinkimas (imčių sudarymas, anketavimas) ir aprašomoji statistika.

Tyrimo strategija. Tyrimo metu naudota anketa buvo parengta remiantis teorinėmis žiniomis, išskiriant svarbiausius aspektus, susijusius su studijų kokybe. Kai kurie anketoje pateikti teiginiai buvo parengti naudojantis Pilelienės, Vanagienės (2008) LŽŪŪ atlikto tyrimo instrumentarijumi. Didžioji dalis anketų buvo įteikta asmeniškai kiekvienam respondentui, kita dalis – siųsta elektroniniu paštu. Gauti duomenys apdoroti naudojant SSPS programą, o gauti tyrimo rezultatai analizuojami, lyginami ir apibendrinami. Visa tai atlikus, suformuluotos išvados bei rekomendacijos.

PAGRINDINĖS DARBE NAUDOTOS SAŲOKOS

A

Aukštasis išsilavinimas – išsilavinimas, įgytas baigus pagrindines arba vientisąsias studijas Lietuvos aukštojoje mokykloje arba lygiavertes studijas užsienio aukštojoje mokykloje. (Aukštojo mokslo įstatymas, 2000)

Aukštoji mokykla - studijų ir mokslo įstaiga, rengianti specialistus su aukštuoju išsilavinimu šio įstatymo nustatyta tvarka. (Aukštojo mokslo įstatymas, 2000)

D

Dėstymo kokybė – dėstymo teigiami ir neigiami veiksniai, privalumai ir trūkumai. (Škudienė, 2005)

Dėstymo metodai – dėstymo būdai, stiliai ir prioritetai. (Škudienė, 2005)

F

Funkciniai parametrai – sistemos paskirtį, jos tikslus nusakantys ypatumai. (Savickienė, 2005)

I

Inovacija – idėjų, procesų, procedūrų ar produktų, kurie asmenų, jų grupių, organizacijų ar visuomenės laikomi naujais ir naudingais, kūrimas, pritaikymas, įgyvendinimas, sklaida ar pardavimas. (Cardoso De Sousa, 2007)

Išorinis vertinimas – toks vertinimas, kurio metu patvirtinamas vidinės kokybės užtikrinimo sistemos procedūrų patikimumas bei efektyvumas jų nedubliuojant ir neiškreipiant. (Stumbrys, 2004)

K

Kompetencija – žmogaus funkcinis gebėjimas atlikti tam tikrą profesinės veiklos dalį realioje ar imituojamoje situacijoje remiantis atitinkamų žinių, gebėjimų ir požiūrių sistema. (Pukelis, Pileičikienė, 2005)

Kvalifikacija - profesinė kvalifikacija arba profesinė kvalifikacija ir kvalifikacinis laipsnis (bakaluro, magistro), suteikiamas baigus atitinkamos pakopos nuosekliąsias studijas. (Aukštojo mokslo įstatymas, 2000)

M

Magistrantūra - asmens profesinei ir mokslinei kvalifikacijai kelti skirtos antrosios pakopos nuosekliosios universitetinės studijos. (Aukštojo mokslo įstatymas, 2000)

Magistras - kvalifikacinis laipsnis, suteikiamas asmeniui, išėjusiam magistrantūros studijų programą, taip pat asmuo, turintis magistro kvalifikacinį laipsnį. (Aukštojo mokslo įstatymas, 2000)

Morfologiniai parametrai – sistemos sandarą apibūdinantys ypatumai, apimantys jos sudėtinius elementus. (Savickienė, 2005)

P

Procesiniai parametrai – sistemos procesų eiliškumą nusakantys ypatumai. (Savickienė, 2005)

S

Studentas - asmuo, studijuojantis aukštojoje mokykloje pagal nuosekliųjų studijų programą. (Aukštojo mokslo įstatymas, 2000)

Studijos - ne žemesnį kaip vidurinį išsilavinimą turinčio asmens mokymasis aukštojoje mokykloje pagal tam tikrą studijų programą. (Aukštojo mokslo įstatymas, 2000)

Studijų kokybės dimensijos – aukštosios mokyklos veiklos sritys, kurios yra reikšmingos studijų kokybei ir daugiau arba mažiau lemia studijuojančio asmens saviugdą bei įgyjamą kvalifikaciją. (Savickienė, Pukelis, 2004)

Studijų kokybės užtikrinimas apima periodiškai atliekamą aukštosios mokyklos veiklos savianalizę, kurios metu atskleidžiami vykdomos veiklos pranašumai ir trūkumai, numatomi keliai trūkumams šalinti, aptariami geros patirties įgyvendinimo pavyzdžiai, o pasiekimai lyginami su kitų panašių institucijų šalyje ir užsienyje pasiekimais. (Stumbrys, 2004)

Studijų kokybės vertinimo kriterijai – požymiai, kuriais remiantis nustatoma studijavimo sąlygų arba atskiros aukštosios mokyklos veiklos srities būklė. (Savickienė, Pukelis, 2004)

Studijų programa - tam tikros krypties studijų turinio, metodų ir priemonių, studijoms pasitelkiamo akademinio ir profesinio personalo bei materialių galimybių visuma, taip pat šios visumos aprašymas. (Aukštojo mokslo įstatymas, 2000)

Studijų programos akreditavimas – valstybės įgaliotos institucijos pripažinimas, kad vykdoma studijų programa atitinka teisės aktu nustatytus reikalavimus ir yra patenkinama pagal daugumą studijų programos akreditavimo kriterijų. (Stumbrys, 2004)

U

Universitetas yra aukštoji mokykla, kurioje vyrauja universitetinės studijos ir studentų daugumą sudaro studijuojantieji pagal universitetines studijų programas, atliekami moksliniai tyrimai, organizuojamos magistrantūros bei doktorantūros studijos ir (ar) plėtojama aukšto lygio profesionali meno veikla bei yra meno aspirantūra. (Aukštojo mokslo įstatymas, 2000)

Universitetinių studijų kokybė – sąlygų, suteikiamų asmeniui saviugdai universitete plėtoti ir kvalifikacijai įgyti, atitikimas apibrėžtiems reikalavimams (poreikiams). (Savickienė, 2005)

V

Vertinimas – tikslingas informacijos rinkimas, jos analizė, interpretavimas ir apibendrinimas siekiant priimti sprendimą. (Savickienė, 2005)

Vidinis vertinimas – tyrimas, kurį atlieka aukštosios mokyklos bendruomenė, siekdama atskleisti vykdomos veiklos pranašumus ir trūkumus. (Stumbrys, 2004)

1. STUDIJŲ KOKYBĖS SAMPRATA

Noras naudotis geromis prekėmis ir paslaugomis bei atskirti jas nuo blogų yra būdingas žmonijai nuo seniausių laikų. Žmonėms visada rūpėjo kokybė, todėl buvo nuolat ieškoma tinkamų metodų jai pasiekti. Laikui bėgant kokybės samprata kito dėl pokyčių socialinėje, ekonominėje, technologinėje aplinkoje. Produktai ir paslaugos darėsi sudėtingesnės, kito ir vartotojų reikalavimai, jų informuotumo lygis bei pasirinkimo galimybės. Pasak Mikulio (2007), kokybė ir jos pasiekimo būdai buvo aktualūs nuo seniausių laikų, skirtingose civilizacijose ir kultūrose. Šiuo metu yra labai įdomu ir aktualu, kokia kokybės samprata yra šiuolaikinėje visuomenėje.

Vienas opiausių šiandienos su aukštuoju mokslu susijusių klausimų - studijų kokybė. Lietuvos aukštojo mokslo sistema susilaukia vis daugiau kritikos dėl studijų kokybės netenkinančių studijų programų. Kritikuojama, jog nei vienas Lietuvos universitetas nepatenka į 100 geriausių Europos ar 500 geriausių pasaulio universitetų reitingus, kai kaimyninių šalių universitetai juose figūruoja. Kita vertus, yra ypač sudėtinga parinkti kokybės kriterijus, lyginti visiškai skirtingo pobūdžio programų, kurių galbūt kituose universitetuose nėra, kokybę. Kokybės sąvoka nuo seno tyrinėjama daugybės akademinė ir verslo sluoksnių atstovų, tačiau dėl universalios kokybės apibrėžimo mokslo ir verslo atstovams iki šiol susitarti nepavyko. Priežastis yra kokybės sąvokos sudėtingumas ir platumas, kuriuos lemia didelė kokybės objektų įvairovė ir kokybės veiksnių bei jos sukiamų problemų gausa (Ruževičius, 2005). Slatkevičienė (2001) teigia, kad „vartojant bendrinę kokybės sąvoką kasdieniniame gyvenime nekyla jokių problemų. Problema iškyla tuomet, kai kokybę reikia apibrėžti, norint ją įvertinti ir valdyti“. Minėtos autorės mintims pritaria ir Westerheijden (2005) teigdamas, jog kokybė yra pati kebliausia sąvoka, jos negalima apibrėžti absoliučia prasme, nes ji visuomet bus susijusi su tam tikrais tikslais. Pociūtė (2005) taip pat atkreipia dėmesį į kokybės sampratos problematiškumą: „Kokybė – daugiareikšmis reiškinys <...> todėl, kad skiriasi kokybės suvokimas, net ir esant panašioms sąlygoms“. Minėta autorė teigia, jog kokybė niekada nebuvo kažkas naujo nė vienai organizacijai, tuo labiau universitetams. Tik iki šiol tai buvo labiau universitetų vidaus reikalas, tiksliau kiekvienos akademinės veiklos savaiame suprantamas reiškinys. Cruicshank (2003) nuomone, žodis kokybė gali turėti vis kitokią reikšmę. Vieni žmonės ją vienaip supranta, kiti – kitaip. Ne išimtis ir universitetai. Skirtinguose universitetuose kokybė suprantama skirtingai, priklausomai nuo universiteto kultūros.

Formuluojant studijų kokybės apibrėžimą, būtina pateikti studijų apibūdinimą. LR Mokslo ir studijų įstatyme (1991) teigiama, kad studijos yra aukštojo mokymo, mokslininkų rengimo ir specialistų su aukštuoju išsilavinimu tobulinimosi bei perkvalifikavimo procesas. Kitame dokumente – LR Aukštojo mokslo įstatyme (2000) – teigiama, kad studijos yra „asmens mokymasis aukštojoje mokykloje pagal tam tikrą studijų programą“.

Dauguma autorių vis kitaip apibrėžia kokybės sąvoką. Dabartiniame lietuvių kalbos žodyne kokybė yra nusakoma kaip tinkamumo laipsnis. Pasak Žibėnienės, Kavaliaskienės (2007), kokybė – sunkiai apibrėžiamas terminas dėl kintančių reikalavimų, požiūrių; tai reikalavimas, kuris parodo, koku laipsniu objektas arba veikla atitinka keliamus reikalavimus. Minėtos autorės priduria, jog kokybė gali būti suvokiama kaip pranašumas, kaip nedarymas klaidų, kaip atitikimas tikslui, kaip pasikeitimas, kaip normų ir standartų visuma. Čižas (2003) rašo, kad niekas negali apibrėžti, kas gi yra kokybė ir ypač studijų kokybė. Kokybės sąvoka net lyginama su meilės sąvoka: „myliu, nors nežinau už ką, lygiai taip pat – teigiu, kad dalykas yra geras, nors aiškiai nesuformuluoju, kuo geras. Mikulis (2007) teigia, jog kokybė priklauso nuo kliento reikalavimų, todėl šiuo požiūriu pradžioje yra kliento reikalavimai, po to kokybė. Jis taip pat priduria, jog kokybė – turimųjų charakteristikų visumos atitiktis reikalavimams laipsnis, kitaip sakant – visuma produkto arba paslaugų savybių ir charakteristikų, kurios užtikrina galimybę patenkinti nustatytus arba numanomus poreikius. Anot Kaziliūno (2007), kokybė – tai vartotojo patenkinimo lygis, o, anot Jurkausko (2006) kokybė yra plati ir įvairiapusė sąvoka.

Juodaitytė (2004) teigia, jog sąvoka kokybė atspindi pasikeitusį požiūrį į kontrolę perkeliant akcentus nuo išorinės kontrolės į vidinę. Minėta autorė priduria, jog kokybė yra pačios organizacijos vidinė problema, kai svarbiausias dėmesys skiriamas pastoviam technologijų tobulinimui, įtraukiant į šį procesą visą bendruomenę. Kontrolė yra suvokiama kaip kokybės gerinimo būdas, o jos tikslu tampa faktų, būtinų tolimesniam planavimui bei analizei, kaupimas.

Pasaulinėje deklaracijoje dėl aukštojo mokslo pažymima, jog kokybė aukštajame moksle yra plati sąvoka, apėmianti visas jo funkcijas bei veiklą: mokymą, akademinės programas, tyrimus ir stipendijas, personalą, studentus, pastatus, įrangą, paslaugas visuomenei bei akademinę aplinką. Minima, jog kokybė taip pat reikalauja, kad aukštąjį mokslą apibūdintų ir tarptautinis aspektas: žinių mainai, dialoginiai kompiuteriniai tinklai, dėstytojų ir studentų mobilumas, tarptautiniai tyrimų projektai, atsižvelgiant į nacionalines kultūrinės ypatybes bei aplinkybes. Minėtoje deklaracijoje taip pat pažymima, jog norint pasiekti ir išlaikyti nacionalinę regioninę ar tarptautinę kokybę, svarbu: kruopšti personalo atranka bei tolesnis personalo kvalifikacijos tobulinimas, ypač skatinant atitinkamas programas, skirtas akademinio personalo kvalifikacijai tobulinti, tarp jų ir mokymo/mokymosi metodologija bei mobilumas tarp šalių, tarp aukštųjų mokymo institucijų bei tarp aukštųjų mokymo institucijų ir darbo pasaulio, taip pat studentų mobilumas šalies viduje bei tarp šalių. Šiame procese labai svarbus vaidmuo tenka informacinėms technologijoms, nes jos leidžia greitai, operatyviai perteikti žinias ir patirtį. Šioje deklaracijoje pabrėžiama, jog kokybei užtikrinti yra svarbu: vidinis įvertinimas, kurį atlieka savi specialistai, bei išorinis įvertinimas, kurį atvirai vykdo nepriklausomi specialistai, jei įmanoma, su tarptautiniais ekspertais. Turi būti sukurti

nepriklausomi nacionaliniai organai bei apibrėžti lyginamieji kokybės standartai, kuriuos pripažintų tarptautiniu mastu.

J. Newton (cit. Bacevičiūtė, Ruževičius) straipsnyje „Kas yra kokybė?“ teigiama, kad kokybės koncepcija aukštajame moksle nėra nauja, ji visą laiką buvo akademinės tradicijos dalis. Išorinis pasaulis apibrėžia dėmesio kokybei naudą ir poreikį. Kokybė aukštajame moksle tarsi apima visus šiuos reiškinius: aukštojo mokslo koncepcijos pokyčius, apimančius aukštojo mokslo ir mokymo mastą ir esmę, mažėjančius išteklius, perėjimą nuo „elitinės“ iki „masinės“ studijų sistemos, pokyčius metodologijoje ir efektyvume, o taip pat visų šių išvardintų kaitų finansavimą. Savickienė, Pukelis (2004) teigia, jog studijų kokybę galėtume suprasti kaip sąlygų, suteikiamų asmens saviugdai plėtoti ir kvalifikacijai įgyti universitete, tinkamumą. Minėtų autorių mintims pritaria Vilgats (2008) teigdamas, jog kokybę sunku išsamiai apibrėžti, nes tai yra labai sudėtinga sąvoka, tačiau ji suprantama kaip atitiktis reikalavimų ir standartų, siekimass tikslų, nebuvimas klaidų, nuolatinis tobulinimas, nuolatinis kitimas, atitikimas kliento poreikių ir jų tenkinimas bei kliento lūkesčių viršijimas.

Akivaizdu, jog daugelis autorių teigia, kad kokybę mokslo sistemoje galima atpažinti tik su ja susidūrus, o dalis mokslininkų apibendrintai teigia, kad galiausiai kokybė yra filosofinė sąvoka.

Anot Juodaitytės (2004), studijų kokybės pagrindas – tai konkrečios strategijų, procesų, projektų, personalijų kokybės valdymo procedūros. Atsižvelgiant į universiteto misiją ir tikslus, veiklos planavimas vyksta strateginiame valdymo lygmenyje. Tuo tikslu universitete gali būti įsteigta atskira tarnyba, kuri rūpinasi universiteto veiklos perspektyvomis, tikslų derme kokybės ideologijai. Procesų valdymas – tai planavimas ir veiksmų, padedančių studijų kokybei pasiekti numatymas, ryšių tarp atskirų universiteto padalinių užtikrinimas. Projektų komandinis valdymas – tai veiksmų, būtinų kokybei užtikrinti numatymas, kokybės atskiruose universiteto padaliniuose valdymas, jos siekia darbuotojų komandos. Personalijų kokybė reiškia, kad kiekvienas kolektyvo narys individualiai planuoja savo veiklą ir siekia joje reikiamo kompetentingumo.

Apibendrinant galima teigti, jog kokybė – tai reikalavimas, kuris parodo, koku laipsniu objektas (mokymo institucija, mokymo turinys ar parengtas specialistas) tenkina vartotojų lūkesčius, poreikius, ir ar paslaugą suteikianti institucija vykdo valstybės nustatytus reikalavimus.

1.1. Studijų kokybės užtikrinimas

Magistrantūros studijas Lietuvoje reglamentuoja trijų lygių teisės aktai: įstatymai, Vyriausybės nutarimai, švietimo ir mokslo ministro įsakymai. Be tiesioginio reglamentavimo šie teisės aktai tam tikras funkcijas paveda atlikti kai kurioms valstybės institucijoms (pavyzdžiui,

Studijų kokybės vertinimo centrui, Lietuvos mokslo tarybai), kurios nustatyta tvarka patvirtina visoms aukštosioms mokykloms privalomas taisykles ir nurodymus.

Remiantis Studijų kokybės ir vertinimo centro duomenimis, kaip numato Aukštojo mokslo įstatymas, magistrantūros studijų programa skiriama pasirengti savarankiškam mokslo ar meno darbui arba darbui, kuriam atlikti reikia tvirtesnių mokslinių žinių ir gebėjimų. Magistrantūros studijos vyksta universitetuose, kuriuose atliekami studijų kryptį atitinkantys moksliniai tyrimai. Bendruosius magistrantūros studijų programų reikalavimus nustato Švietimo ir mokslo ministerija. Magistrantūros studijų programų bendrųjų reikalavimų apraše (2005) ši samprata išplečiama ir teigiama, kad „orientuotos į mokslinę veiklą ir keliančios mokslinę kvalifikaciją magistrantūros studijos rengia studentus mokslinio tyrėjo arba pedagogo karjerai, orientuotos į analitinę taikomąją veiklą ir keliančios profesinę kvalifikaciją magistrantūros studijos – kitai profesinei veiklai“.

Studijų kokybės užtikrinimas yra vienas Europos aukštojo mokslo sektoriaus tobulinimo prioritetų. Salamankos konvencijoje (2001 m.), kurioje tęsiamos Bolonijos proceso idėjos, deklaruojama, kad studijų kokybė sąlygoja pasitikėjimą šiuo sektoriumi, jo svarbą, mobilumą, suderinamumą ir patrauklumą (Savickienė, 2003). Minėtuose dokumentuose teigiama, jog studijų kokybė užtikrinama visų pirma pačios aukštosios mokyklos pastangomis, kurios orientuotos pagal Aukštojo mokslo įstatymo ir kitų teisės aktų reikalavimus. Šioms pastangoms skatinti sukurta studijų kokybės vertinimo sistema, apimanti ir mokyklos, ir kitų institucijų veiksmus.

Studijų kokybė labai priklauso nuo aukštosios mokyklos strateginių nuostatų kokybės užtikrinimo srityje ir konstruktyvaus suinteresuotųjų šalių – studentų, dėstytojų ir darbdavių – bendradarbiavimo ir sutarimo dėl visuomeniškai svarbių uždavinių. Studijų pagrindas – įgyvendinamos studijų programos, jų rezultatu suinteresuoti studentai, dėstytojai, darbdaviai, platesniame kontekste – visuomenė, prie kurios pažangos prisidės aukštųjų mokyklų absolventai. Studijų veiklos veiksmingumą apibūdina indėlio, rezultato ir pasekmės rodikliai (Savickienė, 2003).

Pasak Juodaitytės (2004), studijų kokybės užtikrinimas aukštojoje mokykloje tapo svarbia jos raidos grandimi. Stumbrys (2004) išskiria du svarbiausius kokybės užtikrinimo elementus – vidinį ir išorinį. Minėtas autorius teigia, jog šie kriterijai taikomi nepriklausomai nuo to, apie kieno kokybę kalbama – studijų, mokslo ar aukštosios mokyklos veiklos. Taip pat priduria, jog visos aukštosios mokyklos privalo būti atsakingos už jose vykstančių pirminių studijų kokybę, atliekamų mokslinių tyrimų lygį, studijų programų bei kitų teikiamų paslaugų tinkamumą ir aktualumą. Ši atsakomybė išlieka nepaisant to, kad dalį savo teikiamų paslaugų aukštosios mokyklos siūlo kartu su kitomis šalies ar užsienio institucijomis. Jokia išorinė institucija negali užtikrinti kokybės, jeigu to nesiekia arba tuo nesirūpina pati aukštoji mokykla.

Aukštojo mokslo kokybės užtikrinimo nuostatose rašoma, jog vidinio ir išorinio kokybės užtikrinimo nuostatos ir gairės buvo sukurtos naudotis Europos aukštosioms mokykloms ir kokybės

užtikrinimo agentūroms; jos apima pagrindines su kokybe ir nuostatomis susijusias sritis. Taip pat priduriama, jog nuostatų ir gairių tikslas – teikti pagalbą bei patarti aukštosioms mokykloms, kuriančioms savo kokybės užtikrinimo sistemą, taip pat agentūroms, vykdančioms išorinį kokybės užtikrinimą; gairėmis siekiama prisidėti kuriant bendrą informacinę sistemą, kuria galėtų naudotis aukštosios mokyklos ar agentūros. Šių nuostatų ir gairių tikslas nėra nurodyti vykdymo būdus, jos neturėtų būti suprantamos kaip privalomos ar nekintamos.

1.2. Vidinis studijų kokybės užtikrinimas

Anot Stumbrio (2004), suvokdamos savo atsakomybę aukštosios mokyklos privalo turėti vidinę kokybės užtikrinimo sistemą: kaip ir koku dažnumu vykdoma aukštosios mokyklos veiklos analizė, kurios metu atskleidžiami vykdomos veiklos pranašumai ir trūkumai, numatomi keliai trūkumams šalinti, aptariama, kaip įgyvendinami gerosios praktikos pavyzdžiai, lyginama su kitais panašių institucijų šalyje ir užsienyje pasiekimais.

Minėtas autorius išskiria tokius vidinės kokybės užtikrinimo tikslus:

- padėti taikant įvairias priemones užtikrinti puikią paslaugų kokybę ir tobulus standartus;
- teikti studentams, darbdaviams ir kitiems visuomenės nariams patikimą ir išsamią informaciją apie kiekvienos aukštosios mokyklos studijų kokybę, mokslo pasiekimus, aukštosios mokyklos valdymą;
- užtikrinti, kad tos veiklos sritys, kurių kokybė yra nepakankama, būtų įvardytos ir imtasi skubių priemonių kokybei gerinti;
- garantuoti aukštosios mokyklos viešą atsiskaitomybę už gautas iš valstybės lėšas.

Žibėnienė (2006) išskiria kitokius savianalizės tikslus: nustatyti veiklos plėtros prioritetus, išmatuoti mokymo institucijos ir jos bendruomenės pažangą, diagnozuoti sunkumus; pasirengti išoriniam vertinimui, fiksuoti gerosios praktikos pavyzdžius, ir juos skleisti mokykloje; įvertinti atskirų studijų programos komponentų tinkamumą; įvertinti metodinės – dalykinės veiklos efektyvumą; išryškinti asmenų mokymosi vertybinių nuostatų ir asmeninių galių plėtros sąryšingumą; atskleisti kiekvieno mokymo institucijos bendruomenės nario (dalyvaujančio ugdyme) atsakomybę, asmeninį tobulėjimą, įnašą; susikurti vidaus vertinimo kultūrą, vidaus vertinimo bendradarbiavimo tinklą; suteikti objektyvią informaciją apie studijų programos būklę švietimo klientams, suinteresuotiems asmenims ir kt.

Šie tikslai yra pasiekiami per vidinę kokybės užtikrinimo sistemą, kurią privalo būti įdiegusi aukštoji mokykla. Vidinė kokybės užtikrinimo sistema turi aktyviai įtraukti visus studijų ir mokslo proceso dalyvius – dėstytojus, mokslininkus, administratorius, studentus, taip pat socialinius partnerius, mokyklos absolventus.

Aukštojo mokslo kokybės nuostatose (2006), kurias parengė studijų kokybės ir vertinimo centras, rašoma, jog vidiniam aukštųjų mokyklų kokybės užtikrinimui aukštosios mokyklos turi atlikti:

- Studijų programų bei suteikiamų kvalifikacijų patvirtinimą, stebėseną bei periodinį vertinimą;

Programų ir suteikiamų laipsnių kokybės užtikrinimas turėtų apimti:

1. aiškių numatomų mokymosi rezultatų tobulinimą ir skelbimą;
2. rūpinimąsi studijų programų sandara ir turiniu;
3. įvairių studijų formų (pvz.: dieninių, vakarinių, neakivaizdinių, nuotolinio mokymosi) ir aukštojo mokslo tipų (pvz.: akademinio, profesinio mokymo) specifinius poreikius;
4. tinkamus mokymosi išteklius;
5. formalias programų patvirtinimo procedūras, atliekamas aukštojoje mokykloje, neįtraukiant programą kūrusių ir joje dėstančių dėstytojų;
6. studentų pažangos ir laimėjimų stebėseną;
7. nuolatinį periodišką programų (įskaitant išorinius ekspertų grupių narius) vertinimą;
8. nuolatinio grįžtamojo ryšio palaikymą su darbdaviais, darbo rinkos atstovais ir su kitomis susijusiomis organizacijomis;
9. studentų dalyvavimą kokybės užtikrinimo veikloje.

- Studentų rezultatų vertinimą;

Studentų rezultatų vertinimo procedūros turėtų:

1. būti sudarytos taip, kad būtų galima įvertinti, ar pavyko pasiekti laukiamų mokymosi rezultatų ir kitų programos tikslų;
2. atitikti paskirtį – nustatyti, formuoti ar apibendrinti;
3. turėti aiškius ir viešai skelbiamus vertinimo pažymiais kriterijus;
4. būti kuriamos/sudaromos žmonių, suprantančių studentų pažangos siekiant žinių ir įgūdžių, susijusių su laukiama studentų kvalifikacija, vertinimo vaidmenį;
5. nepasikliauti vieno egzaminuotojo nuomone (kiek tai įmanoma);
6. atsižvelgti į visas galimas egzaminavimo tvarkos pasekmes;
7. turėti aiškias taisykles, apimančias studentų neatvykimo dėl ligos ar kitų lengvinančių aplinkybių atvejus;
8. užtikrinti, kad studentų vertinimas būtų atliekamas laikantis aukštosios mokyklos nustatytų procedūrų;
9. būti administracinio patikrinimo elementas, užtikrinantis procedūrų laikymosi tikslumą.

- Dėstytojų kokybės užtikrinimą;

Aukštosios mokyklos turi užtikrinti, kad dėstytojų atrankos ir paskyrimo tvarka apimtų priemonės, garantuojančias, jog nauji dėstytojai būtų bent minimalaus būtinos kompetencijos lygio. Dėstytojams turi būti sudarytos galimybės lavinti ir plėsti pedagoginius gebėjimus, jie taip pat turi būti skatinami įvertinti savo įgūdžius. Aukštosios mokyklos prastesniems dėstytojams turėtų suteikti galimybę tobulinti savo įgūdžius iki priimtino lygio, bet turi būti numatyti ir būdai, kaip atleisti dėstytojus iš pareigų, jei jie ir toliau dirba neveiksmingai.

- Užtikrinti studijų išteklius ir paramą studentams:

Be dėstytojų, studentai priklauso ir nuo kitų mokymosi išteklių. Šie ištekliai gali būti materialiniai (pvz., biblioteka, kompiuteriai) ir žmonių (konsultantai, patarėjai, mokytojo padėjėjai). Šios ir kitos paramos priemonės studentams turėtų būti lengvai prieinamos, sukurtos pagal jų poreikius, atsižvelgiant į šių paslaugų vartotojų atsiliepimus. Aukštosios mokyklos turėtų reguliariai prižiūrėti, įvertinti ir tobulinti studentams teikiamų paslaugų veiksmingumą.

- Suformuoti tinkamą informacinę sistemą:

Svarbu, kad aukštosios mokyklos kauptų, analizuotų ir naudotų informaciją apie savo veiklą. Taip pat būtų naudinga, kad aukštosios mokyklos lygintų savo veiklos rodiklius su kitų, veikiančių Europos aukštojo mokslo erdvėje ir už jos ribų, aukštųjų mokyklų veiklos rodikliais. Šitaip jos galėtų geriau save pažinti ir rasti geresnių savo veiklos tobulinimo būdų.

- Atlikti viešą visuomenės informavimą.

Vykdydamos savo švietėjišką veiklą, aukštosios mokyklos atsako už informacijos apie siūlomas programas, laukiamus rezultatus, suteikiamą kvalifikaciją ir(ar) laipsnius, mokymo, mokymosi ir vertinimo procedūras bei mokymosi galimybes studentams teikimą. Viešai skelbiama informacija turėtų apimti buvusių studentų nuomonę apie studijas ir jų karjerą po studijų bei įvairią informaciją apie dabartinius studentus. Ši informacija turėtų būti tiksli, objektyvi ir lengvai prieinama, tačiau neturėtų būti naudojama kaip rinkodaros priemonė. Aukštoji mokykla turi užtikrinti, kad tokia informacija objektyviai atitiktų jos lūkesčius.

Anot Howard (2005) (cit. Afarjanc, Serafinas, Daugvilienė, 2008), vienas iš svarbiausių vidinių veiksnių įtakančių kokybės gerinimą yra organizacijos darbuotojai. Darbuotojų įtraukimas į kokybės gerinimo procesus yra viena iš kokybės vadybos sistemos veiksmingumo prielaidų (Ruževičius, 2006).

Dėstymo kokybė aukštojoje mokykloje. Vyriausybės politika, darbdavių ir visuomenės lūkesčiai, kintantys pačių universitetų tikslai turi įtakos ir dėstymo konteksto kaitai, sąlygoja vis didėjančią dėmesį dėstymo kokybei (Škudienė, 2005). Šis reiškinys kelia iššūkius dėstytojams, kurie priversti koncentruoti dėmesį į pagrindinę veiklą universitetuose – dėstymą ir studijavimą.

Anot Stake, Cisneros-Cohernour (2004), dėstytojų darbas yra sudėtinga veikla politinėje aplinkoje, bet daugelyje vertinimo procedūrų neatsižvelgiama į tai, kad dėstytojo atsakomybė

įvairiapusė ir priklauso nuo situacijos specifiškumo. Kaip ir kiekvieno darbo, taip ir savitas dėstymo ir studijavimo būdas susiformuoja tam tikroje bendruomenėje, siejamoje tos pačios istorijos ir geografinių požymių, kai tai bendruomenei reikia prisitaikyti prie naujų savitų aplinkos reikalavimų (Shade, 1989) (cit. Škudienė, 2005). Rosser (2008) nuomone, institucijos turi ieškoti būdų, kaip galėtų skatinti savo darbuotojus bei juos patenkinti, kad darbuotojai, šiuo atveju dėstytojai, gebėtų studentams teikti kokybiškas žinias.

Dėstymo stiliai yra labiau susiję su dėstymo kokybe nei asmeniniai bruožai. Gero dėstymo modeliai atitinka daugelį didaktinių metodikų aprašų (Broudy, 1963) (cit. Škudienė (2005)). Kiekvienas dėstytojas savo darbe remiasi praeities patirtimi savo aspiracijomis. Nors nėra vienintelio teisingo dėstymo stiliaus, kuris tiktų visiems dėstytojas ar būtų geras visose situacijose, vis dėl to atlieka svarbų vaidmenį gerinant dėstymo kokybę. Akivaizdu, jog negalima įsivaizduoti vieno idealaus dėstytojo. Net siauriausioje studijų programoje studentai turi išmokti daug dalykų atlikti techniškai, eksperimentiškai, politiškai. Kad ir koks standartizuotas studijų turinys būtų, kiekvienas dėstytojas dėstys skirtingai. Nepaisant to, dėstymo kokybės įvertinimas reikalauja detalių žinių apie atliekamą darbą ir vykdomas pareigas. Dažniausiai niekas išsamiai neaprašinėja, ką dėstytojas iš tikrųjų veikia auditorijoje. Pastangos užsirašinėti tokio pobūdžio informaciją būtų didelės, galbūt net neįmanomos.

Įvertinant dėstymą ir patį dėstomą dalyką reikia žinoti, ką tuo metu dar dėsto kiti, taip pat ir tai, kas buvo ir kas dar bus dėstoma. Tam reikia suprasti temas ir jų pateikimo seką. Efektyviai dirbantis dėstytojas padeda studentams mokytis vienas kitą. Atskirų dėstytojų įvertinimas nebus išsamus, jei nepasidomėsime, kaip dėstytojas bendrauja su kitais akademinio personalo nariais bei kokie yra kitų dėstytojų privalumai ir trūkumai.

Formalus dėstymo įvertinimas dažnai remiasi ilgu kriterijų sąrašu, pvz. dalyko žinios, studentų kontrolės efektyvumas ir dėstomo dalyko kokybė (Braskamp ir Ory (1994) (cit. Škudienė (2005))). Šie kriterijai retai kada derinasi su efektyviu dėstymu. Jie tik rodo dėstytojo savybes, kuriomis akademinio personalo įstaigos valdžia žavisi, nepaisant to, tokie kriterijų sąrašai daug kur laikomi teisėtais.

Pagal Škudienę (2005), įvertinant dėstymo kokybę, reikia atsižvelgti į tai, ką dėstytojas yra nuveikęs politiškai jautriose situacijose. Apie tokias situacijas sunku surinkti gerą informaciją, tačiau įmanoma. Tačiau studentai, dėstytojai ir administracija dažnai nesutaria dėl vienodų kriterijų ir standartų. Prašomi įvertinti dėstytoją, studentai linkę akcentuoti asmenybės bruožus; kolegos, fakulteto nariai linkę akcentuoti bičiulystę ir politinį lojalumą; administracija žavisi paklusnumu. Ir pačiose grupėse, žinoma, būna nesutarimų. Negalima tikėtis, kad tokie skirtingi požiūriai bus vienodi: kiekviena akis kokybę mato savaip.

Dėstymas yra gana individualus darbas, bet jo prasmę formuoja institucija. Nesvarbu, ar dėstytojas garsiai ar tyliai palaiko universiteto politiką, ar jai prieštarauja, jis dirba toje sistemoje, kurios laikosi universitetas. Škudienė (2005) teigia, jog dėstymo bei kitų švietimo sistemos aspektų įvertinimui reikalingi įvertintojai, kurie galėtų analizuoti siekiamus tikslus. Už įvertinimą atsakingi vadovai ir komitetai turėtų vertinti tokios atsakomybės realizavimą, bet neturėtų manyti, kad yra vienintelis tinkamas dėstymo būdas arba kad egzistuoja vienintelis studijų tikslų kompleksas net ir vienai paskaitai. Jie turėtų supažindinti dėstytoją su tam tikromis sampratomis ir praeities indėlio vertinimu bei tam tikrais lūkesčiais, tačiau, remiantis tuo, ką mes žinome apie dėstymą, galutinis tarpinių tikslų ir dėstymo priemonių pasirinkimas turėtų būti paliktas tam, kuris dėsto.

Dėstymo įvertinimas neatskiriama visos institucijos veiklos įvertinimo dalis. Platus ir efektyvus dėstymo įvertinimas reikalauja kritiško tyrimo, kur būtų atsižvelgiama į institucijos tikslus, studentų auditoriją, administracinės veiklos organizavimą, studijų turinį ir studentų pasiekimus bei studijų programų poveikį valstybei ir visuomenei (Shulman, 1986; Cave ir kt., 1988; Lave ir Wenger, 1991) (cit. Stake, Cisneros-Cohernour, 2004).

1.3. Išorinis studijų kokybės užtikrinimas

Išorinio vertinimo paskirtis yra garantuoti vidinės kokybės užtikrinimo sistemos procedūrų patikimumą bei efektyvumą, jų nedubliuoti ir neiškreipti (Stumbrys, 2004). Parry (2002) teigia, jog per pastarąjį dešimtmetį ypatingai padidėjo išorinis kokybės tikrinimas. Tai yra būtina sąlyga siekiant aukštesnės studijų kokybės.

Studijų kokybės vertinimo centras (SKVC) atlieka išsamų išorinį studijų programų kokybės vertinimą. Šio vertinimo rezultatai suteikia daug informacijos apie universitetų pajėgumą įgyvendinti magistrantūros studijų programas įvairiose kryptyse. Remdamasis išsamaus išorinio studijų programų vertinimo rezultatais, SKVC teikia rekomendacijas Švietimo ir mokslo ministerijai dėl studijų programos akreditavimo.

Studijų programos vertinamos dvejopai:

1. Naujos siūlomos registruoti programos vertinamos pagal siūlymo dokumentus.
2. Galiojančios programos – pagal savianalizės ataskaitą ir ekspertų vizito į aukštąją mokyklą rezultatus.

Remiantis Spiel (2002), studijų programos vertinimas atsirado dėl poreikio įrodyti ir pagrįsti programos vertingumą, veiksmingumą ir rezultatyvumą bei studijų tikslų tikslingumą, aiškumą ir pasiekiamumą ar empiriškai įrodyti programos tobulinimo būtinumą.

Studijų kokybės ir vertinimo centras (2006) nurodo, jog „Aukštosios mokyklos turi būti įteisinusios studijų programų bei suteikiamų kvalifikacijų patvirtinimo, stebėsenos bei periodinio

vertinimo tvarka“. Taip pat yra numatoma: „Studentų ir kitų suinteresuotų šalių pasitikėjimą aukštojo mokslo gali sukurti ir palaikyti veiksminga kokybės užtikrinimo veikla, kuri garantuoja, kad programos yra gerai sudarytos, reguliariai stebimos ir periodiškai vertinamos, taip užtikrinant jų tęstinį aktualumą ir paklausumą“.

Aukštojo mokslo kokybės užtikrinimo nuostatose yra pažymima, kad programų ir suteikiamų laipsnių kokybės užtikrinimas turėtų apimti:

- aiškių numatomų mokymosi rezultatų tobulinimą ir skelbimą;
- rūpinimąsi studijų programų sandara ir turiniu;
- įvairių studijų formų (pvz.: dieninių, vakarinių, neakivaizdinių, nuotolinio mokymosi) ir aukštojo mokslo tipų (pvz.: akademinio, profesinio mokymo) specifinius poreikius;
- tinkamus mokymosi išteklius;
- formalias programų patvirtinimo procedūras, atliekamas aukštojoje mokykloje, neįtraukiant programą kūrusių ir joje dėstančių dėstytojų;
- studentų pažangos ir laimėjimų stebėseną;
- nuolatinį periodišką programų (įskaitant išorinius ekspertų grupių narius) vertinimą;
- nuolatinio grįžtamojo ryšio palaikymą su darbdaviais, darbo rinkos atstovais ir su kitomis susijusiomis organizacijomis;
- studentų dalyvavimą kokybės užtikrinimo veikloje.

Pasak Žibėnienės (2006), studijų programų kokybė, nagrinėjama kaip sutartinių požymių visuma, rodanti, koku būdu yra tenkinami nacionaliniuose dokumentuose nustatyti reikalavimai, regioniniai, nacionaliniai ir europiniai tikslai, ugdytinių, darbdavių ir visuomenės poreikiai, atsižvelgiant į kintančias inovacijas, technologijas, ypatingą dėmesį skiriant būsimojo specialisto rengimui.

Remiantis studijų kokybės ir vertinimo centro duomenimis (2006), studijų kokybės išorinį vertinimą (pagal pačių institucijų ar jų padalinių parengtą savianalizės suvestinę) atlieka ekspertų grupės „iš mokslo ir studijų institucijų, ministerijų ir kitų valstybės institucijų ir įstaigų, profesinių draugijų, kūrybinių organizacijų darbuotojų, kurių mokslinė ir pedagoginė veikla yra aktyvi ir rezultatyvi“. „Ekspertų grupė, susipažinusi su institucijų savianalize bei apsilankiusi pačiose institucijose, parengia pirmines vertinimo išvadas. Su šiomis išvadomis supažindinamos vertintos mokslo ir studijų institucijos, kurios gali atkreipti ekspertų dėmesį į pastebėtas faktines klaidas pirminėse vertinimo išvadose. Gavusi vertinamos institucijos pastabas dėl pirminių vertinimo išvadų ekspertų grupė parengia baigiamąsias vertinimo išvadas, kurios įteikiamos Studijų kokybės vertinimo centrui. Šios išvados yra aptariamoms Mokslo ir studijų institucijų veiklos vertinimo ekspertų taryboje. Vėliau baigiamosios vertinimo išvados ir Ekspertų tarybos nutarimas siunčiami

Švietimo ir mokslo ministerijai, kuri, remdamasi šiais dokumentais, išleidžia įsakymą dėl įvertintų studijų programų akreditavimo. Baigiamosios vertinimo išvados yra viešai skelbiamos Studijų kokybės vertinimo centro informaciniuose leidiniuose. Mokslo ir studijų institucijos per nustatytą laikotarpį turi ištaisyti ekspertų pastebėtus trūkumus“ .

Aukštojo mokslo institucijos veiklos kokybės užtikrinimo realizavimas yra sudėtingas procesas ir dėl to, kad pačios kokybės fenomeno dimensijos matuojamos skirtingai, o kartais gali būti suvokiamos tik intuityviai, kaip turimos patirties išdava ir suformuojama tik institucijai siekiant savo tikslų ir plėtojant kokybės kultūrą (Savickienė, 2005; Ruževičius, 2006; 2007). Pasak Bacevičiūtės , Ruževičiaus (2008), veiksmingas kokybės užtikrinimas yra įmanomas tik tada, kai visos jo dalys veikia darniai, o tobulinimo procese dalyvauja visos suinteresuotosios grupės. Taip pat šie autoriai priduria, jog kokybės tobulinimas apima naujų pasaulinio lygio kokybės modelių ir standartų rengimą bei priemonių ir mechanizmų jų pasiekimui sukūrimą.

Kokybiška studijų kokybės užtikrinimo sistema – tai sistema, kurioje visos grandys ir visi procesai yra pakankamai geri, kad būtų sėkmingai ir efektyviai pasiektas nustatytų standartų rezultatas. Mokslo ir studijų kokybės užtikrinimas yra svarbus kiekvienai valstybei. Tik kokybiškas specialistų rengimas aukštosiose mokyklose, aukšto lygio moksliniai tyrimai gali garantuoti sėkmingą šalies vystymąsi. Todėl kiekviena šalis rūpinasi savo piliečių švietimu, siekia sudaryti galimybes, kad išsilavinimą įgytų kuo daugiau žmonių.

2. STUDIJŲ KOKYBĖS VERTINIMAS

Pasak Večerskienės, Valančienės (2008), veiklos vertinimas yra probleminis ir labai aktualus kiekvienai organizacijai klausimas. Universitetai nėra išimtis. Pagrindinė universiteto veiklos sritis yra teikti aukštąjį išsilavinimą, tačiau ne mažiau svarbesnė yra mokslinė, kultūrinė ir šviečiamoji veikla, sudaranti prielaidas tenkinti šalies ūkio ir kultūros reikmes, kurti informacinę ir žinių visuomenę, pasiekti šalies intelektualio potencialo tarptautinį pripažinimą. Sparčiai didėjanti konkurencija tarp universitetų ir jų veiklos įvairiapusiškumas, verčia universitetų vadovus peržiūrėti egzistuojančius veiklos vertinimo metodus bei ieškoti naujų veiklos vertinimo priemonių pasitelkiant verslo įmonių praktiką.

Dauguma autorių vis kitaip apibrėžia, kas tai yra kokybės vertinimas, tačiau dauguma prieina vienos išvados, jog tai yra labai sudėtingas procesas. Kaziliūnas (2007) teigia, jog norint išmatuoti kokybę, reikia turėti instrumentą, priemonę, kuri suteiktų informaciją numatytais matavimo vienetais. Jurkauskas (2006) pritaria minėto autoriaus mintims bei priduria, jog norint matuoti kokybę reikia nusistatyti matavimo kriterijus, o tai yra nelengvas uždavinys, nes skirtingose organizacijose ar skirtinguose kurios nors organizacijos skyriuose kokybė gali reikšti visai ką kitą. Jurkauskas teigia, jog nusistačius, ką konkrečiai reikia matuoti, būtina yra susikurti matavimo sistemą ir ją diegti. Tolesnius veiksmus apibūdina Kaziliūnas teigdamas, jog pirmiausia reikia tiksliai ir aiškiai įvertinti esamą padėtį; formalus kokybės vertinimas suteikia atskaitos tašką, padėdamas suprasti kokybės problemas ir jų dydį bei daugiau dėmesio reikalaujančias sritis. Anot Jurkauskas, nuolatinis kokybės gerinimas yra organizacijos siekis; gerinti reiškia keisti, t.y. judėti iš dabartinės būklės į naują, todėl keitimui ir kokybės gerinimui reikia ir darbinių matavimo įgūdžių. Minėtas autorius taip pat teigia, jog proceso kokybę rodo efektyvumas ir efektingumas. Neįmanoma sužinoti, ar kokybė gerėja, jei ji nėra matuojama ir analizuojama. Norint gerinti kokybę, reikia tai nuolat daryti. Įmonė ar organizacija, norėdama gauti kuo daugiau duomenų efektyviai kokybės programai susikurti, turi sudaryti tikslią matavimo sistemą. Efektyvi matavimo sistema turėtų pateikti informacijos, reikalingos nuolat tobulinti kokybei, o ne vien jai kontroliuoti. Aggarwal (2006), kaip ir minėtų autorių, nuomone, reikia nuolat sekti ir tobulinti studijų kokybės procesą. Jis, siekiant geresnės kokybės, universitetams siūlo sutelkti pagrindinį dėmesį į tris aspektus: kokybės planavimą, kokybės kontrolę ir kokybės tobulinimą. Shannon (2009) ypatingai pabrėžia planavimo proceso svarbumą ir teigia, kad nors universitetai skiriasi nuo verslo organizacijų, tačiau šiam etapui jie turėtų skirti ypatingą dėmesį.

Lietuvoje mokslo ir studijų kokybės vertinimas pradėtas 1995 metais įsteigus Studijų kokybės vertinimo centrą. Šio Centro viena iš funkcijų yra organizuoti Lietuvos aukštųjų mokyklų studijų kokybės vertinimą. Be abejo, studijų kokybė buvo rūpinamasi ir anksčiau. Tačiau tai atliko

pačios aukštosios mokyklos. 1995 m. įsteigtas Studijų kokybės vertinimo centras, jau buvo nuo aukštųjų mokyklų nepriklausoma institucija, organizuojanti išorinį mokslo ir studijų kokybės vertinimą. Iš kitų institucijų kviečiami ekspertai į vertinamąjį objektą gali pažvelgti kritiškiau, pamatyti tuos trūkumus, kurių gali nepastebėti vertinamos institucijos darbuotojai, vykdančios studijų programas ar besirūpinantys jų kokybe.

Universitetų, kaip ir kitų organizacijų veikla yra vertinama pagal tam tikrus kriterijus. Savickienė, Pukelis (2004) teigia, jog studijų kokybės vertinimo kriterijai yra tie požymiai, kuriais remiamasi nustatant sąlygų asmens saviugdai plėtoti ir kvalifikacijai įgyti aukštojo mokslo institucijoje būklę; o įvertinimo kriterijai – požymiai, pagal kuriuos priimamas sprendimas dėl tokių sąlygų tinkamumo. Minėti autoriai taip pat išskiria dimensijas, taikytinas mūsų šalies universitetams: misijos ir tikslų įgyvendinimas, vadovavimas, studentų priėmimas ir paramos jiems organizavimas, studentų tobulėjimas, akademinio personalo kvalifikacijos tobulinimas, materialiujų išteklių valdymas, išorinių ryšių palaikymas ir plėtojimas, studijų kokybės užtikrinimas.

2.1. Studijų kokybės vertinimo sistema

Literatūros analizė atskleidė, jog studijų kokybės vertinimą galima atlikti įvairiai, tai priklauso nuo pasirinktų vertinimo modelių ar vertinimo teorinių aspektų. Cronholmas, Goldkuhlas (2003) (cit. Žibėnienė, Kavaliauskienė, 2007) išskiria tris vertinimo teorines nuostatas: vertinimas orientuotas į tikslus; į tikslus neorientuotas vertinimas; kriterijais paremtas vertinimas. Stufflebeam (2002) nurodo vertinimo tyrimą, pagrįstą: konteksto, įnašo, proceso ir produkto kokybės įvertinimu. Spiel (2002) studijų turinio vertinimą pagrindžia kaip procesą, susidedantį iš keturių etapų: 1) numatomasis – pakviestas ekspertas apibrėžia realizavimo galimybes, sėkmingumą; 2) formuojantis – įvertinamas progresas, ar reikia keisti, optimizuoti mokymo turinį; 3) proceso – ar planuotos veiklos yra vykdomos; 4) rezultatų – ar pasiekti, įgyvendinti kelti tikslai, ar pakankamas efektyvumas ypatingą dėmesį skiriant naudingumui. Pasak Douglo (2001), studijų kokybės vertinimas turėtų būti daugiau orientuotas į studentus. Jo nuomone, studentai patys save turi įvertinti, ar baigę studijas turėjo iš to naudos, kokios, ar jie gali dirbti pagal baigtą specialybę darbą, ar jiems tam užtenka kompetencijų, kurių įgijo universitete.

Autoriai, nors ir įvardydami skirtingai, tačiau nurodo vertinimo etapiškumą, būtinumą.

Savickienė (2005) pateikia studijų kokybės vertinimo sistemą, kuri yra pagrindžiama funkciniais, morfologiniais ir procesiniais parametrais.

Pasak minėtos autorės, funkciniai parametrai apibūdina tai, ką sistema apima, kokia veikla ji užsiima, kitaip tariant, kokias funkcijas ji atlieka. Pagrindines sistemos funkcijas išryškina jos paskirtis ir tikslai. Universitetinių studijų kokybės vertinimo sistemos pagrindinė funkcija –

tikslingas informacijos rinkimas, analizė, interpretavimas ir apibendrinimas, o su tuo susijusios ir kitos jos funkcijos, kurias Harvey (1999) (cit. Savickienė (2005)) yra suskirstęs į tris pagrindines grupes: atskaitomybė už atliekamą veiksma, visuomenės informavimas ir studijų kokybės tobulinimas. Tad universitetinių studijų kokybės vertinimo sistema galėtų būti pritaikyta atlikti įvairias funkcijas: atskaitomybės – kai universiteto bendruomenė ar visuomenės grupės supažindinamos, kaip studijų kokybės būklė atitinka užsibrėžtus siekius; informavimo – kaip viešai skelbiama informacija apie studijų sąlygas universitete; palyginamumo – kai pasitelkus šią sistemą vertinimas atliekamas keliuose universitetuose, o duomenys lyginami tarpusavyje; tobulinimo – kai vertinimo rezultatais pasinaudojama studijų kokybei gerinti.

Savickienė teigia, jog morfologiniai parametrai nusako sistemos sandarą, kurią analizuojant pirmiausia būtina apibrėžti jos sudėtinius elementus. Pastaruosius galima sugrupuoti ir tarp jų nusakyti ryšius, nes sistemos esmė – elementų ir jų grupių jungimasis į visumą tam tikro pobūdžio ryšiais. Autorė teigia, jog atsižvelgiant į morfologinius parametrus, galima teigti, kad studijų kokybės vertinimo sistemą sudaro dvi posistemės: vertinančioji ir vertinamoji. Funkciniu požiūriu pirmosios posistemės pagrindinis uždavinys – vertinti, t.y. rinkti informaciją, ją interpretuoti ir apibendrinti. Galimas vertinamosios posistemės uždavinys – informacijos teikimas. Vertinančiajai posistemėi priklauso vertintojai, vertinamajai – vertinimo objektas, kuris šiuo atveju – studijų kokybė, apibūdinama dimensijomis, vertinimo kriterijais ir rodikliais.

Pavaldumo požiūriu vertinančioji posistemė yra valdanti, o vertinamoji būna jai pavaldi. Vertinamoji posistemė sudaryta iš studijų kokybės dimensijų, kurios analizuojamos remiantis vertinimo kriterijais.

Studijų kokybės dimensijų apibūdinimas priklauso nuo pasirinktos kokybės koncepcijos. Dvi dažniausiai taikomos ir glaudžiai susijusios koncepcijos – kokybė kaip atitikimas reikalavimams ir kokybė kaip atitikimas vartotojų poreikiams. Jų sąsaja rodo, kad universitetinių studijų kokybė priklauso nuo to, ar ji atitinka išsamiai ir aiškiai suformuluotus reikalavimus, tenkinančius vartotojų poreikius. Apibūdinti reikalavimus gali universiteto administracija, dėstytojai, studentai, absolventai, darbdaviai, profesinės organizacijos, tyrėjai, finansuojančios ir vyriausybės institucijos bei kiti socialiniai partneriai ar visuomenės grupės.

Anot Savickienės, dviejų koncepcijų derinimas sąlygoja, kad studijų kokybės dimensijos – universiteto veiklos sritys, atitinkančios apibrėžtus reikalavimus ir lemiančios studijuojančio asmens saviugdą bei įgyjamą kvalifikaciją. Veiklos sričių atitikimas reikalavimams gali būti nustatomas remiantis vertinimo kriterijais ir rodikliais. Kiekvienai studijų kokybės dimensijai gali būti pasirinkti konteksto, indėlių, proceso ir produktų vertinimo kriterijai.

Turinio požiūriu, teigia minėta autorė, tarp universitetinių studijų kokybės vertinimo sistemos vertinančiosios ir vertinamosios posistemų bei jų viduje veikia informaciniai ryšiai, kurie

pagal savo pobūdį yra grįžtamieji. Siekdami gauti informaciją apie vertinimo objektą, vertintojai naudojami tam tikrais vertinimo metodais (dokumentų analize, apklausa arba stebėjimu) ir informacijos šaltiniais. Pastarieji gali būti daiktiniai – dokumentai, įrengimai, patalpos ir pan.; ir žmogiškieji – universiteto bendruomenės nariai arba išoriniai aplinkai priklausantys asmenys – absolventai, darbdaviai ir kiti.

Procesiniai parametrai, pasak Savickienės, apima procesus, vykstančius tam tikroje sistemoje. Jie turi būti tarpusavyje susiję ir harmoningai funkcionuoti. Slatkevičienė (2001) teigia, kad universitetinių studijų kokybės vertinimo sistema yra informacinė sistema, o vertinimas – ciklinis procesas, kuris kartojamas pasibaigus visiems etapams, nes studijų kokybę privalo būti tiriama nuolat. Šiam procesui būdingi tokie etapai: vertinimo tikslo įvardijimas, studijų kokybės dimensijų apibūdinimas, vertinimo kriterijų ir rodiklių nustatymas, informacijos šaltinių numatymas, vertinimo metodų parinkimas, vertinimo priemonių parengimas, duomenų rinkimas, jų analizė ir apibendrinimas.

Anot Savickienės, vertinimas turėtų būti pagrįstas tam tikrais principais – tai komandinio darbo svarba, vertinimui svarbūs žmogiškieji ir laiko ištekliai, vertinimas turi būti pagrįstas išsamia analize bei vertinimas turėtų skatinti tobulėjimą.

Vertinimo naudingumas, įgyvendinamumas, tinkamumas ir tikslumas gali būti pavadinti bendraisiais vertinimo principais.

Harvey (1999) (cit. Savickienė (2005)) mano, kad reikėtų labiau vertinti, kas ir kaip buvo pagerinta aukštojoje mokykloje, mažiau analizuoti studijų sąlygas, tačiau labiau akcentuoti, kas padaryta, kad tos sąlygos universitete pagerėtų. Toks požiūris priimtinas, kai studijų kokybę nuolat vertinama. Tuomet galima analizuoti, kas ir kaip pakito. Tačiau jei sistemingo vertinimo nebuvo, tai jį atliekant pirmą kartą derėtų išanalizuoti, kokios yra studijų sąlygos, jų rezultatai ir pan., o tik po to stebėti, ar jie gerėja.

Vertinimas būna veiksmingesnis tokiu atveju, kai nėra epizodinis ar vienkartinis. Tai turi būti nuolatinis procesas. Svarbu, kad vertinime dalyvautų įvairių universiteto bendruomenių grupių atstovai. Vertinimas yra naudingas tuomet, kai gautais rezultatais yra pasinaudojama. Anot Stanciko ir Bagdonienės (2004), Vanago (2004), nuolatinis veiklos tobulinimas organizacijoje reiškia sistemingą procesų stebėjimą ir nepaliaujamą jų gerinimą, siekiant aukštesnės veiklos, produktų ar paslaugų kokybės.

2.2. Studijų kokybės vertinimo sistemos kitose Europos šalyse

Europos šalyse studijų kokybės vertinimas dažniausiai atliekamas atsižvelgiant į studijų programas ir institucijas, nors kartais vertinama ir studijų dalyko bei tematikos kokybė. Studijų programos vertinimas apima visą veiklą, kuri susijusi su studijų programa ir kuri atliekama tam, kad

būtų suteikiamas išsilavinimas. Institucinio vertinimo metu analizuojama visų institucijos veiklos aspektų – administravimo, valdymo, finansų, įrangos, studijų, tyrimų ir kt. – kokybė.

Pasak Savickienės, Pukelio (2004), aktualiausi kitų Europos šalių studijų kokybės vertinimo institucijos lygmeniu aspektai yra šie: misija, valdymas, strategija ir sprendimų priėmimas, personalo kvalifikacija, studentai, studijų tobulinimas ir valdymas / organizavimas, dėstytojų kokybė, tyrimų strategija ir organizavimas, dėstytojų kokybė, tyrimų strategija ir organizavimas, paslaugos, teikiamos bendruomenei, kokybės užtikrinimo sistema, misijos įgyvendinimas ir tikslų pasiekimas.

Minėti autoriai taip pat įvardija svarbiausius studijų kokybės vertinimo programos lygmeniu aspektus – tai studijų programos tikslai ir uždaviniai, studijų programos turinys ir jo projektavimas, studijų programos struktūra, didaktinė koncepcija ir filosofija, studijų metodai, studentų darbas, įskaitant tyrimo projektus ir praktinį mokymą, studentų vertinimas / egzaminavimas, studentų skaičius (atrankos, priėmimo ir studijų metu), personalo kvalifikacija, įrangos tinkamumas, studijų turinio internacionalizavimas, vidinės kokybės užtikrinimo procedūros, pasiekti standartai, išlaikiusių egzaminus ir iškritusių studentų skaičius, vidutinė studijų trukmė, studentų ir dėstytojų nuomonė apie studijas.

Savickienė, Pukelis straipsnyje „Studijų kokybės vertinimo sistemos: institucinis ir programų lygmenys“ pateikia tokias kitų šalių studijų kokybės vertinimo sistemas:

Jungtinėse Amerikos Valstijose veikia dviejų tipų organizacijos, atsakingos už kokybės vertinimą aukštojo mokslo sektoriuje: institucijų akreditavimo organizacijos (akredituojančios visą instituciją, įvertinusios įvairias jos veiklos rūšis) ir specializuoto akreditavimo organizacijos (vertinančios atskirų institucijos padalinių veiklą arba studijų programas). Specializuotas akreditavimas dažniausiai vadinamas programų akreditavimu ir jį paprastai atlieka nacionalinės profesinės asociacijos, susijusios su kuria nors sritimi. Kiekviena asociacija yra apibūdinusi akreditavimo standartus ir/arba kriterijus, į kuriuos atsižvelgdama priima sprendimą dėl studijų kokybės.

Naujosios Anglijos mokyklų asociacija yra apibrėžusi vienuolika akreditavimo standartų, kuriuos sudaro minimalūs kriterijai, skirti institucijos veiklos kokybei nustatyti. Šiaurės centrinės kolegijų ir mokyklų asociacija vertina, ar aukštosios mokyklos tenkina joms nustatytus Bendruosius institucinius reikalavimus ir atitinka šiuos reikalavimus papildančius akreditavimo kriterijus. Šios asociacijos suformulavo panašius kriterijus, apibūdinančius aukštosios mokyklos misiją ir tikslus, studijų organizavimą ir valdymą, studijų programas ir dėstytojų, akademinį personalą, paramą studentams, materialinius ir finansinius išteklius, etikos principus.

Anglijoje aukštųjų mokyklų kokybė prižiūrima atliekant institucinį auditą. Tai daro Aukštojo mokslo kokybės užtikrinimo agentūra. Institucijų auditu siekiama užtikrinti, kad aukštasis mokslas,

suteikiami laipsniai ir kvalifikacija būtų atitinkamos kokybės ir pasiektų numatytus standartus. Kokybės vertinimas šiuo lygmeniu apima personalo kvalifikaciją, studentus, studijų tobulinimą ir valdymą/organizavimą, dėstymo kokybę, kokybės užtikrinimo sistemą ir suinteresuotų grupių pasitenkinimą.

Atliekant akademinį vertinimą dalyko lygmeniu, analizuojamas studijuojamų dalykų ryšys su bendraisiais institucijos tikslais.

- Institucinio audito metu analizuojamos trys sritys, susijusios su kokybės užtikrinimu: institucijos vidinės veiklos kokybės užtikrinimo sistemos efektyvumas, kuris vertinamas pagal agentūros nustatytą Aukštojo mokslo studijų kokybės ir standartų užtikrinimo tvarkos kodeksą ir būdai, kuriais nuolat analizuojama studijų programų kokybė bei pasiekti standartai ir įgyvendinamos rekomendacijos.

- Skleidžiamos informacijos apie studijų programų kokybę ir pasiektus standartus tikslumas, išbaigtumas ir patikimumas.

- Keletas pavyzdžių, kurie įrodo, kaip vidinės veiklos kokybės užtikrinimo procesai veikia programos arba institucijos lygmenyje.

Olandijoje aukštojo mokslo kokybe rūpinasi dvi organizacijos – Olandijos universitetų asociacija (VSNU) ir Profesinio rengimo universitetų asociacija (HBO-Raad). Jos atlieka kokybės vertinimą programos lygmeniu.

VSNU rūpinasi kokybės priežiūra bei tobulinimu ir informuoja visuomenę apie universitetų kokybę. Ši asociacija paskiria komisijas, kurios vertina studijų ir tyrimų programas, rašo viešas ataskaitas apie vertinimo rezultatus ir teikia rekomendacijas dėl studijų tobulinimo. HBO-Raad yra atsakinga už kokybės vertinimo diegimą ir tobulinimą aukštojo profesinio rengimo srityje. Šios asociacijos veikla, susijusi su kokybės vertinimu, apima mokyklos ryšius su pramonės organizacijomis, požiūrį į profesinę sritį, mokslinę savivoką, pažangą, padarytą po paskutiniojo vertinimo, savianalizės ataskaitos kokybę, studentų konsultavimą ir progresą bei beveik tuos pačius aspektus, kuriuos vertina ir VSNU, išskyrus visuomenės nuomonę apie studijų programą.

Prancūzijos nacionalinis įvertinimo komitetas atlieka institucijų vertinimą ir jo metu nagrinėja, kaip įgyvendinama aukštojo mokslo viešojo sektoriaus misija pirminio ir tęstinio mokymo procese, kokios studentų gyvenimo sąlygos, kaip atliekami tyrimai ir panaudojami jų rezultatai, kaip vykdomas institucijų administravimas bei valdymas, diegiama strategija ir pan. Šio komiteto atliekamas vertinimas yra pagrįstas kokybiniais ir kiekybiniais elementais. Didžiausias dėmesys kreipiamas į konkrečią situaciją, institucijos tobulėjimą ir jos veiklos tikslus. Programų vertinimas atliekamas rečiau negu institucijų.

Suomijos aukštojo mokslo vertinimo taryba organizuoja kokybės auditą, atlieka institucijų, programų ir temų vertinimą. Ji taip pat atlieka patariamąją ir konsultacinę funkcijas diegiant

vertinimo sistemas, kuria vertinimo metodologiją, skleidžia šalies ir tarptautinę patirtį Suomijos aukštosioms mokykloms ir Švietimo ministerijai. Instituciniu lygmeniu pagrindinė tarybos veikla yra kokybės auditas ir institucijų vertinimas. Jai taip pat priklauso ir naujai steigiamų neuniversitetinių aukštųjų mokyklų akreditavimas.

Estijos aukštojo mokslo akreditavimo centras yra atsakingas už aukštųjų mokyklų institucinį ir programų akreditavimą. Jo metu nusprendžiama, ar aukštoji mokykla ir studijų turinys atitinka reikalavimus, apibūdintus įstatymuose ir kituose šių institucijų veiklą reguliuojančiuose dokumentuose.

Latvijos aukštojo mokslo kokybės vertinimo centras atlieka institucijų ir programų akreditavimą. Tik akredituotos institucijos, įgyvendinančios akredituotas programas, suteikia absolventams šalyje pripažįstamą kvalifikaciją. Akreditavimo metu priimamas sprendimas, ar aukštoji mokykla įgyvendina užsibrėžtus tikslus ir uždavinius.

Kiekviena šalis yra susikūrusi metodiką, skirtą studijų kokybės vertinimui. Tai yra daroma tam, kad studijų kokybė nuolat tobulėtų ir būtų gerinama. Atlikus vertinimą pagal tam tikrus kriterijus yra išsiaiškinama kokia šiuo metu yra kokybė bei stengiamasi tai kas bloga pašalinti. Anot Puškoriaus (2007), Lietuva turi domėtis užsienio šalių universitetų veikla, mokytis iš jų padarytų klaidų ir pasisemti naujų žinių bei idėjų.

3. ĮVAIZDŽIO SAMPRATA. AUKŠTOJO MOKSLO INSTITUCIJŲ TEIGIAMO ĮVAIZDŽIO FORMAVIMO YPATUMAI

Šiuolaikinėmis rinkos sąlygomis, vis daugiau dėmesio yra skiriama stipraus ir stabilaus organizacijų įvaizdžio formavimuisi. Organizacijų įvaizdis turi lemiamos įtakos toms organizacijoms, kurios siekia ilgalaikės sėkmės bei stabilumo. Nuolatinis įvaizdžio formavimas suteikia rinkoje tam tikrą jėgą, kuri didina bei užtikrina organizacijų patikimumą ir pranašumą konkurencinės kovos metu. Patikimas organizacijos įvaizdis garantuoja visuomenei bei pavieniams vartotojams siūlomų paslaugų kokybę bei saugo nuo konkurentų (Krasauskaitė, 2004).

Įvaizdis - tiesioginis vertimas iš anglų kalbos (image) - reikštų paveikslą, vaizdą, atspindį, pavidalą. Tačiau vertinant iš mokslinių pozicijų vis dėl to laikoma, kad įvaizdžio samprata yra kilusi iš lotynų sąvokos imago, kuri jungia dvi semantines reikšmes – imitari (imituoti) ir aemor (kažko siekti) (Rebel, 1998) (cit. Marčinskas, Gudonienė, Drūteikienė, 2007).

Mamedaitytė (2003) teigia, jog įvaizdis yra realybės, tikrovės atspindys. Pasak Čeikauskienės (1997), įvaizdis – tai tikslingai sukurta arba stichiškai atsiradusi forma, kuri atspindi tam tikrą objektą žmonių sąmonėje. Ši forma ilgainiui keičiasi – iš dalies sąmoningai, iš dalies – nesąmoningai – tiek dėl savos, tiek ir dėl kitų žmonių naujai įgyjamos patirties. Kiti autoriai atkreipia dėmesį į tai, jog organizacijos įvaizdis iš tiesų tėra komercinės reklamos ir ryšių su visuomene žargoninis terminas. Jo svarba padidėjo tik todėl, kad išaugo masinės komunikacijos, tokios kaip televizija, vaidmuo (Meech, 1996) (cit. Marčinskas, Gudonienė, Drūteikienė, 2007). Želvys, Bareikienė (2006) teigia, jog organizacijos įvaizdis – tai abstrakti visos visuomenės ar tam tikrų visuomenės grupių nuomonė apie organizaciją. Vienas iš svarbių ryšių su visuomene tikslų – sukurti, formuoti, ir palaikyti teigiamą organizacijos, jos teikiamų paslaugų įvaizdį ir jos reputaciją. Įvaizdis negali būti sukurtas tuščioje vietoje. Minėtų autorių mintis papildė Pranulis, Pajuodis, Urbonavičius ir kt. (2000), jog organizacijos įvaizdis gali būti palankus arba nepalankus. Pirmuoju atveju organizacija suinteresuota stiprinti jau sukurtą įvaizdį ir tik nežymiai keisti tam tikrus jo aspektus; antruoju atveju būtinas esminis įvaizdžio keitimas. Keičiant įvaizdį naudojami visi įmanomi ryšių su visuomene būdai.

Organizacijos įvaizdžio kūrimo svarbą pripažįstamiems autoriams labiau rūpi pati organizacijos įvaizdžio samprata, jo kūrimo galimybės pasitelkiant organizacijos reklamą, ryšius su visuomene ir kitas priemones. Apibendrinant galima teigti, jog organizacijos įvaizdžio apibrėžimai yra įvairūs, skirtingų prasmų, nes mokslininkai vertina šį fenomeną iš skirtingų pozicijų, išryškindami vieną ar kitą aspektą. Tačiau galima teigti, jog įvaizdžio susiformavimas yra komunikacinis procesas, kur svarbūs ir organizacijos kuriami pranešimai, ir auditorijos suvokimas, t.y. ir komunikacijos, ir pažintinis procesai.

Anot Marčinsko, Gudonienės, Drūteikienės (2007), aukštojo mokslo sektoriuje didėjant konkurencijai šalies viduje, universitetų įvaizdis įgauna lemiamą reikšmę sėkmingai jų veiklai ar net išlikimui. Vakarų šalių mokslininkai jau senokai yra nustatę, kad universitetas yra viena iš įstaigų, kurios sėkminga veikla visiškai priklauso nuo jos įvaizdžio. Minėtų autorių mintims pritaria ir Van Der Wende, Westerheijden (2001) teigdami, jog kuo toliau, tuo labiau tarp aukštųjų mokyklų konkurencingumas tik didėja.

Šiandieniam pasaulyje universitetams nebepakanka skelbti vien tik mokslo laimėjimus ar garantuoti aukštą išsilavinimo kokybę. Universiteto veikla negali apsiriboti studentų ruošimu įsiliėti į darbo rinką, būtina, pasak minėtų autorių, tyrinėti visuomenės ir jos grupių poreikius, ieškoti būdų juos patenkinti ir to išmokyti studentus. Universiteto įvaizdis turi įtakos ne tik pritraukiant studentus ir dėstytojus, bet ir siekiant finansavimo (ne tik iš biudžeto), tyrimų kontraktų, partnerystės su kitomis aukštojo mokslo institucijomis ir profesinės aplinkos organizacijomis. Norėdama įgyvendinti šiuos poreikius mokslo įstaiga turi ieškoti būdų pasiekti ir palankiai nuteikti vidinės ir išorines auditorijas, kad sukurtų savo įvaizdį, reputaciją.

Žmonės susidaro aukštojo mokslo institucijų įvaizdį remdamiesi labai ribota ir dažnai netikslią informacija, tačiau šie įvaizdžiai labai veikia jų santykius ir elgesį - stojant į universitetą, rekomenduojant kitiems, sudarant sutartis, remiant, pasirenkant kaip darbo vietą (Kotler, Fox, 1995) (cit. Marčinskas, Gudonienė, Drūteikienė, 2007). Būtent todėl universitetai turi suprasti, koks yra susidaręs jų įvaizdis, ir užtikrinti, kad jis ne tik tiksliai ir palankiai atspindėtų instituciją. Svarbu pabrėžti, kad dažnai tikroji aukštojo mokslo institucijos kokybė yra mažiau svarbi nei jos prestižas ar reputacija. Įvaizdis paprastai susiformuoja iš gautų tiesioginės komunikacijos metu ar žiniasklaidos pranešimų, patirties ir universiteto rinkodaros - komunikacijos pastangomis sukurtų pranešimų (Marčinskas, Gudonienė, Drūteikienė).

Verta įsisąmoninti, kad šiuolaikinė aplinka yra smarkiai žiniasklaidos kontroliuojama ir neigiamo turinio žinutės joje gali labai pakenkti mokslo įstaigos reputacijai. Kartu neigiamą įvaizdį gali formuoti ir tokie veiksniai kaip kylantis mokestis už studijas, skandalai ir pagrįstos arba nepagrįstos abejonės konkrečios institucijos ar visos šalies akademinė mokslo kokybė.

Universiteto įvaizdžio matu taip pat gali būti ir jo reitingas. Anot Marčinsko, Gudonienės, Drūteikienės, reitingavimo sistemos, nors ir skiriasi įvairiose šalyse, tačiau remiasi panašiais studijų kokybės vertinimo, universitetų sertifikavimo standartais. Ten kur nėra universitetų reitingavimo sistemos, pažintiniu, suvokimo pagrindu susiformavęs įvaizdis atlieka reikšmingesnį vaidmenį.

Dažniausiai literatūroje minimi veiksniai, darantys įtaką universitetų ir kitų mokslo įstaigų įvaizdžiui, pasak minėtų autorių, yra: geografinė universiteto padėtis, universiteto tipas (valstybinis, privatus), stojamųjų egzaminų sudėtingumas bei stojančiųjų moksleivių pažymių vidurkiai, atskirų fakultetų laimėjimai bei suteikiamų mokslo sąlygų kokybė, universiteto išlaidos, skaičiuojamos

vienam studentui, bibliotekų dydis, biudžeto dydis, taip pat minimi tokie veiksniai, kurių universitetas tiesiogiai paveikti negali: tai demografinė ir ekonominė raida, socialiniai ypatumai, techninė pažanga ar viešoji politika.

Iš to galima daryti išvadą, kad egzistuoja daugybė veiksnių, kurie gana stipriai veikia universiteto įvaizdį. Visus šiuos veiksnius galima suskirstyti į tris grupes, kurios nustatomos pagal tai, kas ir kokį poveikį gali daryti (Marčinskas, Gudonienė, Drūteikienė, 2007):

Asmeniniai, demografiniai veiksniai - tai su universitetu susijusių žmonių įvairovė, pavienių asmenų savybės, veikiančios suvokiamą įvaizdį, pavyzdžiui, suinteresuotųjų amžius, išsilavinimas, žinios apie organizaciją ir pan.

Aplinkos veiksniai - veiksniai, kurių tiesiogiai paveikti negali nei organizacija, nei suinteresuotos grupės, pavyzdžiui: geografinė padėtis, konkurencinės įėjimo į rinką sąlygos, finansinės galimybės ir pan.

Organizaciniai veiksniai - tai veiksniai, kuriuos organizacija galio veikti tiesiogiai - produktai ir paslaugos, kultūra, struktūra, technologijos, darbuotojai, atmosfera, komunikacija.

Kadangi universiteto įvaizdis yra ne savitiksliis, jis turėtų padėti kurti palankų požiūrį, lemti konkretaus universiteto pasirinkimą kaip studijų, darbo vietą, kaip partnerį ir pan., svarbu nustatyti tuos veiksnius, kurie ne tik lemia įvaizdžio suvokimą, bet ir gali būti kontroliuojami, valdomi.

4. MAGISTRANTŪROS STUDIJŲ KOKYBĖS VERTINIMAS STUDENTŲ POŽIŪRIU

4.1. Tyrimo instrumentarius ir respondentai

Tyrimas rėmėsi Šiaulių universitete Socialinių mokslų fakultete studijuojančių magistrantų anketine apklausa. Buvo pasirinktas šis tyrimo metodas, nes manoma, kad tinkamai anketai būdingos tokios pat geros savybės, kaip ir geram įstatymui. Ji yra aiški, nedviprasmiška, patikima. Kartu ji skatina respondento norą bendradarbiauti, kuo teisingiau atsakinėti (Kardelis, 2002).

Tyrimo instrumentarius buvo sudarytas iš:

- Kreipinio – instrukcijos;
- Demografinio bloko;
- Diagnostinio bloko.

Pirmojoje anketos dalyje – kreipinyje į studentus – buvo siekiama nusakyti anketinės apklausos tikslą bei rezultatų reikšmingumą. Nurodomas anketos anonimiškumas bei atsakymų žymėjimo būdas. Taip pat supažindinama kas atlieka anketinę apklausą – tyrėju.

Antrojoje – demografinėje dalyje rinkta informacija apie respondentų lytį, studijų formą, programas, kurias studijuoja bei informacija apie darbą studijų metu.

Trečiojoje dalyje klausimai yra suskirstyti į tam tikrus blokus:

- Universiteto įvaizdžio ypatumai. Šiuo klausimu buvo siekiama sužinoti, kaip studentai vertina universitetus įvaizdžio aspektu – ar jiems svarbu kuriame universitete yra įgyjamas aukštasis išsilavinimas, kodėl stojo į Šiaulių universitetą Socialinių mokslų fakultetą, kas daro didžiausią įtaką teigiamai nuomonei apie universitetą.

- Dėstytojų žinios ir kompetencijos. Šiuo klausimų bloku siekiama išsiaiškinti studentų požiūrį į dėstytojus, jų gebėjimą tinkamai išdėstyti mokomąją medžiagą. Taip pat atskleisti naudojamus darbo metodus bei ryšį tarp dėstytojų ir studentų.

- Studijų organizavimo kokybė. Teirautasi apie tvarkaraščių patogumą, užsiėmimo laiko panaudojimo produktyvumą, naudingumą, mokymo priemonių pakankamumą, mokymo tempo racionalumą ir kt.

- Metodinės medžiagos kokybė. Šiuo klausimu įvertinta ne tik materialinė fakulteto bazė, bet ir dėstytojų pateikiamos medžiagos kokybė.

- Studijų programos kokybė. Domėtasi, kaip kiekvienas studentas vertina pasirinktą studijų programą, t.y. jų vertinimai.

- Klausimai, susiję su individualiu studentų mokymusi. Šiais klausimais siekiama išsiaiškinti, ar studentai yra pasitikintys savimi studijų metu, ar sugeba pasiekti užsibrėžtus tikslus,

kaip ruošiasi paskaitoms, ar iniciatyvūs studijų procese, kaip atlieka užduotus darbus bei kaip lanko paskaitas.

- Studijų kokybės įvertinimas. Šiuo klausimu siekiama sužinoti, kaip studentai vertina pasirinktas studijas, jų kokybę pasirenkant vieną iš ranginės skalės variantų: labai aukšta, aukšta, vidutinė, žema, labai žema.

- Siūlymai, ką reikėtų keisti, siekiant aukštesnės studijų kokybės Šiaulių universitete Socialinių mokslų fakultete. Šis klausimas atviro tipo, kur studentai turėjo galimybę išsakyti savo mintis ir lūkesčius.

Siekiant gauti kuo tikslesnius tyrimo duomenis, reikėjo stengtis apklausti kuo daugiau studentų. Rezultatų palyginimo galimybei buvo apklausti ne tik pirmo ir antro kurso magistrantai, šiuo metu studijuojantys Šiaulių universitete Socialinių mokslų fakultete, bet ir tie, kurie jau yra baigę studijas 2009 metais. Pirmo ir antro kurso studentai buvo apklausiami tiesiogiai. Iš viso jiems pateikta 250 anketų, tačiau sugrįžo 237. Baigę studijas magistrantai tyrime dalyvavo elektroniniu būdu. Jiems paštu buvo išsiųstos anketos. Į 150 elektroninių laiškų atsakė tik 21 respondentas.

Tyrimo metu buvo apklausiami studentai, kurie studijuoja šias studijų programas:

- Vadyba;
- Vadyba (spec. aplinkosaugos vadyba);
- Vadyba (spec. statybos vadyba);
- Vadyba (spec. turizmo vadyba);
- Vadyba (spec. viešasis administravimas);
- Vadyba (spec. švietimo vadyba);
- Ekonomika.

Apklausiami magistrantai, kurie studijuoja dieniniame ar neakivaizdiniame skyriuje. Tiriamieji buvo atrinkti atsitiktine tvarka.

Atliekant tyrimą, kuriuo siekiama išsiaiškinti, kokia yra magistrantūros studijų kokybė Šiaulių universitete Socialinių mokslų fakultete studentų požiūriu, buvo iš viso paklausta 258 Šiaulių universiteto Socialinių mokslų fakulteto buvę ir esami magistrantai. Atlikus anketinę apklausą paaiškėjo, jog daugiausia tyrime dalyvavo pirmo kurso magistrantų – 137, kurie sudaro net 53,1% apklaustųjų (žr. 1 lentelę). Taip pat šimtas antro kurso magistrantų bei mažoji dalis – 21 magistrantas, kurie jau yra baigę šias studijas. Pastarieji sudaro tik 8,1% visų apklaustųjų. Nepaisant to, jų nuomonė bei pasiūlymai yra labai svarbūs ir reikšmingi.

Didžioji dalis apklaustųjų respondentų yra moterys. Jos sudaro net 77,1 % visų apklaustųjų.

1 lentelė

Kursas	Apklaustųjų skaičius	Procentinė dalis
Pirmo kurso magistrantai	137	53,1
Antro kurso magistrantai	100	38,8
Jau baigę studijas magistrantai	21	8,1
Lytis		
Vyras	59	22,9
Moteris	199	77,1

Kaip matyti 2 lentelėje, gan netolygiai pasiskirstę apklaustieji magistrantai pagal studijų formą. Tyrime daugiausia dalyvavo neakivaizdiniame skyriuje studijavę bei šiuo metu studijuojantys magistrantai – 209. Dieninio skyriaus studentų pavyko apklausti tik 48. Į šį klausimą neatsakė vienas respondentas.

2 lentelė

Magistrantūros studijų forma		
Kursas	Dieninės studijos	Neakivaizdinės studijos
Pirmo kurso magistrantai	29	107
Antro kurso magistrantai	18	82
Baigę studijas magistrantai	1	20

Tyrime daugiausia dalyvavo studentai, kurie studijavo ar studijuoja šias studijų programas:

1. Ekonomika;
2. Vadyba;
3. Vadyba (spec. švietimo vadyba).

Nepaisant to, buvo apklausti visos studijų programos studijuojantys studentai (žr. 3 lentelę). Iš to galima daryti išvadą, jog tyrimo rezultatai bus gan tikslūs ir įvairiapusiški.

3 lentelė

Studijų programos							
Kursas	vadyba	vadyba (spec. aplinkosaugos)	vadyba (spec. statybos)	vadyba (spec. turizmo)	vadyba (spec. viešasis adm.)	vadyba (spec. švietimo)	ekonomika
Pirmo kurso magistrantai	42	0	4	6	3	9	73
Antro kurso magistrantai	24	6	4	12	20	18	16
Baigę studijas magistrantai	9	1	0	0	1	1	9

Iš viso:	75	7	8	18	24	28	98
----------	----	---	---	----	----	----	----

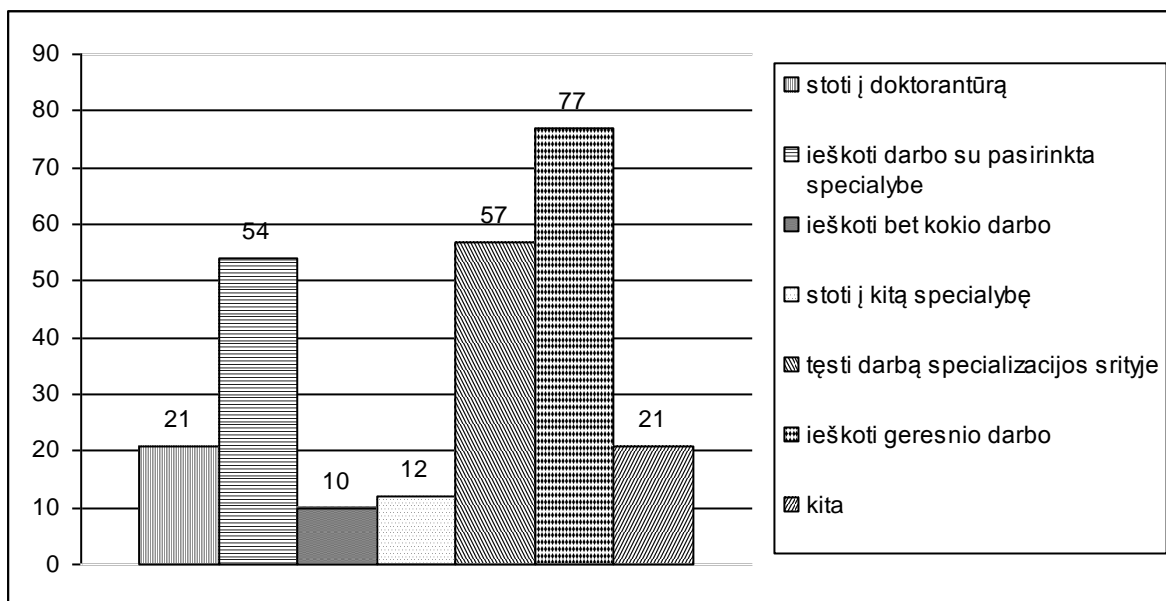
Apklauso metu didžioji dalis studentų dirbo, tai sudaro net 81,4% visų apklaustųjų (žr. 4 lentelę). Kaip jau buvo minėta, dauguma apklaustųjų mokosi ar mokėsi neakivaizdiniame skyriuje. Pastarieji, tęsdami magistrantūros studijas, dažniausiai jau turi nuolatinį darbą.

Nenuostabu, jog žmogus, užimantis tam tikras pareigas, daug laiko praleidžia darbinėje aplinkoje. Ne kiekvienas, turintis darbą asmuo, pasiryžta tęsti studijas, nes žino, jog gali būti sunku suderinti darbą su studijomis dėl laiko stokos. Šiuos teiginius patvirtino tyrimo rezultatai, kur didesnė dalis apklaustųjų dirbančių magistrantų atsakė, jog darbas yra vienas iš trukdžių studijoms. Nepaisant to, didžiosios dalies apklaustųjų darbas yra susijęs su pasirinktomis studijomis. Iš to galima daryti išvadą, jog tęsiant magistrantūros studijas, dauguma studentų stengiasi gilinti žinias, kurios padės profesinėje veikloje.

4 lentelė

Darbas studijų metu		
<i>Ar dirbate studijų metu?</i>	Atsakiusiųjų skaičius	Procentinė dalis
Taip	210	81,4
Ne	47	18,2
Iš viso:	257	99,6
Neatsakė:	1	0,4
Darbas - trukdis studijoms		
<i>Jei dirbate, ar darbas trukdo studijoms?</i>	Atsakiusiųjų skaičius	Procentinė dalis
Taip	116	56,3
Ne	90	43,7
Darbo ir studijų sąsaja		
<i>Jei dirbate, ar darbas susijęs su Jūsų pasirinktomis studijomis?</i>	Atsakiusiųjų skaičius	Procentinė dalis
Taip	126	61,8
Ne	78	38,2

Atliekant tyrimą buvo svarbu išsiaiškinti, kokie ateities planai yra studentų, studijuojančių magistrantūroje. Atsakiusiųjų rezultatai pasiskirstė gan įvairiai (žr. 1 pav.)

1 pav. Magistrantų planai baigus studijas

Daugiausiai studentų planuoja ieškoti geresnio darbo, taip pat tęsti darbą specializacijos srityje, ieškoti darbo su pasirinkta specialybe. Nedidelė dalis apklaustųjų planuoja tęsti studijas – stoti į doktorantūrą. Dvidešimt vienas studentas nurodė kitus planus pabaigus studijas – tai važiavimas į užsienį užsidirbti, šeimos kūrimas ir pan. Į šį klausimą neatsakė šeši respondentai.

Tyrimo metu pavyko apklausti gan daug studentų, kurių atsakymai yra plačiai pasiskirstę pagal duotus kriterijus. Tai suteiks tyrimo rezultatams įvairiapusiškumo, garantuotumo.

4.2. Šiaulių universiteto Socialinių mokslų fakulteto įvaizdis studentų požiūriu

Siekiant išsiaiškinti, kaip studentai vertina Šiaulių universitetą Socialinių mokslų fakultetą kitų aukštųjų mokyklų kontekste, buvo užduotas anketinėje apklausoje klausimas, kur reikėjo įvertinti balais aukštąsias mokyklas.

Atlikus tyrimo rezultatų analizę paaiškėjo, jog studentai mano, kad geriausia studijų kokybė yra kituose Europos šalių universitetuose (žr. 5 lentelę). Susumavus visus rezultatus gavosi atsakymų vidurkis 9,28. Šiek tiek mažesni vidurkiai teko kitoms Lietuvos aukštosioms mokykloms ir Šiaulių universitetui Socialinių mokslų fakultetui. Nors pastarųjų vidurkiai labai panašūs, tačiau Socialinių mokslų fakulteto studijų kokybę apklaustieji magistrantai įsivaizduoja blogiausia.

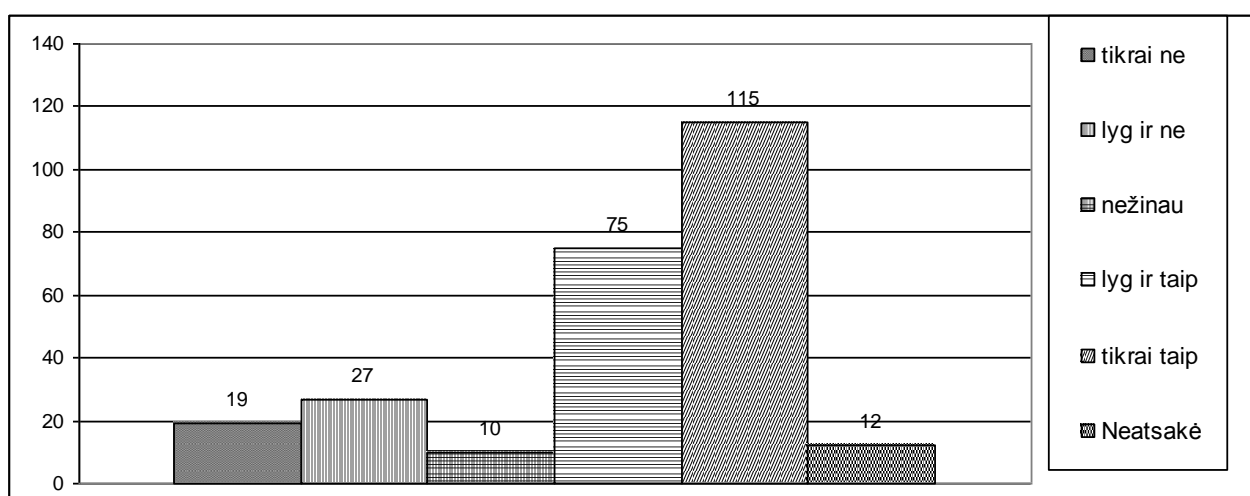
5 lentelė

Studijų kokybė skirtinguose universitetuose				
Universitetai	Atsakiusių skaičius	Mažiausias įvertinimas	Didžiausias įvertinimas	Vidurkis
Šiaulių universitetas Socialinių mokslų fakultetas	123	1	10	7,12
Kitos Lietuvos aukštosios mokyklos	115	1	10	7,55

Kitų Europos šalių universitetai	130	1	10	9,28
Neturiu nuomonės	87			

Į šį klausimą respondentai atsakinėjo labai įvairiai – vieni vertino tik vieną duotą kintamąjį, kiti du ar visus tris. Į tyrimo rezultatų analizę buvo įtraukti visi rezultatai. Net 87 apklausti magistrantai prie šio klausimo vietoj įvertinimų pažymėjo duotą atsakymų variantą „neturiu nuomonės“.

Kitas klausimas, kuris papildė praėjusį, buvo: „Ar svarbu, kuriame universitete yra įgyjamas aukštasis išsilavinimas?“ Tyrimo rezultatai nenustebino, nes dauguma apklaustųjų atsakė, jog tikrai tai yra svarbu (žr. 2 pav.)

2 pav. Ar svarbu, kuriame universitete yra įgyjamas aukštasis išsilavinimas?

Iš gautų rezultatų galima spręsti, jog studentams yra svarbu kur įgyjamas aukštasis išsilavinimas, tačiau Šiaulių universitetas Socialinių mokslų fakultetas, apklaustųjų nuomone, nėra ta vieta, kur studijų kokybė būtų patenkinti studijuojantieji. Iš to galima daryti išvadą, jog studentai stoja į šį fakultetą dėl kitų priežasčių.

Siekiant išsiaiškinti, kokios priežastys lemia studentų apsisprendimą studijuoti Šiaulių universitete Socialinių mokslų fakultete, anketoje buvo pateiktas klausimas „Kodėl stojote į Šiaulių universitetą Socialinių mokslų fakultetą?“. Respondentams reikėjo įvertinti kiekvieną duotą teiginį ranginiu būdu: tikrai taip, lyg ir taip, nežinau, lyg ir ne, tikrai ne (žr. 6 lentelę).

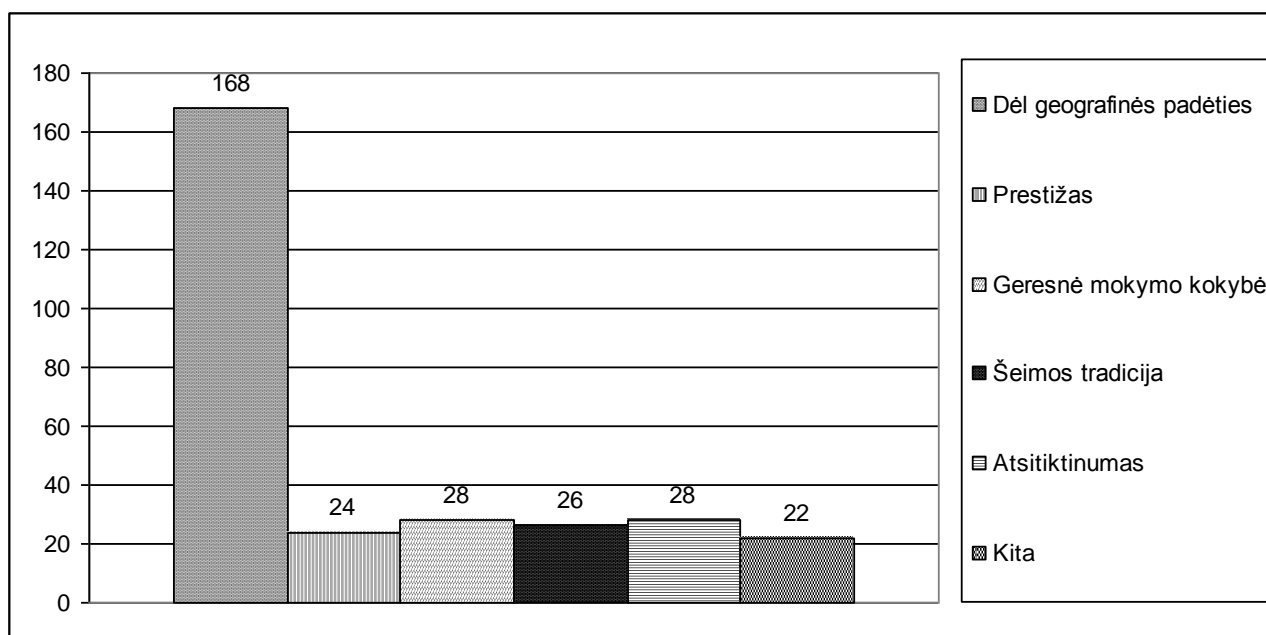
6 lentelė

<i>Kodėl stojote į Šiaulių universitetą Socialinių mokslų fakultetą?</i>	Tikrai taip	Lyg ir taip	Nežinau	Lyg ir ne	Tikrai ne	Neatsakė
Dėl geografinės padėties	168	60	4	4	7	15
Prestižas	24	36	32	35	53	78
Geresnė mokymo kokybė	28	47	43	34	28	78

Šeimos tradicija	26	19	16	13	106	78
Atsitiktinumas	28	35	20	26	77	72
Kita	22					236

Dauguma magistrantų tyrimo metu buvo informuoti, kaip reikia atsakyti į šį klausimų bloką. Nepaisant to, nemaža dalis jų pasirinko priimtinausią sau atsakymą ir jį įvertino, o ne tai padarė su visais duotaisiais. Nepaisant to, tyrimo rezultatams neigiamo poveikio tai neturėtų sukelti.

Respondentų atsakymai į šį klausimą yra pasiskirstę labai įvairiai, tai matyti lentelėje. Akivaizdu, jog dauguma magistrantų tikrai nestojo į šį universitetą dėl šeimos tradicijos, atsitiktinumo bei prestižo, tačiau „Lyg ir taip“ nemažai atsakymų susilaukė kintamasis „Geresnė mokymo kokybė“ – keturiasdešimt septynis. Lyginant su praeitais rezultatais galima teigti, jog apklaustų magistrantų nuomonės lyg susikerta tarpusavyje. Vieni teigia, sprendžiant pagal gautus apklausos rezultatus, jog Šiaulių universiteto Socialinių mokslų fakulteto studijų kokybė žemiausia lyginant su kitais universitetais, tačiau kiti stoja į šį fakultetą būtent dėl geresnės mokymo kokybės. Analizuojant gautus duomenis akivaizdu, jog pagrindinė priežastis, dėl ko studentai čia stoja yra geografinė padėtis (žr. 3 pav.).

3 pav. Pagrindinės priežastys, dėl ko studentai stoja į ŠU SMF magistrantūros studijas

Kitu klausimu, pateiktu anketinėje apklausoje, buvo siekiama išsiaiškinti, kokie veiksniai daro didžiausią įtaką studentų teigiamai nuomonei apie universitetą. Kaip matyti 7 lentelėje respondentų atsakymai pasiskirstę labai įvairiai. Pastebėta, jog duotieji veiksniai, kurie nusako studentų teigiamą nuomonę apie universitetą yra parinkti teisingai, kadangi atsakymai daugiausia vyravo „Tikrai taip“ arba „Lyg ir taip“.

Iš tyrimo rezultatų matyti, jog studentams svarbiausia yra mokymo kokybė, t.y. kokias žinias jie gauna. Taip pat labai svarbu, kokie dėstytojai dirba universitete ir aišku, kaip jie perteikia

studijų medžiagą. Studentams taip pat svarbu universiteto vardas, mikroklimatas universitete bei gera universiteto materialinė bazė. Apklaustųjų nuomone, šie veiksniai yra patys svarbiausi, siekiant sudaryti teigiamą nuomonę apie universitetą.

7 lentelė

<i>Kurie iš šių veiksnių daro didžiausią įtaką studentų teigiamai nuomonei apie universitetą?</i>	Tikrai taip	Lyg ir taip	Nežinau	Lyg ir ne	Tikrai ne	Neatsakė
Mokymo kokybė	167	61	10	4	4	12
Mikroklimatas universitete	90	98	25	11	5	29
Veiklos strategija	64	86	53	15	3	37
Administracija	43	77	56	27	15	40
Dėstytojai	139	60	25	4	7	23
Studentai	55	79	40	30	15	39
Universiteto vardas	91	66	28	27	17	29
Reklama	48	60	40	44	32	34
Gera materialinė bazė	88	51	37	28	19	35
Kita	4					

Kaip ir į praėjusį, taip ir į šį klausimą nemažai studentų neatsakė, nepaisant to, jog jiems buvo tiksliai nusakyta, kaip reikia tai padaryti. Keturi studentai nurodė dar kitas priežastis, kurios yra svarbios teigiamai nuomonei apie universitetą, tai – „baigus bakalauro studijas norisi tęsti magistrantūros studijas tame pačiame universitete“ ir „pigesis užmokestis už mokslą“.

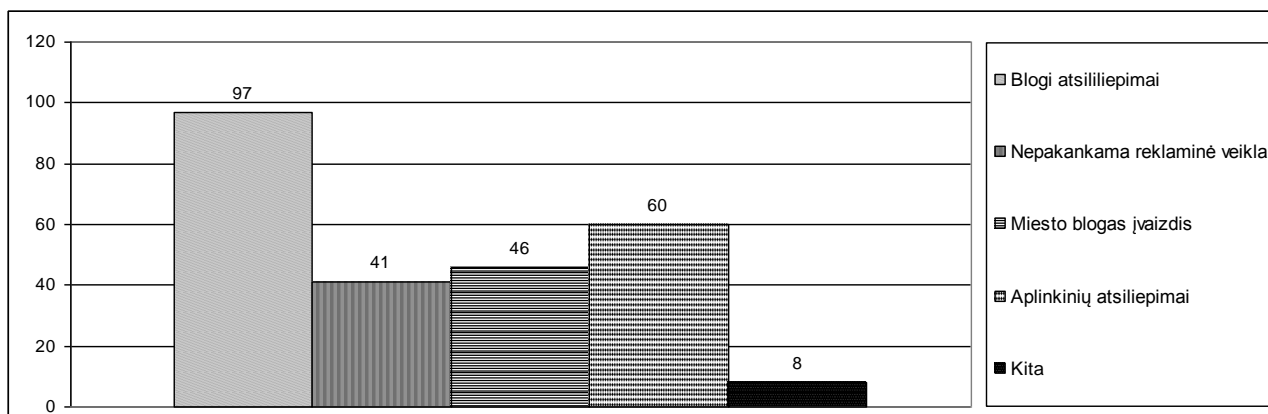
Išsiaiškinus, kokie yra pagrindiniai veiksniai, kurie daro teigiamą nuomonę apie universitetą, buvo svarbu sužinoti, kokie yra pagrindiniai Šiaulių universiteto Socialinių mokslų fakulteto įvaizdžio trukdžiai.

Anketoje buvo duoti šie teiginiai, kuriuos taip pat reikėjo įvertinti ranginėje skalėje:

- Blogi atsiliepimai – tai nesvarbu kieno ir kur išgirstas blogas atsiliepimas apie šį fakultetą.
- Nepakankamai išplėtotą populiarinimo ir reklaminę veiklą – tai reklamos nepakankamumas ar trūkumas.
- Miesto, kuriame yra universitetas, blogas įvaizdis – tai neigiamas požiūris į Šiaulių miestą.
- Aplinkinių atsiliepimai – tai respondento aplinkoje esančių žmonių neigiama nuomonė apie šį fakultetą.
- Kita – respondentų įrašyti kiti trukdžiai, neleidžiantys susidaryti teigiamai nuomonei apie Šiaulių universitetą Socialinių mokslų fakultetą.

Atlikus rezultatų analizę paaiškėjo, jog didžiausias trukdis yra blogi atsiliepimai bei aplinkinių atsiliepimai (žr. 4 pav.). Iš to galime daryti išvadą, jog neigiami atsiliepimai daugiausia sudaro netinkamą nuomonę apie fakultetą.

Aštuoni studentai nurodė kitas priežastis, kurios taip pat daro neigiamą įvaizdį apie universitetą – tai „dėstytojai, kurie dirba universitete“, „universiteto vardas“, „bloga mokymo kokybė“ ir kt.

4 pav. Pagrindiniai Šiaulių universiteto Socialinių mokslų fakulteto įvaizdžio trukdžiai

Atlikus tyrimo rezultatų analizę paaiškėjo, jog Šiaulių universiteto Socialinių mokslų fakulteto įvaizdis neabejotinai turi įtakos formuojant studentų kontingentą. Pasak Želvio (2003), įvaizdis nėra tapatus objektyviems universitetų kokybę nusakantiems kriterijams ir ne visada atspindi realų universitetų pajėgumą. Nepaisant to, galima teigti, jog nors ir būdamas subjektyviu, įvaizdis nemaža dalimi lemia moksleivių pasirinkimą. Tyrimo rezultatai parodė, jog renkantis universitetą dažnai lemia suvokta bei įsivaizduojama kokybė, o ne faktų analizė. Akivaizdu, jog teigiamo universitetų įvaizdžio formavimas tampa vis svarbesne organizacijos gyvavimo sąlyga.

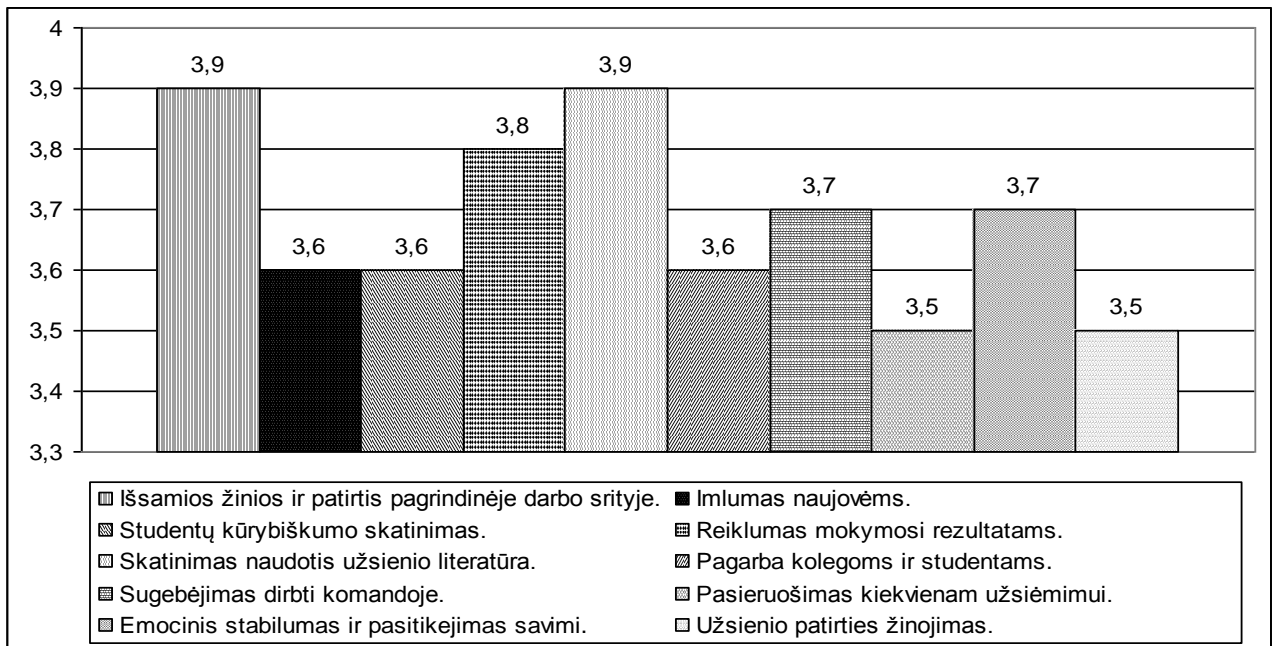
4.3. Magistrantūros studijų kokybės veiksniai

4.3.1. Dėstytojų žinios ir kompetencijos

Vienas iš svarbiausių studijų kokybės veiksnių yra dėstytojų darbas. Todėl labai svarbu išsiaiškinti, kaip tai vertina studentai – tiesioginiai žinių iš dėstytojų gavėjai.

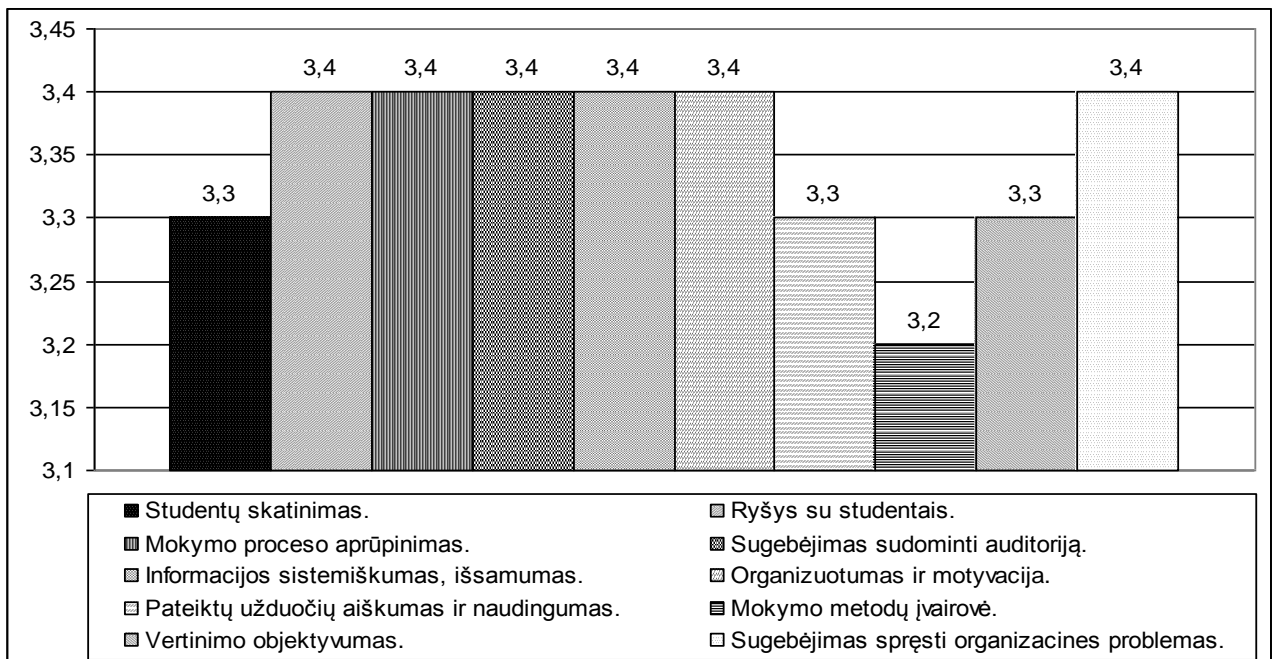
Šiam tikslui pasiekti, anketoje buvo pateikta dvidešimt teiginių, susijusių su dėstytojų žiniomis ir kompetencijomis. Studentų buvo prašoma kiekvieną iš teiginių įvertinti ranginėje skalėje nuo vieno iki penkių balų, kur vienas – labai blogai, o penki – labai gerai (du – blogai, trys – vidutiniškai, keturi – gerai).

Atlikus tyrimo rezultatų analizę paaiškėjo, jog visi duoti teiginiai buvo įvertinti nuo mažiausio iki didžiausio balų skaičiaus bei visų duotųjų teiginių vidurkis yra apie 3. Tai akivaizdžiai matosi 5.1 ir 5.2 paveiksluose. Aukščiausius balus surinko „išsamios žinios ir patirtis pagrindinėje darbo srityje“, „skatinimas naudotis užsienio literatūra“, „reiklumas mokymosi rezultatams“ (žr. 5.1 pav.).

5.1 pav. Geriausiai įvertintos dėstytojų savybės

Žemesnius – „mokymo metodų įvairovė“, „studentų skatinimas“, „pateiktų užduočių aiškumas ir naudingumas“, „vertinimo objektyvumas“ (žr. 5.2 pav.) .

5.2 pav. Kriščiau įvertintos dėstytojų savybės

Siekiant gauti kuo tikslesnius tyrimo rezultatus yra svarbu išsiaiškinti, kaip vertina dėstytojų žinias ir kompetencijas skirtingų kursų studentai (žr. 8 lentelę).

Atlikus rezultatų analizę paaiškėjo, jog:

- Dėstytojų išsamios žinios ir patirtis pagrindinėje darbo srityje daugumos respondentų yra vertinamos labai panašiai. Didžioji dalis studentų, besimokančių pirmame, antrame kurse ar jau baigę magistrantūros studijas, šį teiginį, apibūdinantį dėstytojus, įvertino keturiais balais, kas numatytoje ranginėje skalėje reiškia „gerai“.

- Studentų skatinimas – tai įvairios žodinės ar raštiškos priemonės, kurios naudojamos paskatinti studentus už tinkamai atliktus darbus. Šį teiginį – keturiais balais – daugiausia įvertino pirmo kurso studentų; trimis balais – didžioji dalis antrakursių bei buvusių magistrantų, kurie studijas baigė 2009 metais.

- Imlumas naujovėms – gebėjimas dėstytojų prisitaikyti prie naujovių, jomis naudotis bei tinkamai pritaikyti darbe. Antro kurso magistrantai daugiausia vertino keturiais balais, kas reiškia „gerai“; pirmo kurso bei baigę studijas studentai mano, jog dėstytojai tik „vidutiniškai“ (t.y. 3 balai) yra imlūs naujovėms.

- Ryšys su studentais – gebėjimas ne tik dėstyti, mokyti, bet ir bendrauti, bendradarbiauti bei atrasti teigiamą ryšį su tiesioginiais žinių gavėjais – studentais. Pirmo kurso studentai tai vertina palankiausiai – 4 balais, antro kurso – 3-imis, o baigę studijas magistrantai – tik dvejais balais.

2008 metais buvo atliktas tyrimas Lietuvos žemės ūkio universitete, kur buvo analizuojami veiksniai, kurie kelia studentų pasitenkinimą universiteto teikiamomis paslaugomis (Pilelienė, Vanagienė, 2008). Autorės pasirinko dekompozicinį tyrimo metodą – „Conjoint analizė“. Tyrimo rezultatai indikuoja, kad komunikacija tarp dėstytojų ir studentų yra svarbus universiteto teikiamų paslaugų požymis. Galima teigti, kad studentai iš dėstytojų tikisi ne tik žinių perteikimo, bet ir pagalbos, supratimo. Robinson (2008) pritaria minėtų autorių mintims ir teigia, jog bendradarbiavimas tarp dėstytojų ir studentų yra labai svarbus veiksnys, skatinantis studentų mokymąsi.

8 lentelė

Teiginiai	Įvertinimai														
	5			4			3			2			1		
	I k	II k	B a i g ė	I k	II k	B a i g ė	I k	II k	B a i g ė	I k	II k	B a i g ė	I k	II k	B a i g ė
1. Išsamios žinios ir patirtis pagrindinėje darbo srityje	42	23	4	59	54	7	29	18	5	3	2	3	1	2	2
2. Studentų skatinimas	17	18		48	26	4	44	39	9	13	13	6	10	4	2
3. Imlumas naujovėms	25	15	4	44	40	3	50	34	11	12	8		2	3	1
4. Ryšys su studentais	22	14	2	48	33	3	44	37	6	10	13	8	7	3	2
5. Mokymo proceso aprūpinimas	16	21	1	54	26	5	38	31	9	16	15	5	8	5	1

6. Studentų kūrybiškumo skatinimas	18	23	2	33	29	4	50	32	8	26	13	5	4	3	2
7. Reiklumas mokymosi rezultatams	36	30	5	45	44	3	41	16	7	9	6	6	0	2	0
8. Skatinimas naudotis užsienio literatūra	45	38	4	40	26	8	35	22	7	6	7	2	6	3	0
9. Pagarba kolegoms ir studentams	37	20	3	38	30	6	42	36	9	9	9	2	6	5	1
10. Sugebėjimas dirbti komandoje	35	17	2	45	37	4	44	34	10	5	8	4	3	2	1
11. Pasiruošimas kiekvienam užsiėmimui	30	20	3	50	30	7	33	30	5	14	15	4	5	4	2
12. Emocinis stabilumas ir pasitikėjimas savimi	37	18	2	45	44	7	34	29	9	11	6	3	5	2	0
13. Užsienio patirties žinojimas	25	18	3	44	37	3	42	27	8	19	14	3	2	4	4
14. Sugebėjimas sudominti auditoriją	29	20	2	34	29	4	54	25	9	9	20	4	6	5	2
15. Informacijos sistemiškumas, išsamumas	19	12	4	43	33	5	47	36	6	17	14	4	6	4	2
16. Organizuotumas ir motyvacija	29	16	2	41	28	6	48	42	5	16	8	8	6	4	0
17. Pateiktų užduočių aiškumas ir naudingumas	17	18	1	39	32	7	46	25	5	25	20	6	5	5	2
18. Mokymo metodų įvairovė	16	16	2	41	25	3	48	32	9	18	19	6	8	8	1
19. Vertinimo objektyvumas	19	16	3	38	29	7	50	35	6	17	17	1	8	3	4
20. Sugebėjimas spręsti organizacines problemas	23	10	3	37	37	4	54	32	9	14	16	5	4	5	0

- Mokymo proceso aprūpinimas – tai studentų aprūpinimas mokomąja medžiaga, nurodymas kur rasti ir kaip ją pasinaudoti, vaizdinėmis priemonėmis, praktiniais pavyzdžiais. Pirmo kurso studentų požiūriu, dėstytojai tai atlieka gerai, t.y. vertino šį kriterijų daugiausia keturiais balais, antro kurso magistrantai ir jau baigę šias studijas mano, jog tik vidutiniškai – didžioji dalis vertino trimis balais.

- Studentų kūrybiškumo skatinimas – šis teiginys visų kursų daugumos studentų nuomone buvo įvertintas trimis balais, kas numatytoje ranginėje skalėje yra „vidutiniškai“.

- Reiklumas mokymosi rezultatams. Vieniems studentams labiau patinka geresni, nelabai reiklūs ir negriežti dėstytojai, kitiems – atvirkščiai. Sprendžiant iš tyrimo rezultatų, Šiaulių universitete Socialinių mokslų fakultete dirba, t.y. dėstytojauja, pakankamai reiklūs dėstytojai, kadangi daugumos pirmo ir antro kurso magistrantų atsakymai vyravo ties keturiais balais, o

baigusių studijas – ties trimis. Iš teigiamų rezultatų galima spręsti, jog šis dėstytojų bruožas patinka studentams ir yra teigiamai vertinamas.

- Skatinimas naudotis užsienio literatūra. Atlikus rezultatų analizę paaiškėjo, kad gan intensyviai studentai yra skatinami naudotis užsienio šalių patirtimi, išleistais mokslo leidiniais. Šį teiginį pagrindžia apklaustųjų atsakymai – dauguma pirmo ir antro kurso magistrantų įvertino net penkiais balais, kas leidžia manyti, kad ne tik tuo dėstytojais skatina naudotis, bet šią pasiūlą teigiamai priima ir studentai.

- Pagarba kolegoms ir studentams – daugumos apklaustųjų nuomone, fakultete vyrauja tik „vidutinė“ pagarba tarp dėstytojų bei tarp dėstytojų ir studentų.

- Sugebėjimas dirbti komandoje – tai studentų nuomonė apie dėstytojus, kaip jie tai geba atlikti. Tyrimo metu paaiškėjo, jog dauguma pirmo ir antro magistrantūros kurso studentų šį teiginį vertina gerai, t.y. keturiais balais. Kritiškiausi liko baigę studijas magistrantai, kurių, daugumos nuomone, dėstytojais tik vidutiniškai geba dirbti komandoje tiek patys tarpusavyje, tiek su studentais.

- Pasiruošimas kiekvienam užsiėmimui – tai, respondentų nuomone, dėstytojais atlieka „gerai“, dažniausias vertinimas daugumos visų kursų studentų buvo keturi balai .

- Emocinis stabilumas ir pasitikėjimas savimi – gebėjimas ne tik tvirtai jaustis prieš auditoriją, bet ir visose situacijose išlikti žmogumi. Kaip ir anksčiau, kritiškiausi vertinimai yra baigusių studijas magistrantų. Didžioji dalis mano, kad dauguma dėstytojų tik vidutiniškai geba visad išlikti emociškai stabilūs ir pasitikintys savimi; dažniausi pirmo ir antro kurso studentų atsakymai buvo, jog tai dėstytojais geba „gerai“.

- Užsienio patirties žinojimas – tai ne tik skatinimas naudotis užsienio šalių literatūra, bet ir pačių dėstytojų išmanymas, pritaikymas, palyginimas užsienio šalių patirtį su mūsų šalimi. Didžioji dalis respondentų šį teiginį vertina teigiamai, t.y. dėstytojais, jų nuomone, pakankamai gerai žinio užsienio šalių patirtį.

- Sugebėjimas sudominti auditoriją – vienas kritiškiausiai vertinamų teiginių, kur, daugumos nuomone, dėstytojais tai geba padaryti tik vidutiniškai gerai.

- Informacijos sistemiškumas ir išsamumas – šis teiginys suprantamas kaip pateikiamos žodinės bei rašytinės medžiagos sistemiškumas, nuoseklumas, išsamumas. Kaip ir praeitą teiginį, taip ir šį, dauguma studentų vertino tik vidutiniškai.

- Organizuotumas ir motyvacija studijų procese vertinama kritiškiausiai daugumos baigusių studijas magistrantų – tik dvejais balais. Šiek tiek aukštesnis balas matomas pirmo ir antro kurso magistrantų atsakymuose.

- Pateiktų užduočių aiškumas ir naudingumas. Neigiami dažniausiai pasikartojantys atsakymai daugiausia randami pirmo kurso magistrantų atsakymuose. Iš to galima daryti išvadą, jog

jiems sunkiau sekasi suprasti, įsilieti į mokymo procesą, todėl jie dažniausiai mano, jog užduotys yra per sunkios, neaiškios bei nenaudingos. Kiti studentai šį kriterijų dažniausiai vertino „gerai“.

- Mokymo metodų įvairovė – visų kursų daugumos studentų nuomonė buvo vidutiniškai gera arba linko į blogesnę pusę.
- Vertinimo objektyvumas – dauguma respondentų yra nusivylę dėstytojų objektyvumu, kas liečia jų darbų, žinių įvertinimą, todėl šis teiginys buvo vertinamas gan kritiškai.
- Sugebėjimas spręsti organizacines problemas – daugiausiai tuo nusivylę pirmo kurso studentai bei tie, kurie jau yra baigę magistrantūros studijas, tačiau didžioji dalis antro kurso magistrantų šį teiginį vertino „gerai“, t.y. keturiais balais.

Iš gautų rezultatų galime daryti išvadą, jog, studentų nuomone, dėstytojai turi pakankamai žinių ir įgūdžių perteikti teorinę bei praktinę medžiagą; yra reiklūs mokymosi rezultatams bei skatina domėtis bei naudotis ne tik vietine, bet ir užsienio literatūra. Nepaisant to, pasitaiko, jog dėstytojai nesistengia naudotis naujais mokymo metodais, pasitelkti jų įvairovę; neskatina studentų bei nėra objektyvūs vertindami juos. Taip pat pateikia užduotis, kurios, studentų nuomone, nėra aiškios bei naudingos.

Dėstytojų žiniomis ir kompetencijomis daugiausia yra nusivylę jau baigę studijas magistrantai. Teigiamiausiai vertina pirmo kurso studentai, toliau – antro kurso.

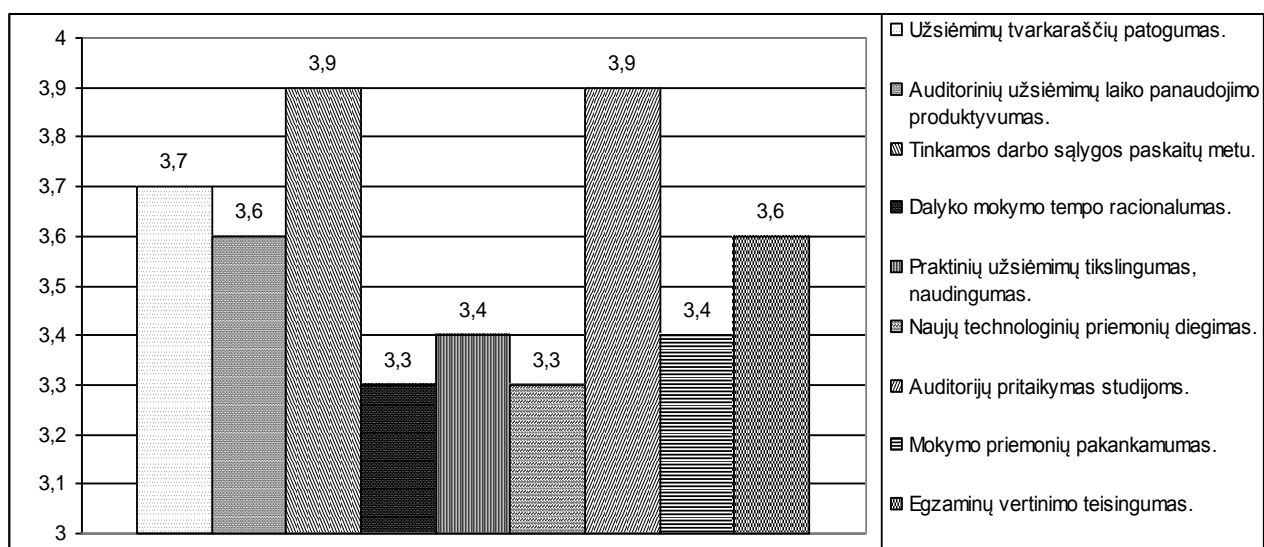
Minėtame tyrime, kuris buvo atliktas 2008 metais Lietuvos žemės ūkio universitete, vertinant dėstytojų asmenines savybes, palankiai buvo išskirti dėstytojų kūrybingumas bei inovatyvumas.

Nepaisant to, galima teigti, jog dėstytojų metodas ar to metodo taikymas gali vienai studentų grupei tikti, o kitai jau ne; su vienais studentais būti efektyvus, o su kitais nebe, todėl tai pasirinkti dėstytojui yra gan sudėtinga. Taip pat būtina pridurti, jog kai kurių dėstytojų metodų taikymas, pasak Škudienės (2005), reikalauja, jog dėstytojas gana nemažai laiko skirtų dėstomo kurso parengimui, gero dėstytojų technikos lygio išlaikymui.

4.3.2. Studijų organizavimo kokybė: studentų nuomonė

Kiekvienoje organizacijoje, o taip pat ir universitete, yra labai svarbūs ne tik moksliniai veiksniai, bet ir organizaciniai. Siekiant išsiaiškinti, kaip studentai tai vertina, anketoje buvo pateiktas atskiras klausimų blokas, susijęs su studijų organizavimo kokybe. Kaip ir praeitus, taip ir šiuos teiginius reikėjo įvertinti ranginėje skalėje.

Tyrimo rezultatai pasiskirstė gan įvairiai, tačiau mažiau trijų balų, vertinant rezultatų vidurkį, negavo nė vienas teiginys (žr.6 pav.).

6 pav. Studijų organizavimo kokybė

Iš gautų rezultatų matyti, jog studentai geriausiai Šiaulių universitete Socialinių mokslų fakultete vertina „tinkamos darbo sąlygos paskaitų metu“ bei „auditorijų pritaikymas studijoms“. Blogiausiai – „dalyko mokymo tempo racionalumas“, „naujų technologinių priemonių diegimas“.

Norint gauti kuo tikslesnius tyrimo duomenis, yra būtina išanalizuoti, kaip atskirai kiekvieną iš duotųjų teiginių vertina skirtinguose skyriuose studijuojantys magistrantai. Šiam tikslui pasiekti, respondentų atsakymai SSPS programos pagalba buvo išskirstyti pagal dieninio ir neakivaizdinio skyrių studentų atsakymus (žr. 9 lentelę).

9 lentelė

Teiginiai	Įvertinimai									
	5		4		3		2		1	
	Dieninis	Neakivaizdinis sk.	Dieninis sk.	Neakivaizdinis sk.	Dieninis sk.	Neakivaizdinis sk.	Dieninis sk.	Neakivaizdinis sk.	Dieninis sk.	Neakivaizdinis sk.
1. Užsiėmimų tvarkaraščių patogumas	11	51	31	74	1	45	4	23	0	15
2. Auditorinių užsiėmimų laiko panaudojimo produktyvumas	12	38	18	74	13	64	2	22	2	7
3. Tinkamos darbo sąlygos paskaitų metu	16	52	18	94	11	41	2	17	0	4
4. Dalyko mokymo tempo racionalumas	6	22	18	59	14	85	7	29	2	13
5. Praktinių užsiėmimų tikslingumas, naudingumas	9	30	17	60	15	76	5	31	1	9

6. Naujų technologinių priemonių diegimas	13	33	14	57	12	66	6	40	2	12
7. Auditorijų pritaikymas studijoms	15	65	19	73	10	46	3	21	0	2
8. Mokymo priemonių pakankamumas	13	31	16	66	13	60	4	35	1	16
9. Egzaminų vertinimo teisingumas	12	34	18	79	10	70	6	18	1	6

- Užsiėmimų tvarkaraščių patogumas. Kaip matyti nurodytoje lentelėje, šis teiginys tiek dieninio, tiek neakivaizdinio skyriaus magistrantų yra vertinamas pakankamai teigiamai. Dauguma apklaustųjų atsakė „gerai“, kas ranginėje skalėje buvo įvardijama keturiais balais. Nemažai neakivaizdinio skyriaus studentų vertino ir „labai gerai“.

- Auditorinių užsiėmimų laiko panaudojimo produktyvumas. Kaip ir praeitas teiginys, taip ir šis, abiejų skyrių daugumos studentų nuomone yra vertinamas „gerai“. Nepaisant to, nemaža dalis neakivaizdinio skyriaus studentų vertino ir „vidutiniškai“.

- Tinkamos darbo sąlygos pasakitų metu. Respondentų nuomone, Šiaulių universitete Socialinių mokslų fakultete darbo sąlygos pasakitų metu yra geros arba net labai geros.

- Dalyko mokymo tempo racionalumas. Dauguma dieniniame skyriuje besimokančių magistrantų atsakė, jog šį teiginį, susijusį su fakultetu vertina gerai, nepaisant to, dalis studentų vertino ir vidutiniškai. Neakivaizdinio skyriaus studentų dauguma ir vertino vidutiniškai. Lyginant šiuos atsakymų duomenis su praeitais, kur studentams reikėjo įvertinti teiginį „Informacijos sistemiškumas, išsamumas“ pastebima panašumų. Pastarasis studentų daugumos nuomone buvo taip pat įvertintas tik vidutiniškai. Akivaizdu, jog Socialinių mokslų fakultete perteikiamos informacijos išsamumas, sistemiškumas bei laikas, per kurį tai atliekama, studentų yra vertinama gan kritiškai.

- Praktinių užsiėmimų tikslingumas, naudingumas. Daugiausia abiejų skyrių studentų atsakymai yra pasiskirstę tarp atsakymų keturi ir trys, kas numatytoje ranginėje skalėje reiškia gerai ar vidutiniškai. Matyti, jog praktinių užsiėmimų tikslingumą ir naudingumą respondentai vertina pakankamai teigiamai.

- Naujų technologinių priemonių diegimas. Dieninio skyriaus studentai mano, jog fakultete yra „gerai“ ar net „labai gerai“ diegiamos naujos technologinės priemonės. Neakivaizdininkų nuomonė šiek tiek blogesnė, jų atsakymai pasiskirstė tarp „gerai“ ir „vidutiniškai“. Nepaisant to, studentų nuomonė yra pakankamai teigiama, kas liečia šį duotąjį kriterijų, susijusį su fakultetu. Būtina nepamiršti, jog dėstytojų imlumą naujovėms studentai taip pat vertino gan teigiamai, jų atsakymai buvo pasiskirstę tarp „gerai“ ir „vidutiniškai“.

- Auditorijų pritaikymas studijoms. Tiek dieninio, tiek neakivaizdinio skyriaus daugumos respondentų nuomone, auditorijos yra „gerai“ pritaikytos studijoms. Lyginant šiuos atsakymus su praeitais, kur buvo prašoma įvertinti sąlygas paskaitų metu yra akivaizdžiai matomi panašumai, nes į abu teiginius buvo atsakyta pakankamai vienodai.

- Mokymo priemonių pakankamumas. Daugumos respondentų nuomone, šis teiginys buvo įvertintas gerai. Nepaisant to, dalis neakivaizdinio skyriaus studentų vertino ir vidutiniškai. Šiuos rezultatus lyginant su praeitais, kur buvo prašoma įvertinti mokymo proceso aprūpinimą, susijusį su dėstytojų darbu, matomi akivaizdūs panašumai.

- Egzaminų vertinimo teisingumas. Studijų organizavimo kokybę Socialinių mokslų fakultete, susijusi su egzaminais, tiek dieninio, tiek neakivaizdinio skyriaus studentų yra vertinama pakankamai teigiamai. Atvirkščiai nei šis, praeitas teiginys, susijęs su dėstytojų vertinimo objektyvumu, daugumos respondentų nuomone buvo vertinamas gan kritiškai.

Atlikus rezultatų analizę galima daryti išvadą, jog studentai yra patenkinti savo studijų vieta, esamomis patalpomis, tvarkaraščių patogumu. Tačiau pasitaiko, jog pasigenda mokymo priemonių pakankamumo, kritiškai vertina dalykų mokymo tempo racionalumą, praktinių užsiėmimų tikslingumą ir naudingumą. Nepaisant to, studentų nuomone, studijų organizavimo kokybę Socialinių mokslų fakultete yra geresnė nei vidutinė.

4.3.3. Studijų metodinės medžiagos kokybė

Sienkiant išsiaiškinti, kaip studentai vertina visą teorinę ir praktinę medžiagą, gaunamą paskaitų ir ne tik jų metu, buvo išskirtas atskiras klausimų blokas „metodinės medžiagos kokybė“. Šiame darbe metodinė medžiaga, t.y. duotieji teiginiai, yra suprantami kaip:

- Medžiagos naujumas – galimybė gauti ir pasinaudoti kuo naujesne moksline medžiaga; dėstytojų teikiamos teorinės bei praktinės medžiagos naujumas.

- Informatyvumas – iš dėstytojų gaunamos metodinės medžiagos informatyvumas.

- Tikslingumas – iš dėstytojų gaunamos metodinės medžiagos tikslingumas.

- Prieinamumas – galimybė naudotis metodine medžiaga fakultete.

- Pakankamumas – metodinės medžiagos pakankamumas fakultete.

- Paprastas, suprantamas dėstymas – dėstytojų darbas, t.y. dėstymas – teorinių ir praktinių žinių perteikimas paskaitų metu.

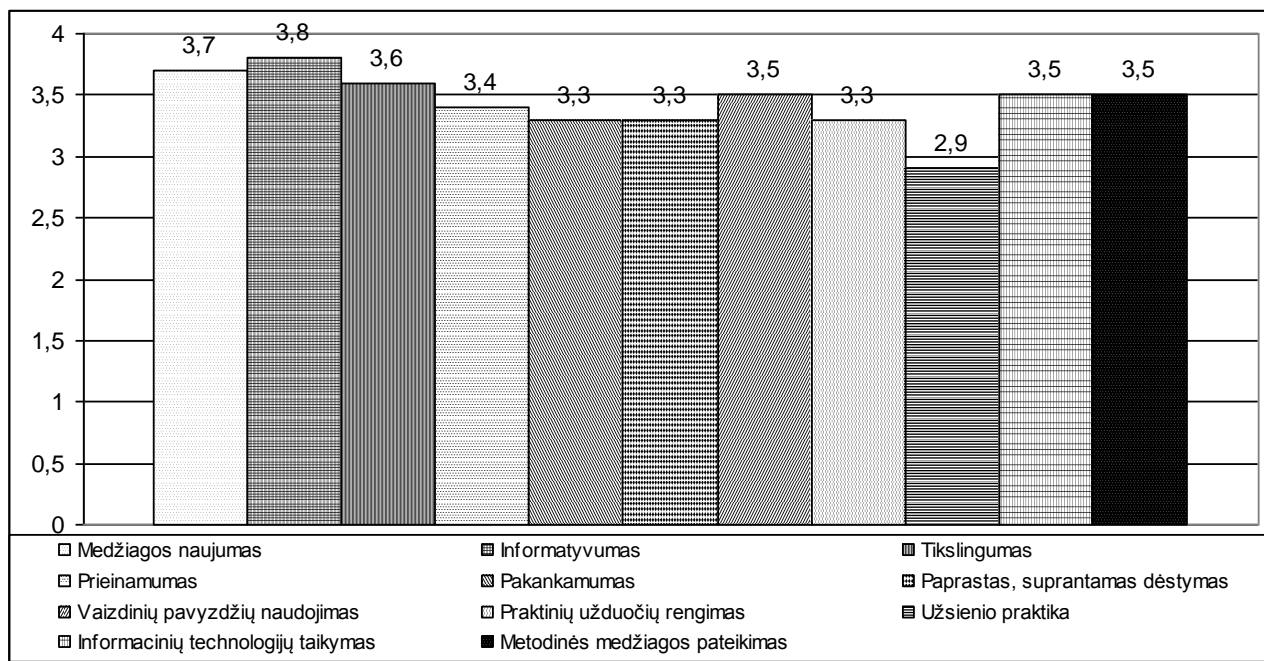
- Vaizdinių pavyzdžių naudojimas - dėstytojų; paskaitų metu.

- Praktinių užduočių rengimas – teorinės medžiagos pritaikymas praktiniuose darbuose.

- Užsienio praktika – dėstytojų užsienio praktinių žinių perteikimas paskaitų metu.

- Informacinių technologijų taikymas – dėstytojų; paskaitų metu.
- Metodinės medžiagos pateikimas – dėstytojų; paskaitų metu.

Atlikus tyrimo rezultatų analizę paaiškėjo, jog studentai teigiamiausiai įvertino (žr. 7 pav.)

7 pav. Metodinės medžiagos kokybė

metodinės medžiagos informatyvumą ir naujumą. Mažiausias visų studentų atsakymų vidurkis teko „užsienio praktika“, „paprastas, suprantamas dėstymas“, „praktinių užduočių rengimas“ ir „metodinės medžiagos pakankamumas“.

Norint gauti kuo tikslesnius tyrimo duomenis yra labai svarbu išsiaiškinti, kaip kiekvieną iš teiginių, susijusių su metodinės medžiagos kokybe Šiaulių universitete Socialinių mokslų fakultete, vertina skirtingų kursų studentai. Analizei buvo išskirti pirmo, antro kurso studentų atsakymai bei tų, kurie jau yra baigę studijas (žr. 10 lentelę).

Atlikus apklausos rezultatų analizę paaiškėjo, jog:

- Medžiagos naujumą pirmo ir antro kurso studentai vertina „gerai“, tačiau jau baigusių studijas magistrantų atsakymai pasiskirstė po lygiai ties keturiais ir trimis balais, kas numatytoje ranginėje skalėje reiškia „gerai“ ir „vidutiniškai“. Nepaisant to, šis teiginys buvo vertintas pakankamai teigiamai.

- Informatyvumas, kaip ir praeitas teiginys buvo vertintas labai panašiai. Aukštus balus skyrė pirmo ir antro kurso respondentai, šiek tiek žemesnius - jau baigę studijas.

- Tikslingumas. Šis kriterijus, apibūdinantis metodinę medžiagą buvo vertintas šiek tiek kritiškiau. Didžioji dalis pirmo kurso studentų šį teiginį vertino keturiais balais, kas yra gerai, o antro kurso ir jau baigę studijas magistrantų didžioji dalis skyrė tris balus.

Teiginiai	Įvertinimai														
	5			4			3			2			1		
	I k	II k	B a i g e	I k	II k	B a i g e	I k	II k	B a i g e	I k	II k	B a i g e	I k	II k	B a i g e
1. Medžiagos naujumas	24	19	2	65	50	7	37	20	7	6	5	4	3	5	1
2. Informatyvumas	35	24	1	50	46	7	41	23	7	7	3	6	2	4	0
3. Tikslingumas	23	22	2	54	32	5	44	33	9	10	10	5	4	3	0
4. Prieinamumas	19	28	2	45	27	5	36	33	6	22	7	7	13	4	1
5. Pakankamumas	15	19	2	42	31	5	42	40	8	24	6	5	11	4	1
6. Paprastas, suprantamas dėstymas	20	12	0	38	35	6	47	39	10	25	11	4	5	3	1
7. Vaizdinių pavyzdžių naudojimas	26	16	1	45	43	8	39	19	7	17	19	4	7	3	1
8. Praktinių užduočių rengimas	20	11	2	46	32	4	40	33	9	20	21	5	8	3	1
9. Užsienio praktika	14	17	0	23	22	1	45	31	11	32	21	8	20	9	1
10. Informacinių technologijų taikymas	36	14	4	32	42	6	44	28	8	15	12	2	7	4	1
11. Metodinės medžiagos pateikimas	20	18	1	58	40	7	37	30	11	10	9	2	10	3	0

- Prieinamumas, kaip jau buvo minėta, yra suprantamas kaip galimybė naudotis reikiama metodine medžiaga fakultete. Respondentų atsakymai, atlikus rezultatų analizę, šiek tiek nustebino. Tik pirmo kurso dauguma studentų mano, jog pakankamai gerai universitete yra prieinama metodinė medžiaga. Antro kurso magistrantai mano, jog tik vidutiniškai, o baigę studijas didžioji dalis mano, jog „blogai“. Nereikia pamiršti, jog yra tokių, kurie baigė magistrantūrą 2009 metais, ir kurie mano, jog metodinės medžiagos prieinamumas yra vidutiniškas ar net geras. Tačiau didžiausias dėmesys yra skiriamas tam balui, kuris buvo paminėtas dažniausiai.

- Pakankamumas – labai panaši apibūdinančioji sąvoka, kaip ir praeitoji, tačiau buvo vertinama šiek tiek kitaip. Pirmo kurso studentų didžioji dalis atsakymų pasiskirstė po lygiai, ties skaičiais keturi ir trys, kas numatytoje ranginėje skalėje reiškia „gerai“ ir „vidutiniškai“. Dauguma antro kurso ir jau baigusių magistrantų mano, jog tik „vidutiniškai“ Socialinių mokslų fakultete užtenka metodinės medžiagos.

- Paprastas, suprantamas dėstymas. Visų kursų respondentų atsakymų daugiausiai susilaukė skaičius trys, kas yra „vidutiniškai“. Tai reiškia, jog apklaustųjų nuomone, dėstytojai sugeba perteikti metodinę medžiagą vidutiniškai. Lyginat šiuos rezultatus su praeitais, kur reikėjo

įvertinti dėstytojų žinias ir kompetencijas, susijusias su dėstytojų sugebėjimu sudominti auditoriją yra matyti, jog rezultatai yra labai panašūs. Tačiau pastarąjį teiginį teigiamiau vertino antro kurso magistrantai.

- Vaizdinių pavyzdžių naudojimas yra vertinamas daugumos visų kursų studentų „gerai“. Galima manyti, jog tai padeda studentams geriau įsisavinti mokomąją medžiagą.

- Praktinių užduočių rengimas. Pirmo kurso magistrantų nuomone, teorinės medžiagos pritaikymas praktiniuose darbuose yra pakankamai geras, likusiųjų nuomone – vidutiniškas.

- Užsienio praktika daugumos visų kursų studentų nuomone yra naudojama bei diegiama fakultete vidutiniškai. Būtina nepamiršti, jog teiginiai, susiję su dėstytojų darbu, t.y. skatinimas naudotis užsienio literatūra daugumos nuomone buvo vertinta penkiais balais ar keturiais, kas reiškia „labai gerai“ ar „gerai“. Užsienio patirties žinojimas po vieną balą buvo mažiau vertintas, t.y. „gerai“ arba „vidutiniškai“. Galima manyti, atlikus šių atsakymų analizę, jog dėstytojai paskaitų metu labiau bei daugiau skatina domėtis užsienio šalių patirtimi, nei tai yra girdima viso fakulteto mastu.

- Informacinių technologijų taikymas. Daugumos antro kurso magistrantų nuomone, informacinės technologijos fakultete yra taikomos gerai, likusiųjų – vidutiniškai. Lyginant šiuos rezultatus su praeitais, kur reikėjo įvertinti dėstytojų imlumą naujovėms, rezultatai pasisikirstę buvo labai panašiai. Vėl gi didžioji dalis antro kurso magistrantų manė, jog gerai, likusieji, kad vidutiniškai.

- Metodinės medžiagos pateikimas paskaitų metu baigusių studijas magistrantų nuomone yra vidutiniškas, likusiųjų – geras. Labai panašiai buvo vertintas ir mokymo proceso aprūpinimas, susijęs su dėstytojų darbu.

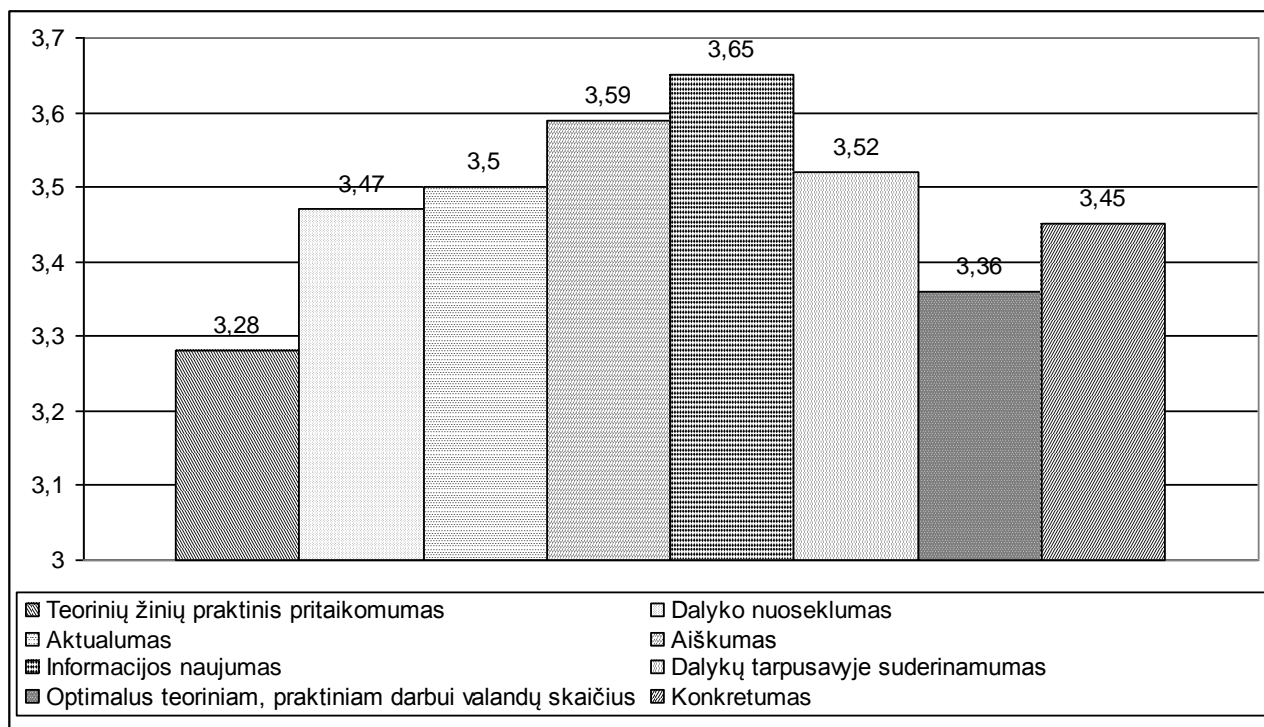
Iš gautų rezultatų galima daryti išvadą, jog Šiaulių universiteto Socialinių mokslų fakulteto studentai pasigenda metodinės medžiagos, kurioje rastų pavyzdžių, palyginimų, rekomendacijų, susijusių su kitomis užsienio šalimis, taip pat pasitaiko, jog gaunama metodinė medžiaga yra nepakankamai suprantama, netinkamai apdorojama dėl blogai pasirinktų jos perteikimo būdų. Studentai norėtų gauti daugiau praktinių užduočių; jie taip pat mano, jog metodinė medžiaga fakultete nėra pakankamai gerai prieinama.

4.3.4. Studijų programos kokybė: studentų vertinimai

Anketinėje apklausoje, kaip jau buvo minėta, dalyvavo įvairias studijų programas studijavę ar studijuojantys magistrantai: vadybą; vadybą (spec. aplinkosaugos vadybą); vadybą (spec. statybos vadybą); vadybą (spec. turizmo vadybą); vadybą (spec. viešasis administravimą); vadybą

(spec. švietimo vadybą); ekonomiką. Siekiant išsiaiškinti, kaip studentai vertina pasirinktą studijų programą, buvo prašoma įvertinti teiginius, susijusius su pasirinktos studijų programos kokybe.

8 paveiksle pateikiami visų studentų atsakymų rezultatai. Akivaizdu, jog studentai

8 pav. Studijų programos kokybė

teigiamiausiai vertina gaunamos informacijos, susijusios su pasirinkta studijų programa, naujumą, neigiamiausiai – teorinių žinių praktinį pritaikomumą.

Siekiant gauti kuo tikslesnius rezultatus, yra tikslinga paanalizuoti, kaip kiekvieną iš duotųjų teiginių vertina atskiras studijų programas studijuojantys studentai.

Respondentų atsakymų pasiskirstymas matosi 11 lentelėje:

- Teorinių žinių praktinis pritaikomumas. Šį kriterijų, kuris apibūdina pasirinktą studijų programą neigiamiausiai vertina vadybos ir ekonomikos specialybės pasirinkę studentai, teigiamiausiai – aplinkosaugos ir turizmo specializacijas pasirinkę magistrantai. Būtina nepamiršti, jog į praeitus klausimus, kur reikėjo įvertinti teorijos pritaikymą praktikoje, studentų atsakymai buvo aukštesni nei vidutiniai, t.y. vidurkis buvo daugiau nei trys balai.

- Dalyko nuoseklumas. Apibūdinant šį kriterijų, studentų vertinimai buvo pakankamai panašūs, nepaisant to, kai kurie būsimieji ekonomistai ir vadybininkai yra ypatingai nusivylę pasirinktos studijų programos nuoseklumu.

11 lentelė

Studijų programa	Įvertinimai					Įvertinimai				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
	Žinių praktinis					Dalyko nuoseklumas				

	pritaikomumas									
Vadyba	3	10	27	27	8	2	11	24	27	10
Vadyba (spec. aplinkosaugos vadyba)			1	5	1			2	2	3
Vadyba (spec. statybos vadyba)		1	3	2	2		2	3	2	1
Vadyba (spec. turizmo vadyba)		1	3	11	3			7	6	5
Vadyba (spec. viešasis administravimas)		3	8	10	3			7	14	3
Vadyba (spec. švietimo vadyba)	1	3	11	11	1		3	11	13	
Ekonomika	10	22	34	25	6	4	14	36	33	10
	Aktualumas					Aiškumas				
Vadyba	2	12	24	30		3	5	19	38	10
Vadyba (spec. aplinkosaugos vadyba)	1	1	2	2			1		4	2
Vadyba (spec. statybos vadyba)		2	2	1			1	1	2	4
Vadyba (spec. turizmo vadyba)		3	5	7			1	5	7	5
Vadyba (spec. viešasis administravimas)			9	7				6	14	4
Vadyba (spec. švietimo vadyba)	1	5	5	9			1	12	11	4
Ekonomika	3	15	32	29		2	13	43	29	11
	Informacijos naujumas					Dalykų tarpusavyje suderinamumas				
Vadyba	3	5	19	34	14	3	5	28	23	15
Vadyba (spec. aplinkosaugos vadyba)			2	2	3		1	1	1	3
Vadyba (spec. statybos vadyba)		1	2	5			2	1	2	3
Vadyba (spec. turizmo vadyba)		1	3	10	4		1	3	8	6
Vadyba (spec. viešasis administravimas)			9	9	6		3	5	14	2
Vadyba (spec. švietimo vadyba)		2	8	14	4	1	2	8	13	4
Ekonomika	5	22	75	112	44	5	13	40	30	10
	Optimalus teoriniam, praktiniam darbui valandų skaičius					Konkretumas				
Vadyba	4	9	21	27	13	4	9	27	20	15
Vadyba (spec. aplinkosaugos vadyba)			4	3			2	2	2	1
Vadyba (spec. statybos vadyba)		1	2	1	4			3	2	3
Vadyba (spec. turizmo vadyba)		1	3	5	9		1	4	6	7
Vadyba (spec. viešasis administravimas)		3	8	8	5		1	8	11	4
Vadyba (spec. švietimo vadyba)	1	5	7	10	5		2	11	9	6
Ekonomika	13	19	33	25	7	7	17	35	29	9

- Aktualumas. Dalis aplinkosaugos, statybos, turizmo bei švietimo vadybos specializacijas pasirinkusių magistrantų mano, jog į studijų programas nėra įtraukti ypatingai aktualūs ir reikalingi dalykai. Taip pat, nė vienas iš visų apklaustųjų, šio duotojo teiginio neįvertino aukščiausiu balu.
- Aiškumas. Šį duotąjį kriterijų dauguma respondentų įvertinimo panašiai, tačiau yra keletas ypatingai nusivylę pasirinktos programos aiškumu – tai vadybos ir ekonomikos magistrantai.
- Informacijos naujumas. Tik vadybos (spec. aplinkosaugos vadyba) ir vadyba (spec. viešasis administravimas) studijų programas pasirinkę studentai mano, jog jiems yra studijų metu pateikiama pakankamai nauja informacija. Lyginant šiuos rezultatus su praeitais, kur buvo vertinamas dėstytojų imlumas naujovėms bei metodinės medžiagos naujumas išryškėja tam tikri skirtumai, nes pastaruosius teiginius dauguma respondentų vertino pakankamai teigiamai.
- Dalykų tarpusavyje suderinamumas. Kai kurie vadybos, vadybos (spec. švietimo vadyba) bei ekonomikos studijų programas pasirinkę studentai mano, jog nėra kai kurie dėstomi dalykai suderinti tarpusavyje.

- Optimalus teoriniam, praktiniam darbui valandų skaičius. Visose studijų programose yra respondentų, išskyrus vadybos (spec. aplinkosaugos vadyba), kurie mano, jog nėra tinkamai paskirstytas, optimalus teorinis ir praktinis darbų valandų skaičius.

- Konkretumas. Šį teiginį apklaustieji magistrantai įvertino labai panašiai. Visų atsakymai pasiskirstę per visus duotus balus, tačiau pasitaikė keletas tokių, kurie studijuoja vadybą ir ekonomiką, manančių, jog pasirinktos studijų programos nepasižymi konkretumu.

Atlikus rezultatų analizę paaiškėjo, jog beveik visi studentai gan teigiamai vertina studijų programos kokybę. Atsakymų vidurkis buvo visur daugiau nei trys. Respondentai labiausiai pasigenda žinių praktinio pritaikomumo.

4.3.5. Veiksniai, susiję su studentų individualiu mokymusi

Siekiant kuo tikslesnių tyrimo rezultatų, buvo svarbu išsiaiškinti įvairius veiksniai, kurie yra susiję su individualiu studentų mokymusi. Tam tikslui pasiekti anketoje buvo pateikta lentelė su duotais teiginiais, kuriuos respondentams reikėjo įvertinti, pasirenkant vieną iš atsakymų variantų: „visada; dažnai; kartais; niekada; nežinau“ (žr. 12 lentelę).

12 lentelė

Klausimai	Visada	Dažnai	Kartais	Niekada	Nežinau	Neatsakė
1. Ar Jūs jaučiatės pasitikinti(s) savimi?	45	141	71	0	0	1
2. Ar Jūs sugebate pasiekti užsibrėžtus tikslus?	63	155	38	0	0	2
3. Ar turite savęs ugdymo planą?	60	87	71	23	15	2
4. Ar planuojate savo karjerą?	111	87	49	6	3	2
5. Ar Jums užtenka bendravimo gebėjimų?	74	125	51	1	4	3
6. Ar Jūs esate pakankamai savarankiška(s)?	127	98	26	2	4	1
7. Ar Jūs sugebate greitai prisitaikyti prie pokyčių?	86	130	31	5	4	2
8. Ar Jūs iniciatyvus studijų procese?	41	87	106	19	4	1
9. Ar spėjate atlikti darbus tinkamai ir laiku?	62	114	68	10	3	1
10. Ar lankote paskaitas?	164	76	12	4	1	1

Į klausimą „Ar Jūs jaučiatės pasitikinti(s) savimi?“ apklaustieji atsakė gan panašiai. Didžioji dalis dažnai arba visada jaučiasi pasitikintys savimi. Tačiau gan nemažai yra tokių, kurie kartais tik pasitiki savo jėgomis, tai nurodė net 71 respondentas. Nepaisant to, nė vieno atsakymo nebuvo prie

duotojo kriterijaus „niekada“. Iš to galima padaryti išvadą, jog Socialinių mokslų fakulteto studentai žino tai, ką daro ir siekia užsibrėžtų tikslų. Šią išvadą pagrindžia kito klausimo atsakymai, kur didžioji dalis respondentų teigia, jog tikrai sugeba dažnai pasiekti užsibrėžtus tikslus.

„Ar turite savęs ugdymo planą?“ – tai trečiasis šio bloko klausimas, kur apklaustųjų atsakymai pasiskirstė labai įvairiai. Didžioji dalis studentų „dažnai“, „visada“ ar „kartais“ turi tokį planą, tačiau yra ir tokių, kurie niekada neplanuoja ar tiesiog patys nežino, kada ir kiek tai daro. Tačiau į klausimą „Ar planuojate savo karjerą?“ beveik visi atsakė, kad „visada“, „dažnai“ ar bent „kartais“. Apibendrinat šių klausimų atsakymus galima sakyti, jog respondentai žvelgia į ateitį, siekia geresnių karjeros galimybių.

Lentelėje matyti, jog į klausimą „Ar jums užtenka bendravimo gebėjimų?“ apklaustieji magistrantai atsakė vėl labai panašiai. Didžioji dalis atsakymų pasiskirstė tarp duotųjų „visada“, „dažnai“, „kartais“. Tad galima teigti, jog respondentai pasižymi komunikabilumu, gerais bendravimo gebėjimais, kas yra labai svarbu ne tik studijų metu, bet ir darbinėje veikloje. Taip pat, sprendžiant iš tyrimo rezultatų, beveik visi apklaustieji pasižymi savarankiškumu (6 klausimas lentelėje).

Prisitaikymas prie pokyčių – sudėtingas procesas; tai būseną, kada žmogus turi iš vieno etapo pereiti į kitą. Vieni tai padaro lengvai, kitiems prireikia daug laiko, kol apsipranta bei pripranta. Magistrantai, kurie dalyvavo anketinėje apklausoje, dažnai, o kai kurie net visada geba prisitaikyti prie pokyčių. Tik mažai daliai apklaustųjų tai sekasi padaryti sunkiau.

Priešingai nei minėtuose atsakymuose, šiame, kur reikėjo įvertinti savo iniciatyvumą studijų procese, magistrantų atsakymų daugiausia sulaukė kriterijus „kartais“. Šiek tiek mažiau – „dažnai“. Galima manyti, jog studentai vertina savo iniciatyvumą studijų procese gan kritiškai. Nepaisant to, didžioji dalis apklaustųjų spėja atlikti nurodytus darbus studijų metu tinkamai ir laiku, tik mažoji dalis – dešimt respondentų – atsakė, jog niekada to nepadaro.

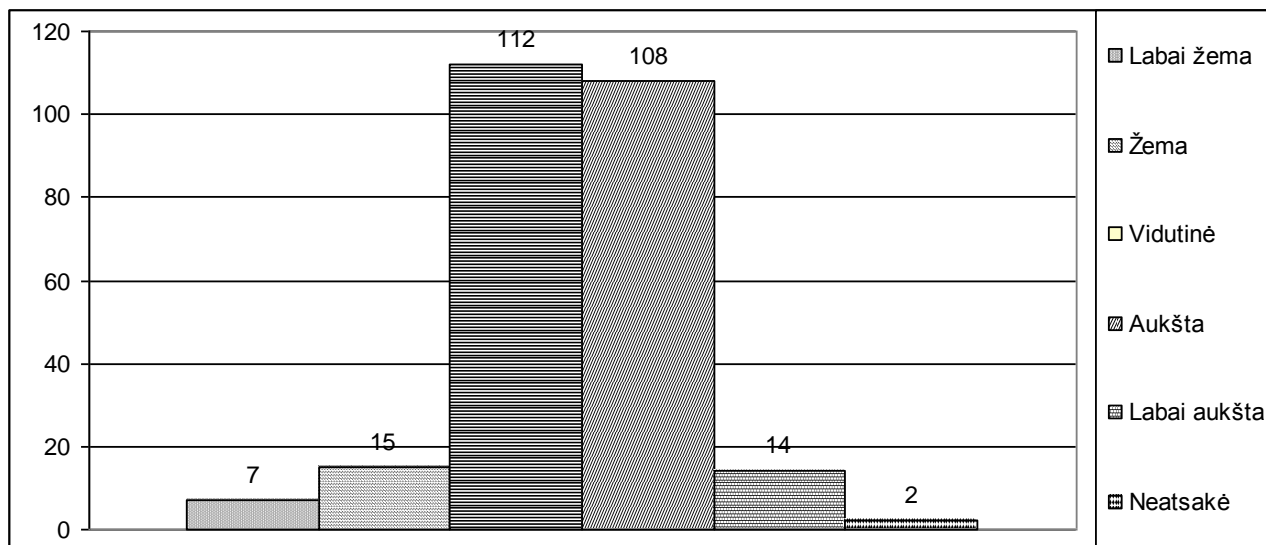
Paskutinis klausimas, kuris sulaukė daugiausia atsakymų „visada“ yra „Ar lankote paskaitas?“. Akivaizdu, jog studentai jas lanko, nori gauti kuo daugiau žinių bei stengiasi tobulėti.

Apklaustieji magistrantai pasižymi tvirtumu, užsispyrimu, kas jiems padeda ne tik būti pasitikinčiais savimi, bet ir siekti užsibrėžtų tikslų, kilti karjeros laiptais. Gebėjimas bendrauti, savarankiškumas, prisitaikymas prie pokyčių yra pagrindas siekiant gerų rezultatų studijų metu, planuojant savo ateities galimybes.

4.3.6. Šiaulių universiteto Socialinių mokslų fakulteto studijų kokybės vertinimas: pasiūlymai, ką reikėtų keisti, siekiant aukštesnės studijų kokybės

Paskutinis anketoje pateiktas klausimas, kurio atsakymus reikėjo pasirinkti ranginėje skalėje, buvo: „Kaip, Jūsų nuomone, galėtų būti apibūdinta Šiaulių universiteto Socialinių mokslų fakulteto studijų kokybė?“. Respondentams reikėjo pasirinkti vieną iš duotųjų atsakymų: „labai žema“, „žema“, „vidutinė“, „aukšta“, „labai aukšta“. Kaip matyti 9 paveiksle, daugumos studentų nuomonė sutapo. Dažniausiai pasikartojantys atsakymai buvo „vidutinė“ ir „aukšta“. Penkiolika magistrantų mano, kad studijų kokybė Socialinių mokslų fakultete yra žema ir tik septyni, jog labai žema. Keturiolikos nuomone – net labai aukšta. Du respondentai į šį klausimą neatsakė.

Kaip matyti iš tyrimo rezultatų, studentai teigiamai vertina studijų kokybę.

9 pav. Studijų kokybės vertinimas

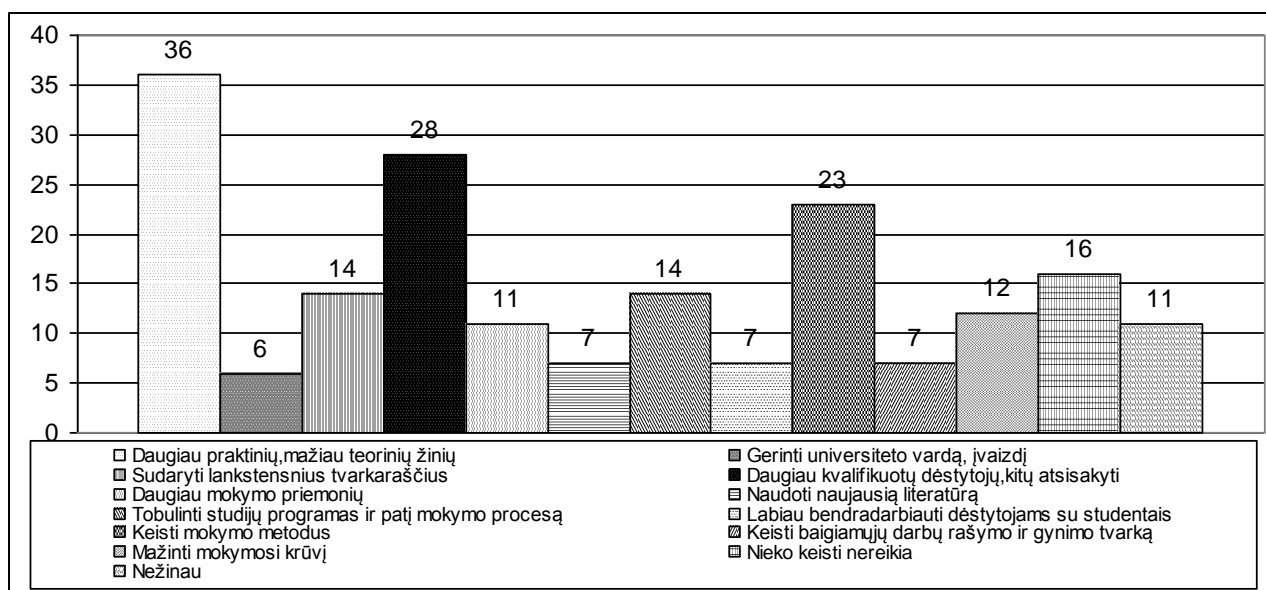
13 lentelėje matyti, jog pirmo kurso didžioji dalis studentų mano, jog studijų kokybė ŠU SMF yra aukšta. Antro kurso magistrantų atsakymai vienodai pasiskirstę prie atsakymų „aukšta“ ir „vidutinė“. Jau baigusių studijas didžiosios dalies respondentų nuomone, studijų kokybė yra vidutinė. Akivaizdu, jog pirmo kurso respondentai studijų kokybę fakultete vertina teigiamiausiai.

13 lentelė

Kusas	Kaip, Jūsų nuomone, galėtų būti apibūdinta Šiaulių universiteto Socialinių mokslų fakulteto studijų kokybė?				
	labai žema	žema	vidutinė	aukšta	labai aukšta
Pirmo kurso magistrantai	5	5	57	61	9
Antro kurso magistrantai	2	7	43	43	4
Baigę studijas magistrantai	0	3	12	4	1

Siekiant sužinoti, kuo studentai yra nepatenkinti Socialinių mokslų fakultete, anketoje buvo pateiktas atviro tipo klausimas, kur respondentai turėjo parašyti „Ką reikėtų keisti, siekiant

aukštesnės studijų kokybės?“. 10 paveiksle yra pavaizduoti magistrantų atsakymai. Dažniausiai pasikartojantis pasiūlymas (žr. 10 pav.), net trisdešimt šešis kartus, yra „daugiau praktinių, mažiau teorinių žinių“. Kaip matyti, dalis studentų pasigenda praktinių užsiėmimų.

10 pav. Dažniausiai pasikartojantys pasiūlymai, kaip gerinti studijų kokybę

2008 metais, pasak Pilelienės, Vanagienės (2008), Lietuvos žemės ūkio universitete atlikto tyrimo rezultatai parodė, kad praktinės studijos studentams nėra tokios svarbios kaip teorinės. Paradoksalu, tačiau tyrimų rezultatai nesutampa. Galima manyti, jog skirtingų universitetų studentai pageidauja, siekia ne tapačių dalykų arba skirtinguose universitetuose studentai gauna skirtingos kokybės žinias.

Kitas pagal pasikartojimų dažnumą pasiūlymas – „daugiau kvalifikuotų dėstytojų, kitų atsisakyti“. Kai kurie studentai yra nusivylę kai kurių dėstytojų darbu, jų kompetencijomis. Trečiasis pagal pasikartojimų dažnumą pasiūlymas, kuris rastas pas dvidešimt tris apklaustuosius, tai – „keisti mokymo metodus“. Studentų nuomone, kai kurie mokymo metodai nėra efektyvūs, naudingi studijų procese, bet vis dar naudojami. Lyginant šio tyrimo rezultatus su kito Škudienės (2005) pateikto tyrimo rezultatais, kuris buvo atliktas trijose Baltijos valstybių vadybos specialistų rengimo institucijose: ISM Vadybos ir ekonomikos universitete (Lietuva), Rygos mokytojų rengimo ir švietimo vadybos akademijoje (Latvija) ir Estijos verslo mokykloje (Estija), siekiant nustatyti, ar dėstytojai taiko naujus dėstytojų metodus paaiškėjo, jog pagrindinių studijų vadybos programos dėstytojų atsakymai į klausimus rodo, kad nepaisant pastaraisiais dešimtmečiais išaugusio dėstytojų dėstytojų kokybei, paskaita ir auditorinė diskusija tebėra dominuojančiais dėstytojų dėstytojų metodais. Akivaizdu, kad tyrimų rezultatai sutampa.

Visi šie trys kriterijai, t.y. pasiūlymai, jau yra paminėti atliekant ankstesnę tyrimo rezultatų analizę. Pasitvirtino teiginiai, jog magistrantams trūksta praktinių įgūdžių bei, kad respondentai

norėtų žinias gauti taikant kuo įvairesnius, naujesnius mokymo metodus. Atliekant atsakymų analizę, susijusią su dėstytojų darbu, tai ryškiai kaip šiame klausime neišryškėjo, jog yra studentų, kuriems ypatingai nepatinka kai kurių dėstytojų darbas bei kad jie siūlo jų atsisakyti.

Studentų nuomone, siekiant aukštesnės studijų kokybės, turėtų būti sudaryti lankstesni užsiėmimų tvarkaraščiai, kurie būtų patogūs atvažiuojantiems iš kitų miestų. Būtina pridurti, jog tai yra tik mažumos respondentų nuomonė, kadangi į ankstesnį klausimą, susijusį su studijų organizavimo kokybe, kur reikėjo įvertinti tvarkaraščių lankstumą, dauguma studentų vertino palankiai. Atviro tipo klausime studentai siūlo naudoti naujausią, t.y. naujesnę nei dabar naudojama, literatūrą studijų procese; studentams trūksta metodinės medžiagos, mokymo priemonių, darbo su kompiuteriu. Vėl gi reikia pridurti, jog tai tik nedidelės studentų dalies pageidavimai. Nepaisant to, visi jie yra vienodai svarbūs ir reikalaujantys gerinimo.

Dvylikoje anketų pasikartojo pageidavimas, jog reikia mažinti mokymosi krūvį. Studentai ši teiginį argumentavo labai panašiai: „nesuspėjama pasiruošti paskaitoms“, „per didelis mokymosi krūvis, todėl nespėjame tinkamai ir laiku atlikti visus darbus“.

Kiti magistrantų pasiūlymai, ką reiktų keisti, siekiant aukštesnės studijų kokybės, yra „gerinti universiteto vardą, įvaizdį“, „tobulinti studijų programas ir patį mokymo procesą“, „labiau bendradarbiauti dėstytojams su studentais“, „keisti baigiamųjų darbų rašymo ir gynimo tvarką“.

Martinaitis (2006) atlikęs tyrimą „Kokių magistrų reikia Lietuvos ūkiui“ ir išanalizavęs kokių studijų sričių magistrų po 5 metų reikės daugiausiai bei kokias kompetencijas jie turėtų turėti, pateikė rekomendacijas dėl magistrantūros studijų tobulinimo: studijas glaudžiau sieti su praktika, į studijų procesą įtraukiant darbdavius; aktyviau atnaujinti medžiagą, įtraukti naujus dėstytojus; plėtoti bendradarbiavimą su užsienio universitetais. Akivaizdu, jog tyrimų rezultatai sutampa. Martinaičio pateiktos išvados papildo šio tyrimo duomenis.

Mažiau kartų paminėti, bet pakankamai svarbūs studentų pastebėjimai:

- mažinti grupėse ir pogrupiuose studentų skaičių;
- didinti priėmimo balus;
- daugiau dėmesio skirti reklamai;
- neišskirstyti studentų pagal užimamas pareigas – kai kurie respondentai mano, jog dėstytojais rašo geresnius įvertinimus tiems studentams, kurie užima aukštesnes pareigas darbe;
- teikti visą reikiamą informaciją rūpimais klausimais – dalis apklaustųjų teigė, jog yra stokojama informacijos;
- skatinti studentus piniginėmis išmokomis;
- skirti daugiau finansuojamų vietų;
- didinti studijų kokybę, mažinti studentų skaičių;

- anketuoti studentus kas semestrą apie konkrečių dėstytojų darbą – šiuo būdu, kai kurių studentų nuomone, pavyktų atsisakyti netinkamai dirbančių dėstytojų;
- daugiau paskaitų ir darbo jose;
- organizuoti susitikimus-seminarus su jau baigusiais studentais – šiuo būdu, dalies respondentų nuomone, pasisemtume daugiau žinių, įgautume praktinių įgūdžių;
- labiau bendradarbiauti su užsienio universitetais;
- daugiau atsižvelgti į studentų poreikius – dalies studentų nuomone, fakultete per mažai dėmesio skiriama studento, kaip asmenybės, poreikiams bei nuomonei patenkinti.

Daug įvairiausių pasiūlymų pateikė apklaustieji magistrantai, ką reikėtų keisti, siekiant aukštesnės studijų kokybės. Tačiau dalis visų – net šešiolika – atsakė, jog keisti nieko nereikia, nes „viskas yra ir taip labai gerai“. Vienuolika respondentų atsakė, jog nežino, ką būtų galima pakeisti.

Atlikus tyrimo analizę paaiškėjo, jog studentai studijų kokybę Šiaulių universitete Socialinių mokslų fakultete vertina pakankamai teigiamai, nepaisant to, jog kai kuriose anketose buvo randama nemažai kritikos, susijusios su studijų kokybe.

Tyrimo rezultatai atskleidė, kad studentai labiausiai pasigenda studijų procese praktinių žinių. Pastarieji nori, jog būtų mažiau teorijos. Taip pat nemaža dalis yra nusivylusi kai kuriais dėstytojais. Yra tokių, kurie atskleidžia, jog kai kurie dėstytojai paskaitų metu dėsto ne tai, ką reikia, o kalba gyvenimiškais klausimais, veda įvairias nereikšmingas diskusijas. Studentų nuomone, tokios paskaitos nėra naudingos, o tik sugaištamas taip brangus jų laikas.

IŠVADOS

1. Šiaulių universiteto Socialinių mokslų fakulteto didžioji dalis magistrantų turi nuolatinį ar laikiną darbą, kas ne tik skatina studijų poreikį, bet ir trukdo kokybiškai tęsti studijas, kadangi dėl laiko stokos sunku tinkamai pasiruošti dalykų paskaitoms. Nepaisant to, respondentai stengiasi gilinti žinias, kurios jiems padeda profesinėje veikloje, nes didžiosios dalies studentų darbas yra susijęs su pasirinktomis studijomis.
2. Respondentams yra svarbu, kur jie įgis aukštatą išsilavinimą. Jų nuomone, geriausia studijų kokybė yra kituose Europos šalių universitetuose. Tyrimo rezultatai rodo, kad teigiamas universitetų įvaizdis glaudžiai siejasi su informavimo apie universitetų veiklą priemonių gausa bei įvairove. Nors ir būdamas subjektyviu, įvaizdis nemaža dalimi lemia studentų pasirinkimą. Tyrimo rezultatai parodė, jog renkantis universitetą dažnai lemia suvokta bei įsivaizduojama kokybė, o ne faktų reikšmė ir įtaka. Neigiami atsiliepimai apie universitetą daugiausia yra abstraktūs.
3. Pagrindinė priežastis, didžiosios dalies respondentų nuomone, kodėl stojama į Šiaulių universitetą Socialinių mokslų fakultetą tęsti magistrantūros studijų yra geografinė padėtis.
4. Šiaulių Universitete Socialinių mokslų fakultete dirbantys dėstytojai turi pakankamai žinių ir įgūdžių perteikti teorinę bei praktinę medžiagą, yra reiklūs mokymosi rezultatams bei skatina domėtis bei naudotis ne tik vietine, bet ir užsienio literatūra, tačiau studentai pasigenda naujų mokymo metodų taikymo, užduočių įvairumo, objektyvumo vertinant. Dėstytojų žiniomis ir kompetencijomis daugiausia yra nusivylę jau baigę studijas magistrantai. Teigiamiausiai vertina pirmo kurso studentai, toliau – antro kurso.
5. Tyrimo rezultatai leidžia daryti prielaidą, kad organizaciniai veiksniai fakultete yra svarbūs ir reikšmingi siekiant aukštesnės studijų kokybės. Respondentai yra patenkinti savo studijų vieta, esamomis patalpomis, tvarkaraščių patogumu. Tačiau pasitaiko, jog pasigenda mokymo priemonių pakankamumo, kritiškai vertina dalykų mokymo tempo racionalumą. Nepaisant to, studentų nuomone, studijų organizavimo kokybė Socialinių mokslų fakultete yra geresnė nei vidutinė, kas leidžia manyti, jog fakultete yra kreipiamas didelis dėmesys studijų poreikiams patenkinti.
6. Studijų metu respondentai labiausiai pasigenda žinių praktinio pritaikomumo, dėstoma teorija menkai siejama su praktiniu jos taikymu. Tačiau, bendra respondentų nuomone, Šiaulių universiteto Socialinių mokslų fakulteto studijų kokybė yra gan aukšta, kas leidžia daryti prielaidą, jog ir ateityje studentų lūkesčiai pasiteisins. Pirmo kurso respondentai studijų kokybę fakultete vertina teigiamiausiai.

7. Atlikus tyrimo rezultatų analizę paaiškėjo, jog dalis Šiaulių universiteto Socialinių mokslų fakulteto magistrantai pasigenda metodinės medžiagos, kurioje rastų pavyzdžių, palyginimų, rekomendacijų, susijusių su kitomis užsienio šalimis, taip pat pasitaiko, jog gaunama metodinė medžiaga yra nepakankamai suprantama, netinkamai apdorojama dėl blogai pasirinktų jos perteikimo būdų. Studentai norėtų gauti daugiau praktinių užduočių; jie taip pat mano, jog metodinė medžiaga fakultete nėra pakankamai gerai prieinama. Nepaisant to, respondentai metodinės medžiagos kokybę vertina aukščiau nei vidutiniškai, kas leidžia daryti prielaidą, jog Socialinių mokslų fakultete studentams yra sudaromos sąlygos siekti užsibrėžtus tikslus bei siekinius.
8. Vertinant rezultatus, susijusius su studijų programos kokybe, paaiškėjo, jog studentai teigiamai vertina pasirinktos studijų programos kokybę, tačiau dauguma visų respondentų pasigenda žinių praktinio pritaikomumo.
9. Apklaustieji magistrantai pasižymi tvirtumu, gebėjimu bendrauti, savarankiškumu, prisitaikymu prie pokyčių, kas jiems padeda ne tik būti pasitikinčiais savimi, bet ir siekti užsibrėžtų tikslų, kilti karjeros laiptais.
10. Tyrimo metu pasitvirtino dvi iškeltos hipotezės. Nustatyta, kad magistrantai studijas vertina pakankamai teigiamai, ir kad ankstesniais metais baigusieji studentai magistrantūros studijas šiame fakultete vertina blogiau. Šią tendenciją gali įtakoti gerėjanti studijų kokybė ir žinių taikymo problematiškumas, absolventų lūkesčių neišsipildymas.
11. Apibendrinant tyrimo rezultatus galima teigti, kad studijų kokybės užtikrinimas galimas tik kolektyvinės veiklos pastangomis, o svarbiausios studijų kokybės užtikrinimo sistemos kūrimo ir tobulinimo prielaidos yra nuolatinis ir planingas darbas dalyvaujant visai universiteto bedruomenei.

REKOMENDACIJOS

Analizuojant tyrimo rezultatus paaiškėjo, jog Šiaulių universitetas Socialinių mokslų fakultetas yra gan žemoje vietoje pagal reitingus, susijusius su universitetų įvaizdžio ypatumais. Studentai stoja į šį fakultetą daugiausia dėl patogios, tinkamos universiteto geografinės padėties. Tad siūlyčiau fakulteto bendruomenei kuo aktyviau dalyvauti gerinant fakulteto vardą reklaminėmis priemonėmis, nes teigiamo universitetų įvaizdžio formavimas tampa vis svarbesne organizacijos gyvavimo sąlyga. Tyrimo rezultatai atskleidė, jog studentams yra svarbu mokymo kokybė, t.y. kokias žinias jie gauna. Taip pat kokie dėstytojai dirba universitete ir aišku, kaip jie perteikia studijų medžiagą, koks universiteto vardas, mikroklimatas universitete bei gera universiteto materialinė bazė. Apklaustųjų nuomone, šie veiksniai yra patys svarbiausi, siekiant sudaryti teigiamą nuomonę apie universitetą. Remiantis tuo galima sukurti veiksmingą įvaizdžio gerinimo sistemą.

Siekiant aukštesnės studijų kokybės Socialinių mokslų fakultete, mano nuomone, turėtų būti galimybių įsitikinti, jog studentus mokantis personalas yra kvalifikuotas ir kompetentingas tai daryti. Vienas iš būdų tai padaryti, kuris buvo pasiūlytas ne vieno apklausto magistranto, yra studentų anketavimas, t.y. siūloma kas semestrą magistrantus apklausti apie konkrečių dėstytojų darbą. Tai paskatintų kai kuriuos dėstytojus labiau atkreipti dėmesį į studentų norus, pageidavimus bei lūkesčius.

Daugumoje anketų buvo randama pastabų, jog studentams trūksta inovatyvių metodų taikymo perteikiant tiek teorinę, tiek praktinę medžiagą. Rekomenduočiau dėstytojams pasistengti naudotis naujais mokymo metodais, pasitelkti jų įvairovę.

Tik nedidelėje dalyje anketų, kuriuos buvo analizuojamos, neteko rasti pasiūlymo ar pageidavimo, jog fakultete reikalingos ne tik teorinės žinios, bet ir praktiniai įgūdžiai. Dauguma su tuo nesutinka ir linkę vertinti tokius studentų lūkesčius gan kritiškai teigdami, jog praktinės kompetencijos įgyjamos kolegijose, o ne universitetuose. Nepaisant to, kaip jau buvo minėta, Martinaitis (2006) atlikęs tyrimą „Kokių magistrų reikia Lietuvos ūkiui“ pateikė rekomendacijas dėl magistrantūros studijų tobulinimo, iš kurių viena būtent buvo ta, jog reikia studijas glaudžiau sieti su praktika, į studijų procesą įtraukiant darbdavius. Tad siūlyčiau siekti optimalios teorinės ir praktinės veiklos sąveikos. Paskaitų metu rekomenduočiau organizuoti daugiau praktinių diskusijų iš konkrečių verslo įmonių praktinės patirties, ieškant geriausių sprendimo variantų.

LITERATŪRA

1. Afarjanc, E., Serafinas, D., Daugvilienė, D. (2008). Darbuotojų įtraukimo į kokybės vadybos sistemos įgyvendinimą tyrimas. *Ekonomika ir vadyba*, Nr.13, p. 776 – 783.
2. Aggarwal, A. K. (2006). Quality Management Applied to Web-Based Courses. *Total Quality Management*. Vol. 17, No. 1, p. 1–19. [internete]. [Žiūrėta: 2009 03 17]. EBSCO: Business Source Complete.
3. *Aukštojo mokslo kokybės užtikrinimo nuostatos* (2006). Vilnius: Studijų kokybės vertinimo centras.
4. Bacevičiūtė, R. , Ruževičius, J. (2008). Administravimo kokybės tobulinimas aukštojo mokslo institucijoje. *Ekonomika ir vadyba*, Nr. 13, p.784 – 792.
5. Cardoso De Sousa, F. (2007). Dėstytojų kūrybiškumas ir efektyvumas aukštajame moksle: studentų ir dėstytojų įžvalgos. *Aukštojo mokslo kokybė*, Nr. 4. p.21-37
6. Cruickshank, M. (2003). Total Quality Management in the higher education sector: a literature review from an international and Australian perspective. *Quality management and Business* Vol. 14 – Iss. 10. p. 5 – 10. [Internete]. [Žiūrėta: 2009 03 17]. EBSCO: Business Source Complete.
7. Čeikauskienė, M. (1997). Reklama ir firmos įvaizdis. Vilnius: Lietuvos informacijos institutas.
8. Čižas A. (2003). Studijų programų kokybė ir jos vertinimas. Lietuvos mokslas. Akademinė edukologija I, 45 knyga. VI Mokslotyros institutas; P. 294-297.
9. Dabartinės Lietuvių kalbos žodynas. (2000). Vilnius: mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas.
10. Douglas, C.B.(2001). Assessing Quality in Higher Education. *Liberal Education* , Vol. 87, No. 2. [Žiūrėta 2010-01-15]. Prieiga per internetą: <http://www.earlham.edu/~pres/documents/pdf/01-02-assessingquality-text.pdf>
11. European Quality Assurance Standarts. The Bergen Conference of European Ministers Responsible for Higher Education 19-20 May 2005 adopted Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area. [Žiūrėta 2009-11-12]. Prieiga per internetą: http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/documents/050520_European_Quality_Assurance_Standards-May2005.pdf
12. Juodaitytė, A. (2004). Studijų kokybė aukštojoje mokykloje: valdymo filosofija ir prakseologija. *Aukštojo mokslo kokybė*, Nr. 1. p. 12 – 25.
13. Jurkauskas, A. (2006). Visuotinės kokybės vadyba. Kaunas: Technologija.

14. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija. (2008). Vidinis studijų kokybės užtikrinimas universitetuose. Kas lemia studijų kokybę? Nr. 8 (26). Vilnius.
15. LR Aukštojo mokslo įstatymas. (2000). Kovo 21d. Nr. VIII-1586. Vilnius: LR Švietimo ir mokslo ministerija.
16. LR Mokslo ir studijų įstatymas. (1991). Vasario 12d. Nr. I-1052. Vilnius: LR Aukščiausioji Taryba.
17. Kardelis, K. (2002). Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai. Kaunas.
18. Kaziliūnas, A. (2007). Kokybės vadyba. Vilnius: Mykolo Riomerio universitetas.
19. Krasauskaitė, S. (2004). Įmonės įvaizdžio modelis. *Reklamos ir marketingo idėjos*. Nr. 1. Vilnius.
20. Magistrantūros studijų programų bendrųjų reikalavimų aprašas. Patvirtintas Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2005 metais liepos 22d. įsakymu Nr. ISAK-1551. (Žin., 2005, Nr. 93-3461).
21. Mamedaitytė, S. (2003). Ryšiai su visuomene. Vilnius: Lietuvos teisės universitetas.
22. Martinaitis, Ž. (2006). Magistrų paklausa Lietuvos darbo rinkoje. Dabarties iššūkiai magistrantūrai. Išplėstinė konferencijos medžiaga. Vilnius.
23. Marčinskas, A., Gudonienė, V., Drūteikienė, G. (2007). Aukštojo mokslo institucijų įvaizdis: šališki veiksniai. *Informacijos mokslai*, Nr. 40. Vilnius.
24. Mikulis, J. (2007). Pažangūs vadybos principai. Visuotinė kokybės vadyba. Vilnius.
25. Parry, D.W.(2002). Quality assurance in higher education: a fresh start? Perspectives, Vol. 6, Nr. 1. [Žiūrėta 2010-01-15]. Prieiga per internetą: <http://www.psz.utm.my/Quality%20Assurance/qa2.pdf>
26. Pilelienė, L., Vanagienė, V. (2008). LŽŪŪ studentų pasitenkinimą studijomis lemiančių veiksnių nustatymas. Vadybos mokslas ir studijos – kaimo verslų ir jų infrastruktūros plėtrai. Mokslo darbai (socialiniai mokslai, vadyba ir administravimas). Nr. 15(4). [Internete]. [Žiūrėta 2010-04-12]. Prieiga per internetą: <http://baitas.lzuu.lt/~mazylis/julram/15/118.pdf>
27. Pociūtė, B. (2006). Magistrantūra Lietuvos universitetuose. Dabarties iššūkiai magistrantūrai. Išplėstinė konferencijos medžiaga. Vilnius.
28. Pranulis, V., Pajuodis, A., Urbonavičius, S. ir kt. (2000). Marketingas. Vilnius: The Baltik Press.
29. Pukelis, K., Pileičikienė, N. (2005). Studijų kokybė: studijų rezultatų paradigma. *Aukštojo mokslo kokybė*, Nr. 2. p.96-107.
30. Puškorius, S. (2007). Užsienio šalių universitetų valdymo modelių gairės. *Viešoji politika ir administravimas*, Nr. 22, p. 96-105

31. Robinson, Ch. (2008). New Benchmarks in Higher Education: Student Engagement in Online Learning. *Journal of Education for Business*, Vol. 84 Issue 2, p. 101-109. [Internete]. [Žiūrėta: 2009 03 17]. EBSCO: Business Source Complete.
32. Rosser, V. (2008). Examining Work Engagement and Job Satisfaction of Staff Members in Higher Education. *HR Journal*, Vol. 59, Iss. 2 p. 10 – 18. [Internete]. [Žiūrėta: 2009 03 20]. EBSCO: Education Research Complete.
33. Ruževičius, J. (2006). Kokybės veiklos modeliai ir jų taikymas organizacijų veiklos tobulinimui. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.
34. Ruževičius, J. (2007). Studijų kokybės vadybos sistemų tyrimas. *Ekonomika: Mokslo darbai*, Nr. 80, p. 48-56.
35. Ruževičius, J. (2005). Kokybės vadybos ir žinių vadybos sąsajų tyrimas. *Informacijos moksla*, Nr. 35, p. 47-58. Vilnius.
36. Ruževičius J. (2006). Kokybės vadybos modeliai ir jų taikymas organizacijos veiklos tobulinimui. Vilnius: VU.
37. Savickienė, I. (2005). Parameters of higher education quality assessment system at universities. *The Quality of Higher Education*, Nr.2, p.72-83.
38. Savickienė, I. (2003). Studijų kokybės užtikrinimas – Europos aukštojo mokslo prioritetas. Vytauto Didžiojo universiteto laikraštis "Universitas Vytauti Magni" Nr. 7. Kaunas. [Internete]. [Žiūrėta 2009-09-05]. Prieiga per internetą: <http://uvm.vdu.lt/Universitas%20Vytauti%20Magni/2003%20m.%20Nr.7/S017A4444-017B4BDC>
39. Savickienė, I., Pukelis, K. (2004). Institucinis studijų kokybės vertinimas: dimensijos, kriterijai ir rodikliai. *Aukštojo mokslo kokybė*, Nr. 1. p. 26-37.
40. Savickienė, I. (2005). Universitetinių studijų kokybės vertinimo sistemos parametrai. *Aukštojo mokslo kokybė*, Nr. 2, p. 72 – 83.
41. Savickienė, I., Pukelis, K. (2004). Studijų kokybės vertinimo sistemos: institucinis ir programų lygmenys. *Pedagogika*, Nr. 73. p. 5-14
42. Shannon Ch.(2009). Assessing university strategic plans: a tool for consideration. *Educational Planning*, Vol. 18, No. 1, p. 38 – 54. [Internete]. [Žiūrėta: 2009 03 20]. EBSCO: Education Research Complete.
43. Slatkevičienė, G. (2001). Organizacijos veiklos kompleksinio įvertinimo sistemos formavimo metodologiniai pagrindai. Daktaro disertacija. Kaunas: KTU, p.197
44. Spiel, C. (2002). Program Evaluation. In the International Encyclopedia of the Social&Behavioral Sciences. [Žiūrėta 2009-07-12]. Prieiga per internetą: <http://web17.epnet.com/citation.asp?tb=1& ug=sid+48C11>

45. Stake, R. E., Cisneros-Cohernour, E. J. (2004). Dėstymo kokybė aukštojoje mokykloje. *Aukštojo mokslo kokybė*, Nr. 1, p. 94 – 117.
46. Stancikas, E. R., Bagdonienė D. (2004). Visuotinės kokybės vadybos metodų taikymas organizacijoje. Kaunas: Technologija.
47. Studijų kokybės vertinimo centras. (2006). Universitetų pajėgumas vykdyti magistrantūros studijas. Kaunas. [Žiūrėta 2009-05-14]. Prieiga per internetą: http://www.skvc.lt/files/Magistr/Univ_pajeg_vykdyt_magistr_stud_liet.pdf
48. Stufflebeam, D. L. (2002). A tool for applying the First Installment of the CIPP Model to Assess longterm enterprises. [Žiūrėta 2009-04-03]. Prieiga per internetą: <http://www.wmich.edu/evalctr/checklists/cippchecklist.htm>
49. Stumbrys, E. (2004). Vidinis ir išorinis aukštojo mokslo kokybės užtikrinimas. *Aukštojo mokslo kokybė*, Nr. 1. 158-165.
50. Škudienė, V. (2005). Pagrindinių vadybos studijų kokybė kintančioje universiteto erdvėje. *Aukštojo mokslo kokybė*, Nr. 2.
51. Van Der Wende, M., Westerheijden, D. (2001). International Aspects of Quality Assurance with a Special Focus on European Higher Education. *Quality in Higher Education*, Vol. 7, No. 3. [Žiūrėta 2010-05-27]. Prieiga per internetą: <http://www.psz.utm.my/Quality%20Assurance/qa4.pdf>
52. Vanagas, P. (2004). Visuotinės kokybės vadyba. Kaunas: Technologija.
53. Večerskienė, G., Valančienė, L. (2008). Universitetų veiklos vertinimo metodikos kūrimo aspektai. *Ekonomika ir vadyba*, p. 56.
54. Vilgats, B. (2008). Quality conception in higher education legislation: the Estonian national profile. *Problems of Education in the 21 st. century*, Vol. 8, p. 153 – 161. [Internetė]. [Žiūrėta: 2009 03 20]. EBSCO: Education Research Complete.
55. Westerheijden, D. (2005). Judančio taikinio link: aukštojo mokslo kokybės užtikrinimas Europoje. *Aukštojo mokslo kokybė*, Nr. 2, p.52 – 71.
56. *World Declaration on Higher Education for the Twenty-First Century: Vision and Action*. Vision and Action. Paris, 5-9 October 1998. [Žiūrėta 2009-12-10]. Prieiga per internetą http://unesdoc.unesco.org/images/0011/001138/113878_eb.pdf
57. Želvys, R., Bareikienė, L. (2006). Lietuvos universitetų įvaizdis Panevėžio apskrities moksleivių akimis. *Pedagogika: mokslo darbai*, Nr.82. Vilnius: VPU
58. Žibėnienė, G. (2006). Studijų programų kokybės vertinimo koncepcija ir ją veikiantys veiksniai. *Acta Pedagogica Vilnensia* 16, p. 177-189. [Žiūrėta 2010-02-11]. Prieiga per internetą: http://www.leidykla.eu/fileadmin/Acta_Paedagogica_Vilnensia/Gintaute_Zibeniene.pdf

59. Žibėnienė, G., Kavaliauskienė, E. (2007). Darbo rinkos profesinio mokymo kokybės išorinis vertinimas Lietuvoje. *Pedagogika*, Nr. 85, psl. 173-180

PRIEDAI

Studente, mums yra labai svarbi Tavo nuomonė, siekiant išsiaiškinti, kokia yra magistrantūros studijų kokybė Šiaulių universitete Socialinių mokslų fakultete. Prašome užpildyti anketą, kuri padės sužinoti, kaip studentai vertina studijas.

Jūsų lytis	☐ Vyras ☐ Moteris			
Jūsų magistrantūros studijų forma	☐ Dieninės ☐ Neakivaizdinės			
Nurodykite studijų programą, kurią studijuojate	☐ Vadyba (<i>specializacijos: Aplinkosaugos vadyba, Statybos vadyba, Turizmo vadyba, Viešasis administravimas, Švietimo vadyba</i>) ☐ Ekonomika			<i>Jeigu su specializacija - pabraukite</i>
Klausimai	Taip	Ne		
Ar dirbate studijų metu?	☐	☐		
Jei dirbate, ar darbas trukdo studijoms?	☐	☐		
Jei dirbate, ar darbas susijęs su Jūsų pasirinktomis studijomis?	☐	☐		
Kokie Jūsų planai baigus šias studijas?	☐ stoti į doktorantūrą ☐ ieškoti darbo su pasirinkta specialybe ☐ ieškoti bet kokio darbo ☐ stoti į kitą specialybę ☐ tęsti darbą specializacijos srityje ☐ ieškoti geresnio darbo ☐ kita <div style="text-align: right;">įrašykite</div>			

Kaip manote, kuriame universitete Jūsų studijuojamos specialybės studijų kokybė būtų geriausia? Įvertinkite balais, kur 1 – blogiausiai, 10 – geriausiai.

- ŠU Socialinių mokslų fakultetas
- Kitos Lietuvos aukštosios mokyklos
- Kitų Europos šalių universitetai
- Neturiu nuomonės

Įvertinkite teiginius	Tikrai taip	Lyg ir taip	Nežinau	Lyg ir ne	Tikrai ne
Ar, Jūsų nuomone, yra skirtumas, kuriame universitete yra įgyjamas aukštasis išsilavinimas?					
Kodėl stojote į Šiaulių universitetą Socialinių mokslų fakultetą?					
Dėl geografinės padėties					
Prestižas					
Geresnė mokymo kokybė					
Šeimos tradicija					
Atsitiktinumas					
Kita (<i>įrašykite</i>)					
.....					
Kurie iš šių veiksnių daro didžiausią įtaką studentų teigiamai nuomonei apie universitetą?					
Mokymo kokybė					
Mikroklimas universitete					
Veiklos strategija					
Administracija					
Dėstytojai					
Studentai					
Universiteto vardas					
Reklama					
Gera materialinė bazė					
Kita (<i>įrašykite</i>)					
.....					
Kokie, Jūsų nuomone, yra pagrindiniai gero Šiaulių universiteto Socialinių mokslų fakulteto įvaizdžio trūkščiai?					
Blogi atsiliepiamai					
Nepakankamai išplėtotą populiarinimo ir reklaminę veiklą					
Miesto, kuriame yra universitetas, blogas įvaizdis					
Aplinkinių atsiliepiamai					
Kita (<i>įrašykite</i>)					
.....					

Įvertinkite veiksnis, susijusius su Šiaulių universiteto Socialinių mokslų fakulteto studijų kokybe, pagal dabartinę situaciją.

Dėstytojų žinios ir kompetencijos

Teiginiai	Įvertinimai				
	5	4	3	2	1
21. Išsamios žinios ir patirtis pagrindinėje darbo srityje					
22. Studentų skatinimas					

23. Imlumas naujovėms					
24. Ryšys su studentais					
25. Mokymo proceso aprūpinimas					
26. Studentų kūrybiškumo skatinimas					
27. Reiklumas mokymosi rezultatams					
28. Skatinimas naudotis užsienio literatūra					
29. Pagarba kolegoms ir studentams					
30. Sugebėjimas dirbti komandoje					
31. Pasiruošimas kiekvienam užsiėmimui					
32. Emocinis stabilumas ir pasitikėjimas savimi					
33. Užsienio patirties žinojimas					
34. Sugebėjimas sudominti auditoriją					
35. Informacijos sistemiškumas, išsamumas					
36. Organizuotumas ir motyvacija					
37. Pateiktų užduočių aiškumas ir naudingumas					
38. Mokymo metodų įvairovė					
39. Vertinimo objektyvumas					
40. Sugebėjimas spręsti organizacines problemas					

Studijų organizavimo kokybė

Teiginiai	Įvertinimai				
	5	4	3	2	1
1. Užsiėmimų tvarkaraščių patogumas					
2. Auditorinių užsiėmimų laiko panaudojimo produktyvumas					
3. Tinkamos darbo sąlygos paskaitų metu					
4. Dalyko mokymo tempo racionalumas					
5. Praktinių užsiėmimų tikslingumas, naudingumas					
6. Naujų technologinių priemonių diegimas					
7. Auditorijų pritaikymas studijoms					
8. Mokymo priemonių pakankamumas					
9. Egzaminų vertinimo teisingumas					

Metodinės medžiagos kokybė

Teiginiai	Įvertinimai				
	5	4	3	2	1
8. Medžiagos naujumas					
9. Informatyvumas					
10. Tikslingumas					
11. Prieinamumas					
12. Pakankamumas					
13. Paprastas, suprantamas dėstymas					
14. Vaizdinių pavyzdžių naudojimas					
15. Praktinių užduočių rengimas					
16. Užsienio praktika					
17. Informacinių technologijų taikymas					
18. Metodinės medžiagos pateikimas					

Studijų programos kokybė

Teiginiai	Įvertinimai				
	5	4	3	2	1

1. Teorinių žinių praktinis pritaikomumas					
2. Dalyko nuoseklumas					
3. Aktualumas					
4. Aiškumas					
5. Informacijos naujumas					
6. Dalykų tarpusavyje suderinamumas					
7. Optimalus teoriniam, praktiniam darbui valandų skaičius					
8. Konkretumas					

Atsakykite į klausimus, susijusius su Jūsų individualiu mokymusi

Klausimai	Visada	Dažnai	Kartais	Niekada	Nežinau
11. Ar Jūs jaučiatės pasitikinti(s) savimi?					
12. Ar Jūs sugebate pasiekti užsibrėžtus tikslus?					
13. Ar turite savęs ugdymo planą?					
14. Ar planuojate savo karjerą?					
15. Ar Jums užtenka bendravimo gebėjimų?					
16. Ar Jūs esate pakankamai savarankiška(s)?					
17. Ar Jūs sugebate greitai prisitaikyti prie pokyčių?					
18. Ar Jūs iniciatyvus studijų procese?					
19. Ar spėjate atlikti darbus tinkamai ir laiku?					
20. Ar lankote paskaitas?					

Kaip Jūsų nuomone galėtų būti apibūdinta Šiaulių universiteto Socialinių mokslų fakulteto studijų kokybė?

Labai aukšta
 Aukšta
 Vidutinė
 Žema
 Labai žema

Ką Jūsų nuomone reikėtų keisti, siekiant aukštesnės studijų kokybės Šiaulių universitete Socialinių mokslų fakultete?

-
-
-

Ačiū už atsakymus ☺

**SMF STUDENTO SKAITYTŲ PRANEŠIMŲ MOKSLINĖSE KONFERENCIJOSE
REGISTRAVIMO KORTELĖ**

<i>Autorius</i>	<i>Pranešimo pavadinimas</i>	<i>Sertifikato / pažymėjimo reg. nr.</i>	<i>Data</i>	<i>Konferencijos pavadinimas</i>	<i>Institucija, kurioje vyko konferencija</i>
VEŽBAVIČIENĖ M.	ŠIAULIŲ UNIVERSITETO SOCIALINIŲ MOKSLŲ FAKULTETO MAGISTRANTŪROS STUDIJŲ KOKYBĖS VERTINIMAS	3217	2010-04-22	10-OJI STUDENTŲ MOKSLO DARBŲ KONFERENCIJA „EKONOMIKOS IR VADYBOS AKTUALIJOS“	ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS SOCIALINIŲ MOKSLŲ FAKULTETAS

Autoriaus telefonas, el. paštas

Parašas

Vardas, pavardė